

Каленик

ИЗДАЊЕ
ШУМАДИЈСКЕ
ЕПАРХИЈЕ

2003
3-4

Појмови "подвижништво" и "монаштво" јесу синоними. Монаштво није безбрачност ради неке друштвене активности, него подвиг у најизворнијем и најпотпунијем његовом изразу. Дакле, монаштво не представља покрет мимо Цркве или изнад Цркве, него тело од њеног тела и њену похвалу. То значи, монаштво је похвала Цркве.

Подвиг, достојанство и служење монаштва јесу харизматично присутни у Цркви и у свету. Монаштво представља образац саборне духовности и установљену вредност за сваког верника. "Анђели су светлост монасима, а светлост, пак, свима људима јесте монашки живот. Због тога, нека се монаси подвизавају да у свему пруже добар пример", кажу Свети оци. Монах треба да буде узор сваком хришћанину. Јер, ако су мученици следили распетог Христа, монаси-подвижници дословно следе савета Јеванђеља.

Свети Антоније Велики, Свети Сава и свети Симеон Срипски

Јован, епископ шумадијски

МОНАШТВО КАО УЗОР СВЕТУ

Данас је, као никад пре, неопходно присуство монаштва које сведочи о постојаном ишчекивању Царства Божјег и о бескрајној дубини личности која жеђ за љубављу и вечним животом не може другачије да испуни осим у Богу

Монаштво није нека историјска установа, него дубоко искуство живота Цркве, које чува и изражава подвиг као лични догађај и савесну борбу за уздизање човека над собом, као достојанство његове царске слободе. Монах је "онај који се бори само Божијих заповести и реши у свако време, на сваком месту и у сваком послу. Бити монах значи непрестано приморавати природу и неуморно бдети над својим чулима". Монах је стални тражитељ Царства Небеског. И зато је стално везан за Христа, јер у земаљском животу не налази ништа друго до Христа као јединствену ризницу срца. Стога, јасак Сирин каже: "Мудар монах, без ичега ходи кроз живот, док у себи не нађе бисер - Исуса Христа. Нашавши Га, он ништа више не стиже од ствари". А свети Симеон Нови Богослов вели: "Монах јесте онај

који се не меша са светом и који се стално обраћа Богу. Гледајући Бога, он је виђен, љубећи Бога бива љубљен, и постаје светлост која светли неизрециво. Када га прослављају, он себе види сиромашним, и кад му се приближавају он се удаљује".

Зато, манастири на горама личе на сенице пуне божанских хорова који певају, уче, посте, моле се, радују се нади будућих добара и чине милостињу, имајући љубав и сагласије међу собом. Они личе на земљу у којој царује богопоштовање и правда. Тамо не би смео да постоји нико ко чини или трпи неправду. Тамо не би смео да постоји мотив за осуђивање, него постоји мноштво подвижника који сви, сагласно врлини, имају једно мишљење. Отуда, монашки живот и заједница називају се "уметношћу над уметностима и

науком над наукама", зато што нам не нуде пролазне уметности, него нам обећавају чудесна и неизрецива добра. Зато нам монаштво открива и наглашава есхатолошки живот у коме се "учи многострука истина, савршена послушност, богоподобна саосећајност, спасоносна милостиња, стална молитва, скрушено покајање, истинито исповедање, непорочна савест и боготворећа љубав и друге врлине".

Данашњи захтев за превазилажењем велике претње секуларизације Цркве, и захтев за обновом њеног послања, неопходност часног сведочења јеванђелске поруке и чистоте хришћанског етоса, међусобне спреге духовног и друштвеног, не може да игнорише присуство монаштва, и то монаштва које се не исцрпљује у клерикализму и које се не

крије испод одеће трагично изокренутог безбрачништва ради сакупљање црквених и управљачких почасти и чинова. Данас је, рекао бих, као никад пре, неопходно присуство монаштва које сведочи о постојаном ишчекивању Царства Божијег и о бескрајној дубини личности, која жеђ за љубављу и вечним животом не може другачије да испуни осим у Богу. "Крстоносан" и "духоносан" монах, како га одређује источно Предање, јесте "јуродиви" - луд Бога ради, пророк Другог доласка. Његов пример међу мирјанима, везаним за "овај свет", обнавља "унутрашње монаштво" које својим утицајем даје допринос молитви, неопходној за стицање плодова у Царству Божјем.

ТРИ ОСНОВНА МОНАШКА ЗАВЕТА

Послушност, сиромаштво и безбрачност јесу три монашка завета или врлине које представљају срж монаштва и чине потпуним динамички смисао монашког подвига. У њима се кристалише и свој израз налази монашко искуство и они дају меру и величину његовом утицају на образовање духовности верујућих. Свети монаси, "који жуде за подвижничким животом", јесу "они који су, ради јеванђелског живота и тајанственим искуством упућени, одбацили стицање новца (што представља сиромаштво), људску славу (послушност) и телесна уживања (девственост), стигавши тако у меру раста пуноће Христове". А сва три ова обећања или завета, који чине основу аутентичног живота монаха и које му даје есхатолошки карактер, налазе се у Новом завету. Оне су одјек одговора Господа на искушења у пустињи. Због тога монашка обећања, управо као одговори и превазилажења демонских искушења, не представљају просто етичка начела и правила, него подвиге и борбу за језгро хришћанског етоса, а "за велике странице човекове слободе" како каже Павле Евдокимов. Монаштво показује сабирни духовни феномен, односно правило живота. Оно је учитељ одрицања и превазилажења без којих не можемо да постигнемо смисао и своје назначење.

Послушност није одбацивање личне слободе, будући да се не поистовећује са сервилношћу или понижавањем који лишавају човека слободе и потцењују га. Насупрот томе, послушност је потврда и мера

Монашка лесџивица

истинске слободе, могућност да монах или верник постигне висок степен слободе који се поистовећује са чистотом разума. Егоизам је главна препрека да они који чувају заповести Христове стигну у савршенство, док самољубље, свеоухватна страст, јесте извор и центар свих страсти, који умртвљује "страст" слободе, једине која се вреднује у Богу. Послушност Богу је пут да савладамо ове луциферске страсти, ово нарочито ропство и заточеништво.

Сиромаштво ослобађа човека од утицаја материјалних ствари или добара, те побеђује искушење да је хлеб све за човека. Јеванђелски одговор на то искушење је да човек не живи само од хлеба, него пре свега од истине која га ослобађа. Сиромаштво нам даје слободу, не да бисмо могли да чинимо све што хоћемо, него да бисмо заволели Бога свим срцем и ближње као себе саме, да бисмо били у истини у љубави и са љубављу. Сиромаштво је подвиг за добијање чисте молитве и уподобљавања Богу. Оно је неугасива жеђ да постанемо слични Христу који "нема где главу да склони". Сиромаштво је потпуна бестрасност, у којој се ум одваја од земаљског. Ништа толико не умирује ум као добровољно сиромаштво.

Са одбацивањем новца и добара, посед и ствари, душа монаха постаје безбрижна, и стиче могућност да се окрене себи, те да се, уистину слободна, врати Богу. Сиромаштво је отвореност за планове Божје, пророчко предосећање које не жели ништа да зна, нити хоће да следи

било кога у свету осим Бога, и којб не жели ни једно друго власништво осим надахнућа Духа Светога. Монах не обећава толико да ће живети у сиромаштву, колико да ће свој дуи ослободити од жеље за "поседовањем". Он то чини у тој мери да се одриче и свог тела, будући да је само у овом стању могуће водити царкствен живот. Онај који се свега лишава није ни под каквом влашћу и целосно је слободан. По речима Јеванђеља: "онај који изгуби душу своју, спасиће је". Монах у свом подвигу нема за циљ изнуривање до смрти, него свођење материјалних захтева на минимум, на онолико колико је потребно да преживи. Љубав према поседовању протерује љубав према Богу и према ближњима, док немаштина и сиромаштво помажу да познамо своју природу да зажалимо због њене немоћи, и да још више пожељимо богатство Божије, на име да примимо искуство коме сведочи апостол Павле: "кад сиромашни а многе богатећи, кад они који ништа немају а све имају"

Девственост - безбрачност јесте живот "по икони" Исуса, завет којим се присаједињујемо Христу, у коме се врхуни наш живот, чинећи нас целосним. Предање трезвеноумних Отаца сведочи да је "узддржањ заједничко презиме свих врлина". Онај који се бори треба да се увек уздржава. Јер, каква је корист оног ме који чува своје тело девственим а дозвољава да му душа врши прељубу са демоном непослушања? И како ће се овенчати онај који је обрздао стомакоугађање и све телесне жеље, али се не чува од уображености и славољубља.

Предање богоносних Отаца оставило нам је једно сликовито одређење девствености: "Жену нисам познао, али нисам девственик ... дај девствености не остварује се само телесним уздржањем, већ освештањем и чистотом душе, којој је најзначајно да се подвизава у страху Божијем." Није могуће задобити савршену врлину чедности, уколико се претходно не задобије истинска смиреност у срцу. Чедност "превазилази физиолошки ниво и изразжава девствени, целосни и недодирљиви основ човековог духа". По речима светог Григорија Ниског "Циљ душе, која је почаствована девственошћу, јесте да се приближи Богу и постане невеста Христова."

И поред свега до сада реченог ништа монах треба да чини да би задо

ио Царство Небеско, јонах ипак није надчовек и монашки подвиг се не тумачи као систем или техника стварања надчовека, што ствара јаж и илузију, лош пример и карикатуру човека. Монаштво у данојоћном напору се труди да уз благодат промени њудско стање после пада, и да се преобрази јео човек. Зато сваки јонах - монахиња, живећи у заједници - манастиру - труде се да пологну другом монаху да се преображава и спасава. Зато, монашке заједнице или манастири као носиоци хришћанског живота, одувек су Цркви чиниле ону нагу која је била окрепута служењу и назидану осталих служби црквене заједнице. Стога, ма колико манастирска заједница изгледала завореном и самодовољ-

Свети Сава се поштриже за монаха у Русику, фреска Рилског манастира

јом, она никад у Цркви није представљала један одељен и самосталан организам у односу на Једну Свету Саборну и Апостолску Цркву, већ у заједници са епископом представљала је ту исту Цркву.

Подвижнички или монашки живот је опредељење за Царство Небеско и као такав он изгледа као одицање од света; међутим, он то у ствари није, већ је зидање на "чврстом темељу", и борба да се човеку и свету обезбеди вечни живот.

ПОДВИГ И ЉУБАВ

Црквени подвиг је уистину наука и нелицемерно послушање, које са енергијом и сарадњом Духа Светог преображава човека и узвисује га до праве његове славе. Подвиг у Цркви не тежи казни и мучењу, не доводи до одбацивања и укидања људске природе, него стреми ка њеном исцељењу, очишћењу, разрешењу од греха и страсти и ослобођењу од сваке ствари која стоји као препрека истинском животу. Подвижничество је непрекидна и стваралачка слобода, трајни напор који тражи да се униште и пресеку корени зла, да се савлада и победи ђаво и његови утицаји.

Циљ подвига јесте славословље Божје, неизрециви брак са Љубљем

ним: "Добар је подвиг, али са правим циљем: не треба да га сматрамо циљем за себе, него средством и припремом за постигнуће коначног циља (спасења), нити плодом (за себе), него земљом из које временом и са муком, Благодању Божјом, може да изникне биље, од којег је плод, који је чистота ума и јединство са Богом", каже свети Петар Дамаскин. Ово јединство са Богом јесте плод силе љубави коју је сам Бог ставио у срце човеку, јаке и незадрживе жеље коју је сам Бог усадио у његову душу. Љубавно јединство са Богом потврђује се у љубави према ближњем, пошто се љубав према Богу и љубав према човеку узајамно прожимају и истовремено представљају усходећи и силазни покрет. Важно је да знамо да љубав према ближњем не представља неко човеково расположење или наклоност, неко човеково осећање или подвиг, него откривење и дар, чудо и тајну Тројичног Бога, Божије распростирање и обитавање у човеку. Позвани смо да сваког човека волимо из дубине срца, али да своје наде не заснивамо ни на једном човеку.

Свети оци су сагласни да истинити подвиг не отуђује и не води у усамљеност, зато што његово дело ни-

је само да помири и уједини човека са Тројичним Богом, него да помири и уједини људе међусобно. "Онај који воли Бога, на земљи живи анђелским животом, пости, бди, поје и моли се и о сваком човеку увек добро мисли." Циљ подвига јесте да превазиђемо немоћ индивидуализма и границе усамљености, егоистичну жељу и дрскост и да достигнумо степен "на коме човек не ствара теорије него се преображава и постаје дело јеванђелске љубави". Овај трезвени реализам подвижништва сведочи да ни један подвиг без љубави не води у близину Божију. Бићемо осуђени за зло које смо учинили, али пре свега зато што смо занемаривали добро и нисмо волели свог ближњег. Онај који пропусти да помогне човеку у његовој духовној невољи, сматраће се одговорним за његову пропаст. И онај монах (монахиња) или лаик, који у свом срцу има чак и траг злобе, јесте недостојан љубави Христове.

Сваки подвиг и борба који не доведе до љубави и смиреноумља, јесу сујетни, а крај њихов бескорисан. Јер, сваки подвиг који нема љубави, постаје стран Богу, каже свети Максим. ■

На појутарје Крстовдана освећен новоподигнути крагујевачки храм Светог Димитрија

СВЕТИ ДИМИТРИЈЕ ПОСТАО ТВРЂАВА И КРАГУЈЕВЦА

**Подигните, врата надвратнике своје,
и дижите се вечна врата, и ући ће Цар славе**

Храм који је пре неколико година у Сушичком потоку у Крагујевцу, благословом по којног владике Саве, почео да гради као ктиор Новица Јевтић из Селевца код Смедеревске Паланке, познати издавач и књижар, посвећен је светом великомученику Димитрију по ктиоровој крсној слави. Међутим, у томе што је Крагујевац за једног од својих заштитника добио и светог Димитрија Мироточивог било је и Божјег промисла, што се најбоље може видети ако се начини историјска паралела пострадања Крагујевца и Солуна. Да Крагујевцу треба заштита светог као што је Димитрије Солунски говори и кондак мироточивом великомученику: *Појџоцима крви њвоје, Димитрије, Боже Цркву обоји, који њи је*

дао моћ нейобедиву и зрад њвој чува неосвојив, јер си њи њежова њврђава.

По многим знацима видело се да ће недеља по Крстовдану за нашу Цркву, Шумадијску епархију и Крагујевац бити изузетан дан. Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован одредио је да литургија која ће се служити након великог освећења храма буде *за свјех и свја*, односно једина у граду Крагујевцу; ктиор се постарао да окружење храма и сам храм буду беспрекорно уређени; саобраћај је мимоилазио молитвено место на које је пристигло много угледних званица.

Средиште свега био је сам Светодимитријевски храм, испред кога су свештеници и народ дочекали архи-

јереје - епископа шабачко - ваљевског Г. Лаврентија и епископа шумадијског Г. Јована који ће обавити велико освећење и служити Свету литургију. Најпре се приступило великом освећењу храма, богослужењу тако пуном симболике и ранохришћанског смисла. Благољепије чина великог освећења храма као да се стапало у једну посебну хармонију са велелепним храмом, тако складно, богато и богословски смислено уређеном и украшеном. Посебна узнесеност наставила се и током Свете литургије коју су такође служили Преосвећена господа архијереји: шабачко - ваљевски епископ Лаврентије и шумадијски Јован са многим свештеницима. Како је Литур-

гија служена испред храма, osećalo se jedno posebno zajedništvo i sjeđiñeње епископа, осталих свештенослужитеља и верног народа.

Свечано је било и након евхаристијског сјеђиñења, када су епископи најпре захвалили Господу за овај благословени дан коме се сви радују и веселе, а ктитору за велелепну молитвену кућу и док су народу упућивали поучне речи. Домаћин, Његово Преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, уз речи - нека је слава Богу за све што се данас овде збило дејством Духа Светога - заблагодарио је Преосвећеном епископу Г. Лаврентију што је за све и у име свих принео бескрвну жртву и што је учествовао у освећењу новог крагујевачког храма. Бираним речима верницима је представио изузетну личност овог српског архијереја, истичући нарочито његов мисионарски рад широм света и ангажовање на упознавању савремених нараштаја са делом светог владике Николаја издавањем његових сабраних дела. Потом је владика Лаврентије изговорио ову беседу:

"Ваше Преосвештенство и драга браћо и сестре, нека је срећан овај велики, благословени и радосни празник у животу побожног Крагујевца, града у коме је рођена, радила и одавде целом српском народу сијала и мисионарила Хришћанска заједница заједно са њеним великим оснивачем владиком Николајем. Данас смо се у молитвама својим, у овом величанственом храму, најлепшем и најукрашенијем кога сам у животу видео, молили Господу као некада премудри Соломон, кад је он, најмудрији и највећи од царева у историји, подигао свој величанствени храм у Јерусалиму - по величини и лепоти једно од седам чуда старода света - подигао руке на дан освећења живим небесима и изговорио молитву: Господе знам да си велики, да те небеса над небесима не могу обухватити, а знам и то да по својој жељи можеш ући у срце свакога човека. Ја знам да си данас био присутан у овом храму, па те молим, услиши молитву свакога ко ти се у њему буде обратио, чуј свачији вапај, утеши свачију муку и не одбаци ничију благодарност и исповест. Тако смо ми данас понављали у овом светом храму, да Бог благослови све оне који у њега долазе и који се моле. А пре свега великог ктитора, нашег благодестивог Новицу Јевтића кога годинама познајем само по добру и који је велики и у другим делима

својим, не само у ктиторству и у овој цркви овде. Молили смо се Господу да овај храм буде најомиљеније место вашег састајања, да буде апотека духовних лекова за све оне који притичу светитељима који обитавају у храму и који Вас радосно очекују да пруже утеху Божију и благослов Господњи. Помолили смо се Богу да овај храм буде чувар ваших савести и ваших срца од моралне кварежи. Кад год прођете поред њега или кад год чујете звона са њега, сетите се својих дела, својих мисли, и ако нађете у животу да сте се нечим огрешили о људе и о Бога, навратите у храм. Замолите за опроштај, а Господ је милостив, кад је опростио онима што су га разапели, опростиће и онима који много мање

ишту. Нека вам је свечан и благословен данашњи дан и хвала брату Јовану што ми је омогућио да данас узмем удела у овој вашој великој радости и у молитвама које су данас тако жељно и радо очекиване. Верујем да се данас радује цело небо са нама, да се радује цео српски народ, не само народ овога краја, него ко год је чуо за ово дело данас. А данас дела добротворства и добротвори су нажалост постали реткост, јер смо кроз шесдесет година проласка кроз духовну таму и духовне глади били скоро то и изобичајили. Ево, Бог враћа такве људе у српски народ и помолимо се данас за ктитора и његову породицу и замолимо Господа и светог великомученика Димитрија да овакве синове умножи у срп-

ском народу. Нека сте срећни и Богом благословени."

Владика шумадијски Г. Јован учесницима великог молитвеног скупа упутио је ово слово:

"Свети велики апостол Павле у својим посланицама, опомињући свога ученика Тимотеја, каже: Има ли ишта а да ниси све добио и да ли си за то све Богу благодарио. Заиста, као што рече владика Лаврентије, ми смо данас много добили. Добила је Црква српска православна, добила је Црква земаљска, добила је Црква Небеска овај свети храм. И заиста, Бог је даровао човека који је омогућио да се овај храм подигне. Он је уложио овде материјално добро, али као што рече владика, првенствено је он овде улагао молитву са сваким својим динаром који је давао за овај свети храм. Ниједно добро које човек учини на овој земљи, значи ни

једна кап добра, неће остати ненаграђена као што ни једна кап зла које учинимо неће остати некажњена од Бога. Тако ће и Бог благословити овај труд господина Новице и његове породице у овоме светоме храму. Док је света и века и овога храма, биће помињано његово име, као

што се помиње име свакога од нас који и најмању своју лепту подари храму, подари Богу. Зато чујете да се на Литургији говори: Ктиторе и приложнике и осниваче овога светог храма да помене Господ Бог у Царству своме. Нека Господ помене Новицу и његову породицу и за до-

бро које је учинио, на њега данас призовемо благодат Божју. А храм предајемо Вама, да у њега долазите, да се у њему мирите, да у њему Богу се молите, да се у њему крштавате, венчавате, и наравно, кад буде време, и опекувате своје покојнике."

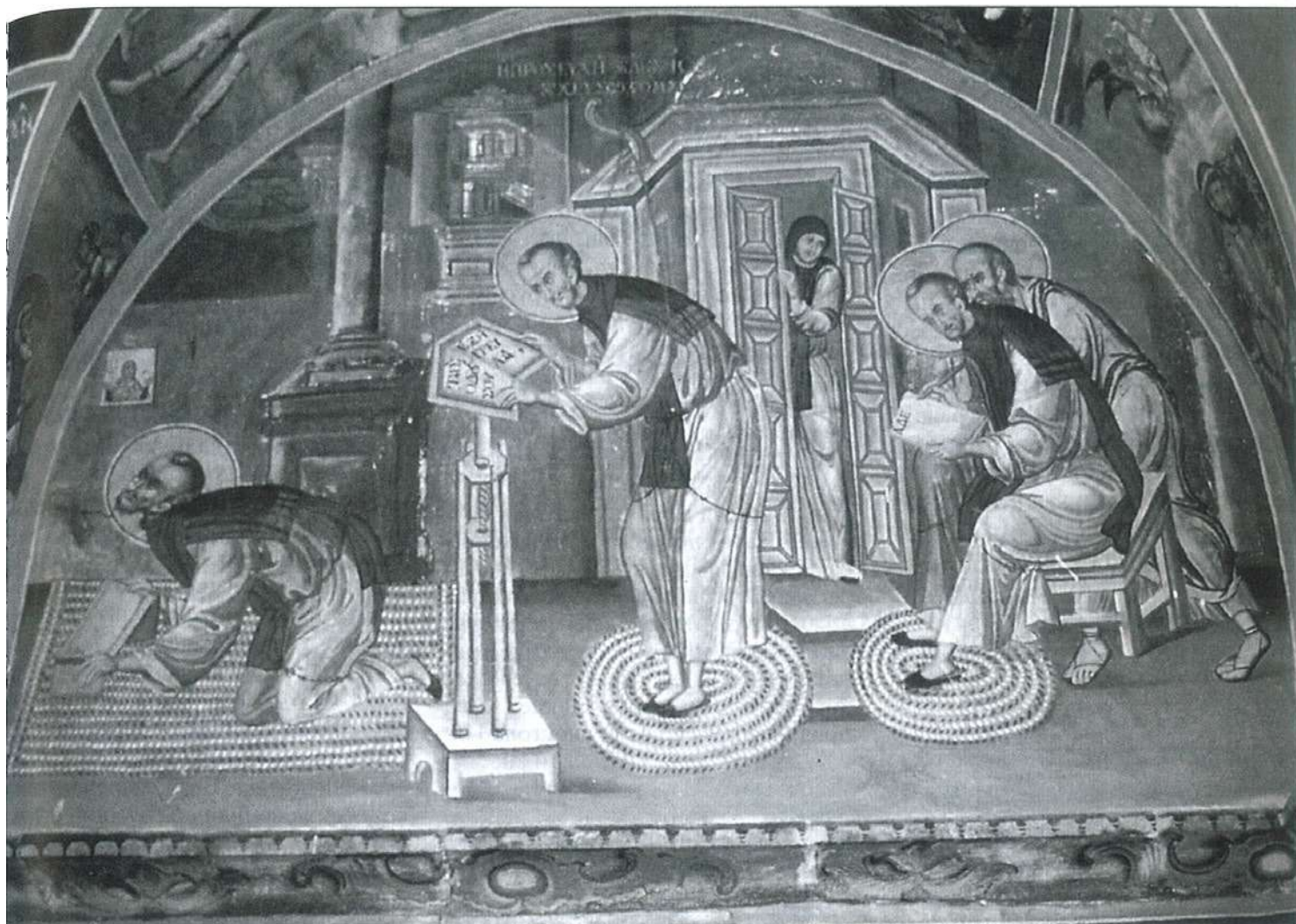
Орден Светога Саве другог степена, којим је Свети архијерејски синод, на предлог епископа шумадијског Г. Јована, одликовао ктитора Светодимитријевског храма у Крагујевцу господина Новицу Јевтића, уручен му је на свечаности након освешћења ове велелепне цркве. Том приликом владика Јован је пожелео да лик Светог Саве краси и прожима ктиторову личност, као и до сада, да му буде путовање у свим данима живота.

Архијерејским грамотама признања епископ шумадијски наградио је Иконописачку атеље Мате Минића из Београда за живописање храма, грађевинског

предузимаца Станка Матановића за успешно извођење грађевинских радова и архитекту из Београда Љубицу Бошњак за израду пројекта по коме је црква подигнута.

На крају, уследиле су речи благодарности и захвалности ктитора Господу, што му је указао милост да подигне храм, архијерејима и свештенослужитељима који својим молитвама а дејством Светог Духа осветише цркву, породици, сарадницима и пословним партнерима који су дали допринос овом богоугодном делу. Господин Новица Јевтић изразио је и наду да се душа блаженопочившег владике Саве, са чијим је благословом започео зидање ове прелепе цркве, на небу радује што је она завршена. Овај за Цркву изузетно значајан скуп окончан је молитвом владике шумадијског Г. Јована - да Господ прими у Царство Небеско његовог великог претходника - владика Саву који толико много учини за Српску цркву и Шумадијску епархију, нарочито на плану подизања нових храмова. ■

Нова школска година у Богословији Светог Јована Златоустог

БЛАГОСЛОВ ЗА ИЗУЧАВАЊЕ НАЈВЕЋЕ НАУКЕ - НАУКЕ О БОГУ

Школска 2003/2004. година у Крагујевачкој богословији за стотину ученика, од којих је тридесет новопримљених, почела молитвеним призивом Светог Духа, епископ шумадијски Г. Јован, професори и ђаци молили су се за најважније - да Господ излије на све Духа мудрости

Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован благоизволео је да молитвама и архијерејском поуком благослови почетак учења богословске науке седме генерације ученика Богословије Светог Јована Златоустог. Чин призива Светог Духа добио је на значају када се има у виду да је молитва обављена у школском храму - капели Светог Јована Златоустог која је сада срећена и опремљена тако да будућим свештеницима може да послужи као

идеалан узор за цркве које ће они сутра градити. Ученике је на почетку ове школске године дочекала и нова фасада зграде Богословије и већ започети радови на проширењу места за њихов боравак (двокреветне собе) и за унапређење наставног процеса (велика библиотека).

Након чинодејствовања на призиву Светог Духа, Пресвећени владика шумадијски Г. Јован ученицима и наставницима Богословије Светог Јована Златоустог упутио је ове поучне речи:

"Помаже вам Бог драга децо. Нека Вам је срећан и Богом благословен почетак нове школске године. Нека Господ излије Духа мудрости за шта смо се овде молили данас. Да вам отвори срце и душу, да све што будете овде слушали то у животу и примените. Ви сте овде, децо моја духовна, да изучавате највећу науку. Науку са којом се не може упоредити ни једна наука овога света. А то значи да изучавате науку о Богу, о правди, о истини. И није само довољно да то научите као лекцију,

од тога нећете имати много користи, ако све то што научите не спроведете и не почнете да спроводите у свом животу. Дакле, ви већ сада треба да схватите, да оно што будете научили овде сутра претворите у живот. И молим вас, знајте да је Богословија темељ сваког вашег будућег назиравања и усавршавања. Зато је врло важно да тај темељ поставите јако стабилно. Статички, што би рекли наши стручњаци, да би могли на то да назиравате. Не будете ли тај темељ поставили јако чврсто, грађевина коју ћете на томе градити једног дана почеће да се руши. Јер како се каже у Светом Писму, сваки је човек мудар који кад хоће да прави кућу он прво седне па размисли да ли може градити а онда сагради темељ и на томе гради. Значи, све оно што наилази, ветрови и буре и поплаве неће кућу срушити зато што је на јаком темељу. А ко није мудар, он зида на песку и она се руши.

Ви ћете овде имати све услове да управо тај јак темељ поставите, све услове, првенствено богословске услове. Прво, да сте овде у заједни-

ци. Да заједнички тај темељ поставите, јер само се у заједници и кроз заједницу спасава. Зато, учите се овде заједничком животу, поред овога што ће Вам бити предавано. Учите се, као што рекох на почетку, да се волите. Нећете показати ништа у страшњем животу боље, ако овде не покажете да волите оно што учите, да волите овај позив за који се припремате, да волите један другог и да један другог будете као браћа. Знајте, децо моја духовна, спасење јесте добрим делом у нашим рукама, али је већим делом у Божјим и рукама другог, онога који је поред мене. Тако да је моје спасење у твојим рукама и твоје у мојим. А шта то значи? Значи да служимо један другог. Зато послужите примером свим својим друговима. Покушајте да разумете и радост вашег другог али и тугу и његов пад, јер људи смо, па падамо вечно. Али ту нам је хришћанство дало највише а то је покајање и то је устајање. Дакле, да се придржавате оне речи апостола Павла, да друг друга у невољама носи и тако улазе у Царство Небеско. Молите се Богу. Без молитве нећете научити ништа. Молитва је темељ,

молитва, пост и добра дела. То је темељ вашег узрастања. А молитва није ништа друго, децо моја духовна, до један стуб преко којег се ми пењемо у Царство Небеско. Значи, овде ми на земљи остварујемо Царство Небеско.

Слушајте оно што вам се предаје, пазите на оно што вам се предаје. Волите један другог. Поштујте ваше наставнике на челу са вашим ректором. Поштујте да би и ви били поштовани. Нека вам Господ, Мајка Божија и Свети Јован Златоусти, под чијим покровитељством сте овде драга децо моја, буду на помоћи. Тражите помоћ од Бога. Знајте, не можемо ми да решимо све наше проблеме и немојмо их сами решавати. Дајте децо Богу места, да би Бог решио и ваше проблеме које имате као и сви људи што имају. Значи, отворите срце, отворите душу, отворите врата, пустите нека Христос уђе у вас, па ћете онда и радост другачије доживети.

Нека сте срећни и Богом благословени и нека Вам је срећан овај почетак нове школске године и живи били, на многаја лета. ■

"КОРНЕЛИЈЕВИ ДАНИ" У МАНАСТИРУ ЈОШАНИЦИ КОД ЈАГОДИНЕ

Објављујући текст професора др Данице Петровић, директора Музиколошког института САНУ, о јубиларној - десетој Летњој школи црквеног појања Корнелију у спомен у Шумадијској епархији (Топола, Аранђеловац, манастир Јошаница) - редакција Каленића, са ограниченим овоземаљским мерилима, изражава ауторки неизмерну захвалност, јер је само онај ко свеукупном својом личношћу научника, интелектуалца - хришћанина, професора и васпитача по сопственом примеру, црквеног појца... прославља Господа, могао организовати и водити неколико десетина оваквих духовних манифестација. Тешко ће и најпрецизнији хроничар сагледати колико је младих људи прва али права сазнања о вери и Цркви стекло кроз Корнелијеве дане, али је и на први поглед видљиво да данашњег благољепија, молитвеног и појачког, не би било у нашој Цркви без Корнелијеве деце. Не заборављамо ни многобројне остале угледнике наше науке, културе, Цркве који уложише велики напор да омладина и у ово смутно време препозна пут ка Царству Божјем.

Са благословом Његовог преосвештенства епископа шумадијског Јована, а несебичним трудом Негослава Јованчевића, професора Богословије у Крагујевцу, организовани су и ове године током месеца јула и августа у манастиру Јошаници код Јагодине, седмични курсеви за децу и младе посвећени стицању нових искустава и знања о православној вери, животу, црквеној уметности. У оквиру ове својересне јошаничке духовне академије за све узрасте, одржана је и десета по реду у овој епархији "Летња школа црквеног појања Корнелију у спомен" - или како је блаженопочивши владика Сава волео да каже - "Корнелијеви дани".

По већ уходаном програму рад школе се одвијао током једне седмице, а обухватио је свакодневно учествовање на богослужењима, слушање предавања о богослужењу и црквеној уметности, учествовање у разговорима о духовном животу, свакодневне појачке и хорске пробе у оквиру којих су се учесници припремали за богослужења, слушање дабране музике, али и рекреацију на спортском терену, вечерње забаве, шетње до оближњег прњавора, државање просторија конака.

Полазници из Шумадијске епархије (Јагодина, Крагујевац, Топола, Чача, Смедеревска Паланка) и они пристигли из других градова (Нови Зад, Земун, Београд, Краљево, Трокупље) уживали су у раду који

их је повремено замарао, али им је доносио изобилје радости дружења, заједничког стварања, размене искустава, стицања живог литургијског искуства и молитвеног узрастања. Свакодневне литургије и вечерње службе у складној малој цркви из 14. века, посвећеној св. Николи, доносиле су озарење и смирење, како служашчима и појцима, тако и присутним људима који су навикли да долазе у овај манастир. Већина полазника, углавном чланова различитих црквених хорова, дошла је са одређеним искуством појања у Цркви, али и са много питања о типичу, круговима богослужења, црквеним књигама, поезији и црквеним гласо-

вима, о нашој појачкој традицији, једногласном и хорском појању, месту појаца у богослужењу. Без обзира на то из којих школа долазе углавном сви они имају површна или магловита знања о прошлости Православне цркве, о хришћанској уметности, о историји Српске цркве и њеној уметности у различитим епохама. Питања из области духовног живота небројена су и веома разноврсна.

У свакодневним контактима са духовником школе о. Гораном Ђерковићем, као и са сталним и гостујућим предавачима, они су добијали одговоре на многа постављена пи-

тања, али су истовремено и многа нова питања отварања за неко будуће време. Млади људи пуни радозналости, доброте, искрености, веселости и позитивне енергије, унели су нову живост у јошаничку обитељ, у којој су их као увек срдечно прихватили игуманија Серафима и јеромонах Алексеј, имајући увек на уму да се строга манастирска правила не смеју нарушавати.

Већ на почетку седмице полазници су појали на празничном бденију уочи Преображења Господњег у манастиру Благовештење (рудничко), које је служио епископ шумадијски Јован са свештенством. Сусрет са најстаријом игуманијом у Шумадији, мати Михаилом, и њеним сестринством, догађај је који се памти. Неколико дана касније појали су на Светој архијерејској Литургији у манастиру Јошаници, када је владика Јован са свештенством, у потоку који протиче кроз манастирску порту, крстио близу три стотине људи најразличитијег старосног доба, од новорођенчади старе неколико месеци до седамдесетогодишњака.

На овогодишњим "Корнелијевим данима" учесници су имали

прилике да чују речи епископа Јована, о његовом искушеништву и животу у манастиру Студеница, али и о животу на другом крају света у Калифорнији, где је као епископ провео осам година. Полазници су нетремице саслушали причу о једној недавној посети православном манастиру Св. Пајсија у пустињи Ари-

зоне, и о дубоким траговима које је епископ Јован оставио на тим удаљеним просторима, у сестринству од двадесетак младих монахиња, Американки, које води игуманија Михаила. Оне чувају делић моштију Св. Анастасије српске, мајке св. Саве, у цркви која је посвећена овој мало познатој српској светитељки. У манастиру се свакодневно служи Света литургија и сва дневна богослужења, а псалми се читају двадесет четири часа непрекидно.

Духовну радост и неку посебну веселост унео је међу полазнике архимандрит Алексеј, дечански пострижник, који се монашком животу учио у манастиру Дечани, потом у Светој земљи, а последњих непуних годину дана обнавља духовни живот у манастиру Светог Луке у Бошњанима код Варварина.

Са изузетном пажњом и заинтересованошћу праћена су излагања већ устаљених предавача "Корнелијевих дана" у Јошаници. Академик Димитрије Стефановић је као верник и диригент говорио о току и садржају литургије и вечерња, о значењу појединих песама и месту појаца и диригената у богослужењу.

Проф. др Сретен Петковић је све присутне провео кроз историју и уметничке одлике градитељства и сликарства у јошаничкој цркви. По том је у једноставном, сликовитом излагању представио разноврсне и динамичне српско-руске и руско-српске културне везе, са акцентом на њихове одјеке у црквеном сликарству. Филолог др Димитрије Е. Стефановић је прецизним излагањем, освеженим изобиљем снимака рукописних извора, представио почетке и развој српског црквеног језика. О традиционалном српском појању и његовом месту у српској културној баштини, као и о византијском песништву које чини основу православног богослужења и црквеног појања, говорила је др Даница

Петровић. Најбоље поуке из педагогије и етике одржао је проф. Негослав Јованчевић, не кроз класична предавања, већ у својим свакодневним контактима са домаћинима и са полазницима. Доказао је да се и љубављу може успоставити ауторитет.

Као и прошле године, са певачима је радила и на богослужењима их је водила, Јелена Петровић, диригент Хора цркве Св. Ђорђа у Београду, у сарадњи са Наташом Лазић, студентом Академије уметности у Новом Саду и Марком Милуновићем, студентом Богословског факултета у Београду, до скорог учеником Богословије у Крагујевцу. На свакодневним пробама певачи су учили традиционално српско појање

и увежбавали познате и непознате црквене песме, које су српски и руски композитори сложили за мешовити хор. За ово кратко време седам пута су појали на литургији, два пута на бденију и пет пута на вечерњој служби, увек са изразитом духовном концентрацијом и пуним професионалним ангажовањем.

За будући рад ове и других школа црквеног појања драгоцени су резултати анонимне анкете коју смо на крају седмице спровели међу полазницима. Њихове одговоре изложимо као својеврсну слику свега што се у овој школи током осам дана догађало, и као поруку данашњим и будућим организаторима сличних скупова и курсева за младе. ■

Даница Петровић

ИЗВОДИ ИЗ АНКЕТЕ СПРОВЕДЕНЕ НА КРАЈУ ЛЕТЊЕ ШКОЛЕ ЦРКВЕНОГ ПОЈАЊА, МАНАСТИР ЈОШАНИЦА, 23. АВГУСТ 2003.

Како је на вас деловао боравак у манастиру и учествовање на свакодневним богослужењима?

- Жао ми је што морам кући.
- Прочишћавајуће и испуњавајуће у духовном и телесном смислу.
- Никада нисам ништа лепше доживела, никакав провод не може ово да замени. Хвала Богу!
- Осетио сам благодат коју до сада нисам искусио јер нисам био на свакодневним богослужењима.
- Одушевљена сам боравком у манастиру. Допало ми се што смо као хор стајали близу иконостаса, а не на балкону одакле се пасивније учествује - доживљај није исти, много је лепши. Мислила сам да ће ми тешко пасти свакодневно јутарње устајање, али није.
- Ништа лепше ни потребније није могло да ми се деси.
- Дивно. За мене је ово био духовни одмор.
- Било је прелепо, упознала сам доста људи, предавања су била одлична, више сам се приближила Богу.
- Осетио сам огромну промену дејством Благодати Божије на свакодневним Литургијама.

Шта вам се допало у раду ове летње школе?

- Све.
- Пуно новог са пуно љубави.
- Сама идеја школе је сјајна. То што отвара нова интересовања и шири животне видике.
- Добро је што акценат није само на музици, већ има предавања о вери и праве молитве.
- Што је било много богослужења, а скоро сви учесници су били вични томе, па је служба била право задовољство.
- Директна оријентисаност према певању без много теорије.
- Прилика да певамо из књига којима се иначе не служимо.
- Заједничке активности, предавања, дружење, богослужење. Разноврсна предавања.
- Заједништво и љубав која је владала међу свима у школи.

Да ли сте нешто ново сазнали?

- Све је ново.
- Да, углавном ми је све било ново.
- Наравно, посебно из области историје музике.
- Да, пуно тога.
- Неколико нових песама и много надограђивања старог знања.

Каква бисте предавања желели да чујете наредних година?

- О житијима светих.
- О литургији, духовницима, искушењима.
- Конкретно мало више о литургији, мада су и ове теме добре, уметност, историја, језик, музика.
- Предавање о томе шта певамо је оно о чему бих волео да слушам.
- Неопходна су предавања о књигама које се користе у служби и о организацији самог богослужења.
- О националној историји.
- О почецима појања и његовом даљем развоју.
- Богословске садржине и етичке теме.

Шта бисте о црквеној музици желели убудуће да научите?

- Конкретно музику без претераног историјско-географског осврта. Када се шта пева и због чега се то тада пева.
- Боље читање нота.
- О појању и кројењу. О црквеним гласовима.
- Желим да учим појање.
- О историји и музичким појмовима.

Шта бисте променили у раду школе?

- Можда мало више одмора или слободног времена.
- Ништа много, можда само више могућности за одмор (мислим на дужину пауза и садржаја).
- Убацио бих мало више слободног времена, како би се предавања пажљивије слушала.
- Скоро ништа. Све ми се допада.
- Требало би дуже да траје.

Како и где бисте сакупљали полазнике за овакве школе?

- Цркве, основне и средње школе, факултети.
- У црквеним хоровима, међу онима који до сада нису били укључени у програм.
- Можда би било добро пред крај школске године послати позив средњим школама (или основним), па да тако дођу они, који нису често у цркви, а осећају призив (као што сам ја, у моје време имао потребу за тиме, а нико ме није звао, нити сам знао да то постоји).
- У музичким школама и хоровима, јер је ово права ризница знања.

ОСВЕШТАНА ЗВОНА ЗА НОВОПОДИГНУТИ ХРАМ СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА У АРАНЂЕЛОВЦУ

У недељу 3. августа 2003. године Његово преосвештенство епископ шумадијски Г. Јован, заједно са високим гостом, Његовим високопреосвештенством митрополитом дабробосанским Г. Николајем, освештао је пет нових звона за храм Светих апостола Петра и Павла у Аранђеловцу, дар А. Д. "Књаз Милош" из Аранђеловца, предузећа који је и задужбинар овог велелепног храма.

Протонамесник Мићо Ђирковић, дочекујући Преосвећене архијереје, захвалио се на делатној љубави коју су они показали овим својим доласком, посебно надлежном епископу Г. Јовану, на великој бризи коју свакодневно показује за овај храм. Истовремено, саопштио им да су скоро сви грађевински радови на храму завршени, да су завршени храмовни портали, да је освешћено и на храм подигнуто шест крстова (чији је дародавац "Књаз Милош"), да су набављени богослужбени сасуди, као и ових пет звона.

Затим су архијереји извршили чин освешћења нових звона чија укупна тежина износи 2.650 килограма, а највеће међу њима је тешко једну тону. Био је то догађај о коме су многи нараштаји у граду под Букуљом годинама сањали, јер се од времена књаза Милоша Обреновића, по први пут у овом граду, подиже нови храм са кога ће се огласити пет звона у чијем ћемо хармоничном звуку, ако Бог да, убудуће слушати и препознавати глас Божји и позив на молитву, измирење и покајање.

После овог светог чина архијереји су, са свештеницима и ђацима, служили Свету литургију на којој је појао Српски камерни хор из Београда под диригентском палицом господина Ђорђа Павловића. Храм, мада један од највећих у Шумадијској епархији, дужина 30,74 метара, ширина, у краку, 20 метара, био је мали да прими све оне који су тога дана дошли да саборно поделе радост

*Благослов'иће нас, Владико,
ћесмом ћемо да Вас срећнемо,
најлепшим овим венцем
свињхова шћио оћлећнемо.*

*Песма је ова ћоклон
који из душа лећи,
ћоздрав од Ваше ћасћиве,
нови наши Владико свећи!*

*Моћнемо се ћоћло
љубављу милоћ Хрисћа,
да Ваша жарка љубав
над Шумадијом нам блисћа.*

*Подвић Вас велик чека
у ценћру Краћујевца ћрада.
Будићне мудар чувар
Вашећа новоћа сћада.*

*Замоћиће данас свећне аћосћоле,
да нам сћусћне све небеске аћгеле!
Клећећи ћред њима, да их замоћимо
да овај свећи храм, крају ћриведемо.*

*Нека очинска моћићва Ваша, данас,
у небеса ћраво лећи
Живели! Добро нам дошли,
Поздравља Вас срце Шумадије!
Владико наши свећи!*

овог тренутка. Многи верници сучествовали у Светој литургији стојећи испред и око храма, сви заједно молећи се и захваљујући Богу на Његовој милости што и је удостојио да се својом жртвеном љубављу уграде у овај храм.

Био је ово дан радости, дан запамћење, дан који нас је обогатио још једном лепом сликом која ће са већ постојећим, грејати наше груди. Овај најновији догађај подсетио нас је на дивне тренутке и саме изградње храма, а нарочито на оне када је блаженопочивши епископ шумадијски Сава (Вуковић) осветио крст и земљиште (који је иначе и дао благослов за изградњу овог храма), као и када је Преосвећени епископ зворничко-тузлански Г. Василије (Качавенда), у то доба администратор Епархије шумадијске, 2. септембра 2001. године осветио нове темеље. Ова последња слика - освешћење звона - учврстила нас је у необоривој истини да је сваки циљ остварив ако је у сагласности са вољом Божијом. И заиста је остварив, јер је овај храм, за само две године подигнут, покривен, прогледао је и проговорио (прозвонио).

И овом приликом, Његово преосвештенство епископ Г. Јован захвалио се Грађевинском одбору на челу са председником господином Гораном Савовићем затим свим дародавцима који су на било који начин помогли зидање храма, а нарочито господину Раденку Марјановићу, генералном директору "Књаза Милоша" из Аранђеловца, као и представницима грађанских власти из Аранђеловца.

Овај радосни догађај учврстио је нашу наду да ће се и они Аранђеловчани, ма где живели, а којима се још увек нису укључили у изградњу овога храма, одазвати нашем позиву и искористити прилику да, у границама својих могућности, помогну завршетак овог светиње, која ће нас, потом, као добра мајка, примити у своје топло и свето окриље. ■

Мићо Ђирковић, протонамесник

АКТУЕЛНИ ЦРКВЕНИ УСТАВ И ПРОЦЕС СЕКУЛАРИЗАЦИЈЕ

Током протеклих неколико векова "свет" је одузимао од Цркве област по област друштвеног живота - политику, просвету, науку, уметност, рад, потчињавајући их својим, овосветским законима и одузимајући од њих димензију вечности и Царства Небеског, а сводећи веру на поље приватности и личног избора.

Тиме је озакоњен принцип дуализма, да постоје сфере људског и друштвеног живота које не зависе од воље Божије, које су искључиво царство човеково и у којима важе искључиво људски закони

Џон Кенет Галбрајт, професор економије на Универзитету Харвард, у својој књизи *Бога-ћин друштво* каже да је данашњи човек своје интересовање за метафизику заменио потребом и бригом да се не поремете правила игре која просечном грађанину обезбеђују релативно благостање - у исхрани, у забави, средствима превоза, у уредном функционисању градске инфраструктуре итд.¹

Није тешко закључити, нису чак потребне ни дубље научне анализе да оно што је на први поглед видљиво

и о чему нам Галбрајт говори - а то је да су друштва са хришћанским наслеђем широм света данас изразито секуларизована. Од тог правила нема изузетака, па ни у случају нашег, српског друштва. У ближој будућности сигурно можемо очекивати само дубљи и шири наставак тог процеса.

Секуларизација или посветовњачење је појам који у социологији религије има различита и врло широка значења.² За потребе овог излагања ограничићемо се на два значења појма, а то су: секуларизација

као нерелигиозност и удаљавање од Цркве и секуларизација као раздвајање и разилажење свакодневног начина живота од захтева хришћанске вере.

Секуларизација схваћена као одсуство религиозности и удаљавање од Цркве је облик који се најчешће изражава статистичким подацима о проценту нпр. религиозног становништва, о проценту оних који редовно или повремено иду у Цркву, оних који се исповедају и причешћују, који примају свештенике у свој дом итд. Неколико скорашњих истражи-

вања показује да је проценат религиозних у нашем друштву врло висок, да достиже чак 95% анкетiranог становништва. И то није случај само у нашем друштву. Статистички подаци су и у другим срединама импресивни, а нарочито у Америци, коју већина нас доживљава као најсекуларизованију земљу на планети. Скоро 40% Американаца иде у Цркву сваке недеље. Готово 70% изражава своју припадност црквама, синагогама или другим религиозним организацијама. Светско истраживање вредности које је обављено 1994. год. показало је да се 82% испитаних Американаца осећа и доживљава себе као религиозну особу, за разлику од 55% у Британији, 54% у Немачкој, 48% у Француској. Исто истраживање је показало да 44% Американаца иде бар једном недељно у Цркву, у поређењу са 14% у Британији, 19% у Француској и једва 4% у Шведској³.

Занимљиви су закључци до којих су дошли амерички социолози Роџер Финк (Roger Finke) и Родни Старк (Rodney Stark) 1992. године анализирајући податке Службе за попис становништва. Њихови су закључци следећи: пред саму Америчку револуцију једва да је 17% Американаца припадало некој цркви. Са почетком рата проценат се попео на 37, 1906. год. је био нешто изнад 50%, 1926. год. 56% и тај је проценат непрестано растао до 1980. год. када је износио око 62%. Другим речима, у години избора Роналда Регана на место председника изгледало је да је Америка религиознија него било када у својој историји.⁴

Али, исто тако, на основу истраживања организација Галоп може се говорити о Американцима као народу који је библијски неписмен: 4 од 10 Американаца знају да је Исус изговорио Беседу на гори; мање од половине пунолетних Американаца могу да наведу писце Јеванђеља; 3 од 10 младих знају шта се слави на Васкрс⁵ итд.

На основу ових наведених података али и на основу многобројних других истраживања, намеће се закључак да што се тиче области социологије религије никакви проблеми једноставно не постоје. Огроман проценат становништва, како у нашој земљи, тако и у другима, се изјашњава као религиозно. Ситуација је, могло би се рећи, идеална. Али ако целокупну проблематику преbacимо у област социологије Цркве

ситуација ће се драстично променити. Религиозност савременог човека хришћанина већ дуго има карактеристику занемаривања предањског црквеног живота. Савремени човек, па и савремени Србин, је углавном религиозан и нецрквен. Ова нас тврдња наводи да поставимо питање какав садржај има хришћанство које тај исти савремени човек исповеда? Реч је заправо о секуларизацији самога начина свакодневног живота који се разилази са захтевима вере. Феномен није нов. Он само добија различите облике у појединим историјским епохама. Можда најбољу карактеристику савременог хришћанства можемо да позајмимо од психолога Пола Вица који говори о "потрошачком хришћанству". Исто "свето" право да бира оно што му се свиђа срећемо и код хришћана. Они се осећају слободни да "купују" из и од хришћанства само оно што им одговара и што сматрају пожељним. Тако је цена ниска, а изгледа да су и задовољене потребе потрошача. Улога свештеника се и састоји у томе да задовољи потребе "потрошача". Овај религиозни индивидуализам, иако није настао на тлу Истока, и ту у великом броју налази своје присталице. Закључак који изводе Руф (Wade Clark Roof) и Мек Кинеј (William McKinney), иако не одговара у потпуности нашој реалности, је ипак инспиративан: формално, Американци гледају на религиозна сабрања као на скупове људи који су сами изабрали да живе унутар институција које су од њих самих основане и које они сами контролишу и подржавају. Религиозна аутентичност пребива у вернику, а не у Цркви или нечем другом...⁶

Заправо, суштина израженог закључка је да начела на којима почива савремени, секуларизовани свет продиру у Цркву и постају и црквена начела. У тим међусобним односима Цркве и света чини се да се Црква већ дуже време налази у дефанзиви. И да је много већи утицај који свет врши на њу од утицаја који она треба да има на свет у његовом преobraжавању и увођењу у Цркву. Кључно питање нашег излагања, због кога смо и направили овај дужи увод је - ко су носиоци секуларизације црквеног живота?

Врло често, ми који за себе сматрамо да смо унутар Цркве, држимо да постоји јасна подела између "нас и њих" који су ван Цркве. Али исто тако, често се дешава да у конфликтима или у пристојној размени ми-

шљења ми сами заступамо секуларне ставове, мислећи да имају суштинске везе са Црквом, али оне ставове који су од самог света већ превазиђени. И то се углавном односи на савремена питања уређења државе, нације или светских процеса попут глобализације, европских интеграција и сл. Друга страна проблема су питања организације Цркве и њеног функционисања у оквирима историје. Да ли и ту можемо срести секуларне елементе имајући у виду оно што нас историја Цркве учи да су најтежи непријатељи оци "изнутра" и да је од њих, у виду разних јереси и раскола, Црква имала много више штете неголи од самог света?

Као одговор на ова питања послужиће нам анализа установе црквене општине, коју срећемо у нашем актуелном Уставу, а што је већ постављено као проблем од стране епископа бившег захумско-херцеговачког Г. Атанасија, у материјалу који смо сви добили. Као полазна тачка послужиће нам и покушај одбране ове установе од стране Сергија Троицког у чланку *О успројсјиву црквених општина у Српској Патријаршији* објављеног у часопису *Светосавље* за годину 1939, новембар, децембар.

Установу црквене општине неопходно је сагледати из више перспектива - историјске, политичке, конфесионалне, канонске и најзад, као најзначајније, еклисиолошке. Црквена општина се као организациона јединица у нашој Цркви појављује у другој половини 19. века на територији тадашње Карловачке митрополије, да би се Уставом из 1931, који је још на снази, проширила на целу територију Српске православне цркве.

Канонско предање Православне цркве не познаје ову установу, тако да можемо говорити о новини у организацији Цркве. Царском вољом, односно царским *Рескриптом* из 1868. год. црквене општине су постале обавезни начин организовања црквеног живота у Карловачкој митрополији, која се тада налазила на територији Аустроугарске монархије. Од овога времена су многобројне критике изречене на рачун установе црквене општине и то, пре свега, од људи који су у својим животима осетили дејство ове установе. Писци попут проте Јована Јеремића, проте Димитрија Руварца, Уроша Станковића су наглашавали да се ради о лу-

кавом и ђаволском плану аустријске владе да што више ограничи српску аутономију и да борбу за остварење тадашњих националних циљева пренесе са политичког на црквено поље. Црквене општине су тако постале својеврсне скупштине и једино место где су могли да се ис-кажу политички циљеви Срба. И национална политичка елита је то обилато користила, наилазећи на отпор црквене јерархије. Тако је, нпр. Светозар Милетић, поднео на разматрање Ђурђевданском сабору 1870. год. низ предлога попут *Устројства Сабора*, *Основни народно-црквени закон*, *О уређењу епархија* итд. који су дубоко задирали у канонски поредак Православне цркве. О раду овог Сабора Никанор Грујић у својој *Автобиографији* каже следеће: "Њих двојица (Милетић и Суботић) су поделили цркву на две власти, на конгрес и Синод. Овome су оставили веру, а себи задржали администрацију цркве."⁷ Слично говори и Димитрије Руварац, да народне вође, увидевши да "сваким даном све више губе изгледа на остварење својих политичких жеља и програма, почеше се то више одавати на црквено-народно поље. А данашњи, стерани сасвим са политичког поља, одадоше се само на црквено-народно поље."⁸ Када је јерархија бранила канонски поредак била је проглашавана за непријатеља народних права и издајника своје народности. Устројство црквених општина је омогућавало ову по-двојеност, а председник црквене општине који је обавезно лаик, могао је да ствара непрестану напетост између себе, црквеног одбора и свештеника. "До *Рескрипција*", пише један свештеник 1926. год, "црквом су управљали поп и два-три човека, које је поп изабрао. И они су нам подигли велелепне храмове и украсили их дивним иконама - одежама. Свега су имали. А од када се управља по *Рескрипцији* - не можемо скупити новаца ни за репарацију цркава."⁹ И поред оваквих и сличних критика и углавном лошег искуства у Карловачкој митрополији, установљава црквене општине се у готово истоветном облику појавила у Уставу СПЦ из 1931. год. и постала општеобавезна за целу територију под јурисдикцијом СПЦ, што је случај и данас. Занимљиво је напоменути да устројство црквених општина највише напетости изазива у иностранству и то пре свега у Америци. То се не може сматрати случајним. Први

Епископ Никодим Милаш

емигранти који су се иселјавали у Америку у неколико таласа (пет, како сматра епископ Сава Вуковић¹⁰) с краја 19. века су били Срби са територије тадашње Аустроугарске царевине. "Највећа група Срба доселила се у Америку између 1880. и 1914. године и то: из Херцеговине, Боке Которске, Далмације, Славоније, Лике, Баније, Кордуна, Босне, Војводине и најмање из Србије."¹¹ Све су то били крајеви на територији Аустроугарске монархије. Насељавајући нове крајеве, Срби су организовали свој црквени живот као у старом крају, доносећи са собом и устројство црквених општина.¹²

Друга врло значајна примедба устројства црквене општине је да су то пресликана решења устројства протестантских црквених општина

(Gemeinde). Ово је било јасно још Димитрију Руварцу и Ђури Вукићевићу, а исто тако и римокатоличким писцима попут Фридриха Феринга (Vering), како то наводи С. Троицки у поменутом свом чланку. Довољно је упоредити царске законе о устројству протестантских црквених општина из 1790. и 1848. и увидети да се ради о истоветним решењима. Наиме, царска влада није водила рачуна о различитости вере својих поданика. Желела је на исти начин да реши устројства свих хришћанских цркава које се налазе на њеној територији. Из ове чињенице би могло да следи питање да ли протестантска решења, сама по себи, не могу ни на који начин да изражавају православно искуство и предање? Троицки наводи, већ поменутог Ферин-

га, који као римокатолик, то одбацује, наводећи да протестантско демократско начело општине не хармонира са јерархијским устројством источне цркве и да оно ставља наредбе епископа и синода у зависност од пристанка општине, епархијских скупштина и сабора, да тиме ограничава власт епископа на *spiritualia* и да скупштинама даје улогу законодавног фактора.¹³ Троицки се са овим ставовима не слаже наводећи "... из тог факта што је Карловачко црквено-општинско устројство узето из протестантских извора још не следује да је то устројство противно начелима православног канонског права. Треба скренути пажњу, да протестантство није никаква пуна антитеза православљу. Ако Православна црква види своје највеће достојанство у томе што је она свето и неизменљиво сачувала устројство и учење старе Цркве, оно и протестанство имало је својом лозинком успостављање тог старог црквеног устројства, поквареног од стране папства. Због тога теоријски потпуно је могуће да Православна Црква, не губећи свој специфични карактер, у неким странама свог устројства добија сличност са устројством протестантских организација.¹⁴" Питамо се, ако је реч о истим тежњама, како то да протестантско устројство не почне да се приближа-

ва Православном, него се дешава супротан процес, да ми лично на њих? У суштини, овде је у питању већ много пута констатовано западно ропство православне теологије, да се приликом решења појединих проблема приклањамо час римокатоличкој, час протестантској страни, немајући снаге да нађемо решења која ће бити сагласна нашем православном предању и искуству.

Најзад, најважнији аспект целокупног овог питања је: да ли установа црквене општине, овако како је дефинисана у актуелном црквеном Уставу, може да издржи озбиљнију еклисиолошку проверу? Пажњу ћемо усмерити на две чињенице: члан 8. Устава СПЦ по тексту из 1947. год. који је прилагођен новонасталим приликама у Србији после Другог светског рата, каже да је уређење Српске православне цркве црквенојерархијско и црквеносамоуправно, од којих црквене општине спадају у црквеносамоуправна тела. И друга чињеница је да на челу црквене општине стоји лаик као председник.

Сасвим је очигледно да се ова решења уклапају у општу климу друге половине 19. века и почетка 20. када се у свим хришћанским црквама расправљало о улози лаика са израженим тежњом да им се да већа улога у

Цркви. Сетимо се само Московског сабора из 1917-18. године. Могућност, дакле, да Црквом делимично управљају и лаици кроз црквеносамоуправна тела и органе. И сви наши црквени писци који су се бавили канонским правом наглашавају да је значајније учешће лаика у црквеном животу неопходно и да је најбољи простор за то црквена управа. Тако нпр. Никодим Милаш каже: "Највише пак учешће верних световњака црква је свагда признавала у пословима, који се тичу треће гране црквене власти, која је поверена јерархији, наиме власти управљања спољашњим животом цркве. Ово се учешће показивало особито у управљању црквеном имовином."¹⁵ Али, сам Н. Милаш само после неколико страна, осврћући се на 38. и 41. Апостолски канон каже да у канонима нема ни једне речи, ни помена, о учествовању народа у управи Цркве, да то право, сходно поменутиим канонима, припада искључиво епископу. "Епископ нека води старање о свим црквеним стварима и нека њима управља, сећајући се, да га Бог надзире" (38. апостолски канон). Служба управљања је посебна служба у Цркви и само они који су примили дар управљања је могу обављати, а не сви. Исто тако, сам појам црквене самоуправе је тешко схватљив. Он има призвук савремене

Архијереји СПЦ са ређењом Александром Карађорђевићем приликом васпосишављања Српске патријаршије 1920. године

них демократских политичких достигнућа, али он није примерен Цркви. "Народ не управља сам собом, него њиме, на основу дела служења које је сам Бог установио, управљају његови пастири", наглашава Афанасјев.¹⁶ Сасвим је друго питање да ли лаици могу да помажу епископу или од њега делегираном презвитеру, својим знањем и трудом, у пословима управе, од тога да лаик може да буде центар и начелник црквене општине.

Црквеносамоуправна тела, по угледу на црквену општину, постоје на основу актуелног Устава и на нивоу епархија и на нивоу Патријаршије, с том разликом што је председник Епархијског, односно Патријаршијског управног одбора увек епископ, односно патријарх. Члан 145. (издање Устава из 1957. год.), каже да у састав Епархијског управног одбора улазе: епархијски архијереј, један представник манастира (на основу АС бр. 25/зап. 35 од 19. маја 1970), три свештена лица и шест световњака. Дакле шест лаика и пет клирика донесе одлуке простом већином (чл. 151), с тим што: ако је епархијски архијереј уверен да се нека одлука противи црквеним прописима властан је да обустави извршење такве одлуке и да предмет врати на поново решавање (чл. 156). Сам овај члан Устава претпоставља да епископ може бити надгласан. Уколико се ни тада не постигне споразум предмет се упућује на разматрање Патријаршијском управном одбору. Тиме је власт епископа двоструко ограничена. У оквиру подручне му епархије гласовима чланова Епархијског управног одбора, а затим и одлуком Патријаршијског управног одбора тј. тела које је ван његове епархије и на неки начин изнад њега. Делокруг и Епархијског и Патријаршијског управног одбора се, углавном, тиче

тзв. спољашње црквене управе, односно финансијских и имовинских питања. Статут Епархије канадске из 1996. год. који познаје још и Епархијску скупштину каже у свом чл. 21,1, да је Епархијска скупштина законодавно тело епархије у погледу управљања црквеном имовином епархије. Какве то законе доноси ова скупштина - каноне? И сам појам спољашње и унутрашње црквене управе је стран нашем канонском предању које на јединствен начин решава све настале проблеме у Цркви - од догматских, моралних па све до имовинских, да се свуда и у свакој области црквеног живота пројави воља Божија. Дакле, превасходни задатак Патријаршијског и Епархијског управног одбора је старање и располагање имовином. Брига о црквеној имовини и њено правилно коришћење је одувек било осетљиво и врло важно питање. Прилика је да се овде подсетимо једне готово заборављене установе нашег канонског предања - а то је установа епархијског економа. Канон 26. Халкидонског сабора предвиђа да свака црква која има епископа мора имати из свога клира и економа који ће управљати према упутствима свога епископа. Дакле, из редова клира, јер то спада у службу управљања, сагласно најстаријој молитви рукоположења презвитера коју срећемо код Иполита римског и која гласи: "погледај на овог Твог служитеља и додели му од Духа благодати, да би могао да учествује у презвитеријуму и да управља Твојим народом у чистоти срца."¹⁷

Имајући ове ставове у виду, остаје нам да се на самом крају вратимо на почетно питање о секуларизацији и њеним носиоцима. Током протеклих неколико векова "свет" је одузимао од Цркве област по област друштвеног живота - политику, просвету, науку, уметност, рад, пот-

чињавајући их својим, овосветским законима и одузимајући од њих димензију вечности и Царства Небеског, а сводићи веру на поље приватности и личног избора. Тиме је озакоњен принцип дуализма, да постоје сфере људског и друштвеног живота које не зависе од воље Божије, које су искључиво царство човеково и у којима важе искључиво људски закони. Исту ову логику срећемо и код поменутих решења нашег Устава. И она као да признају да у црквеном животу постоје секуларне области које се могу поверити, не чак ни лаицима, већ мирјанима, световњацима, што је чест случај у нашој пракси да председници црквених општина буду "заслужни" људи, али људи који немају много везе са црквеним животом. Исто тако, установа црквене општине ствара једну другу реалност, различиту од парохije као евхаристијског сабрања, доприносећи на свој начин дуализму црквеног живота. Тако и сама Црква у својој историјској димензији, постаје сарадник свету у процесу секуларизације.

"По плодовима њиховим познаћете их" (Мт 7,16). Ако би требало да говоримо о превазилажењу ове ситуације, онда решење не лежи у области црквеног законодавства. Оно је плод нашег схватања и доживљаја Цркве, нашег живота у Христу, односно наше еклисиологије. Ако нам ти плодови не изгледају у потпуности црквени и православни, за разлику од нашег канонског предања, онда треба поставити питања везана за наше схватање Цркве.

(Излагање на симпосиону *Проблематика савременог црквеног законодавства*, Београд, 14. октобар 2003.) ■

Протојереј др Зоран Крстић

НАПОМЕНЕ

1 John Kenneth Galbraith, *The Affluent Society*, грчки превод, Παλαζηση, 1970, 40.

2 види: Γ. Μαντζαρίδη, Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού, Πορναραζ, Солун 1999, 163 и даље.

3 види: Anthony Giddens, Η Θρησκεία στις ΗΠΑ, у часопису Συναξη бр. 86, април-јуни 2003, 5 и даље.

4 Συναξη, бр. 86, 11.

5 Исто, 20.

6 Исто, 18.

7 у: *Богословски гласник*, год. IV, књ. VIII, 1905, 11 (цитирано према: Ђ. Слијепчевић, *Историја СПЦ*, књ. 2, 197).

8 *Посијанак и развијањак српске црквено-народне аутономије*, 284 (цитирано према: Ђ. Слијепчевић, *Историја СПЦ*, књ. 2, 200).

9 *Весник*, 1926, II, 7 (цитирано према: С. Троицки, *О успројсци црквених општина у Српској Патријаршији*, Светосавље, 1939, новембар-децембар, 21).

10 *Историја Српске православне цркве у Америци и Канади 1891-1941*, 12-13.

11 Исто, 13.

12 Исто, 316.

13 С. Троицки, исто, 9.

14 Исто, 10.

15 *Црквено право*, Београд 1926, 234.

16 *Служење мирјана (лаика) у Цркви*, Вршац 2001, 72.

17 цитирано према Н. Афанасјев, *Служење мирјана (лаика) у Цркви*, Вршац 2001, 71.

СВЕТИТЕЉ ЈОВОВСКОГ ЛИКА - НИКОЛАЈ, ЕПИСКОП ЖИЧКИ И ОХРИДСКИ

Овај чланак не представља житије светог, него само мали допринос стварању критичке слике једног светитеља која ће нам олакшати боготражилачки пут, јер свети Николај је нама близак и по времену и по простору. Он је један из армије оних чији крст подсећа на Јовов, али који је током целог живота "немогуће сматрао могућим" и зато се удостојио да уђе у радост дома Очева

Бек за нама је Српску православу цркву конфронтисао са прегршт искушења. Промене у историји СПЦ је тим теже разумети, уколико се узму у обзир сви ванцрквени и дневнополитички моменти који су на њен историјски развој имали изузетног утицаја. Двадесети век је други по реду век историје Срба који је започео немирима и крвљу. Пуч, ратови, револуција, диктатура - перманентно ванредно стање у држави, донело је прегршт изазова, искушења и питања.

Наравно, најважније питање којим се СПЦ заокупљала било је у вези са својим положајем у држави у светлу промене околности. Наиме, од пада српске средњовековне државе 1459. године, функција коју је имала Црква, тачније црквени великодостојници, је често превазилазила њене еклисиолошке димензије и базирала се на овоземаљским потребама. Овоме је доста допринело и исламско друштвено уређење освајача, по којем није било дистинкције између верског и световног поглавара (у савременом свету позната је институција Муле који је у исто време и верски и световни поглавар). Без државе, Српска црква се бринула о народу, о његовом националном идентитету, али после ослобађања у 19. веку та потреба је нестала. Та улога је устукнула пред све већом духовном глађу која је изискивала конкретне одговоре. У току 19. века мала земља сељака на Балкану се полако, али континуирано мењала. Број оних који су своје школе завршавали негде на Западу је из године у годину бивао све већи. После студија у Аустро-Угарској,

Немачкој, Швајцарској и Француској, цвет наше интелигенције се враћао у отаџбину носећи са собом, осим научне спреме и, до тада у Србији непозната, схватања из области религије, философије, погледа на свет. Додуше, све те новине нису доводиле до револуционарних промена, али су представљали неке нове ветрове који су били императив за једно другачије поимање улоге Цркве у свакодневном животу.

Балкански и Први светски рат заорали су дубоке бразде по телу и Цркве и државе Срба. Проживевши заједно Велики петак, народ и Црква, народ у Цркви и Црква у народу, дочекали су и свој Васкрс. Тачно на дан када се навршило 154 година од неканонског укидања Пећке Патријаршије, 12. септембра 1920. године, до тада разједињене и аутономне јурисдикције СПЦ су се у Сремским Карловцима ујединиле и васпоставиле Патријаршију.

По први пут од стварања модерне државе услови за развој Цркве су били више-мање оптимални. Црква више не мора да брине за очување националног идентитета. Ова је чињеница, са друге стране, изискивала један еклисиолошки преображај који услед хроничног помањања теолошког кадра није могао да се отелотвори. Период између 1920-41. представља полет обележен отварањем Богословског факултета у Београду и активним укључивањем наше богословске интелигенције по повратку са студија у иностранству (махом на Западу) у живот Цркве. Избијањем конкордатске кризе 1937. године, Црква је поново заиграла улогу заштитника национал-

них интереса. Онда је дошао рат који је Српску цркву разapeо на крст са којег она ни до данашњег дана није потпуно сишла.

Влада оних који су од Цркве отпали у периоду 1945-1990. године није била у тој мери брутална као у Совјетском Савезу, али је ипак веома перфидно учинила све како би свакодневица црквеног живота за тих четрдесет пет година имала голготску сценографију. Богословски факултет је 1952. године избачен из састава Београдског универзитета, образовање теолошког подмлатка је систематски онемогућавано и отежавано. Створен је један милитантно-атеистички начин размишљања који се залагањем за плурализам бори управо за богоборну једноумље (последнице последњег су нарочито изражене у савременој Србији). Промене са краја осамдесетих година минулог века су означиле долазак нових искушења које је још увек распета Црква дочекала збуњено и неприпремљено. Идолатрија бивших комуниста је променила само предмет свог обожавања, па је уместо марксистичко-лењинистичке фантазмагорије интронизован вулгарни национализам и још једном погажена вера у Бога.

Данас, скоро три године после слома режима Слободана Милошевића, Црква у Србији стоји управо тамо где је и пре била - пред изазовима савремене цивилизације. Но ипак није баш све исто. Српска православна црква и њени верници су као никада у својој досадашњој историји повезани са инославнима са различитим културама и конфесијама. Да би се адекватно одгово-

Никола Велимировић као студент у Берну

рило на овај сусрет, Црква у Србији мора проћи у саму себе и истовремено гајити контакте са другима како би их боље упознала и како би се обезбедила од разноразних параноидних предрасуда које су везане за све што није српско.

Пре око сто година на позорницу српске теологије ступио је један проповедник, философ, теолог и на крају један епископ. Његов живот запањујуће подсећа на олују кроз коју је брод СПЦ прошао током 20. века. Српско-патријархалног порекла, типично балканског темперамента, својим образовањем у Швајцарској, везама са Англичанима, интересовањем и познавањем филозофских система далеког Истока, посебном везаношћу за Руску православну цркву, ангажманом у области међуцрквене (екуменске) сарадње, са изузетном дозом неповерења према неправославнима у периоду 1937-45, теолошким антијудаизмом, боравком у концентрационом логору у Дахау, са настављеним и продубљеним радом у области екуменизма након Другог светског рата и

овоземаљским крајем у егзилу, личност светог Николаја, епископа Жичког и Охридског¹ је у досадашњој историји СПЦ јединствена. Пре и после њега нико у оквиру СПЦ није, на први поглед противречне мисаоне системе, објединио. Спада у неколицину оних који су без страха и отворено говорили о проблемима савремене Цркве. Од почетка свог јавног деловања па до краја, свети Николај је био (а углавном и остао) центар понекад веома жучних дискусија.

Као проповедник изузетно обдарен, свети Николај је током свог живота био радије слушан него читан. У овој чињеници је и разлог зашто је дело светог владике понекад парцијално и тенденциозно коришћено. Дешавало се да су се многи скривали иза лика и дела овог светитеља презентирајући сопствене идеје као владичине. Овај проблем добија на тежини када су неки "тумачи" заступали идеје које су у директној супротности са оним што је свети Николај рекао. У новије време, пак, дошло је до цензуре дела

Светог владике. Наиме, у три издања сабраних дела владике Николаја Велимировића, једино је оно прво које се појавило у Немачкој (1977-86.) потпуно. Издања Гласа Цркве из 1996. и Црквене општине у Линцу 2002. не садрже радове које је он написао на енглеском језику током свог боравка у Енглеској, за време Првог светског рата. Ово наводи да помислимо како постоје "неподобна" дела која би умањила његову светост. Наиме, ти "апокрифни" списи садрже теолошку поставку његове екуменске мисли коју би одређени кругови у нашој Цркви најрадије да заобиђу, забораве и униште. Да би се у потпуности разумео светитељ којим нас је Господ обдарио, неопходно је спознати све делове његове мисли, не заборављајући да нити један део његовог богословља не може помрачити светлост сведочења Христа Господа. Нисмо ми ти који су Николаја учинили светитељем, већ је то Бог.

РАНИ ДАНИ

Свети Николај се родио 23. децембра (по старом календару) 1880.

године у селу Лелић, надамак Ваљева као прво дете у родитеља. Отац Драгомир и мајка Катарина наденули су му име Никола. Општа карактеристика друштва Србије 19. и у првим деценијама 20. века јесте био живот у задрузи, где је под истим кровом живело неколико генерација, односно породица. Задруга се издржавала из заједничке касе и заједнички одлучивала о свему што је било у вези са животом њених чланова. Тако је задруга породице Велимировић одлучила да Николу пошаље у школу и то у оближњи манастир Ћелије. Божији је промисао хтео да овај манастир ваљевачког краја постане познат и по томе што је у њему своју прву школу изучио један светитељ и што је неких шездесетак година касније у њему био у некој врсти кућног притвора отац Јустин Поповић који са светим Николајем чини потпорне стубове савремене српске богословске мисли. После основног образовања у Ћелијама и Ваљеву, највероватније по одлуци задруге Велимировића, млади Никола се одлучује за војну школу. Треба имати у виду да његова фамилија, иако бројна и у селу утицајна, није била нарочито богата и да је економски моменат био одлучујући приликом одабира будуће професије. Међутим, као по оној народној "човек снује, а Бог одређује" због неухрањености Никола не бива примљен у војну школу. Као једино преостало решење остаје Богословија у Београду. Интересантан податак говори да је и приликом уписа у Богословију било проблема и да је Никола, због проблема са слухом, у мало и овде био одбијен. Но, Никола је уписао Богословију Светог Саве и са успехом је завршио 1902. године. За време школовања у Београду, Никола по први пут излази из анонимности и то пре свега сарађујући са протом Алексом Ивићем. Прота Алекса је припадао неканонској јерархији, која је Црквом у Србији управљала у периоду 1882-89. године када је због неслагања са краљем Миланом, место митрополита Србије морао да напусти дотадашњи митрополит Михаило и да емигрира. По његовом повратку сви који су били на истакнутим местима црквене управе су морали да се повуку, па је с тога и председник Конзисторије београдске прота Алекса Ивић морао да се повуче и оде у пензију. Незадовољан стањем у Цркви, прота се одлучује да покрене богословски часопис "Хришћански ве-

сник". За помоћ приликом дистрибуције часописа, прота се обраћа својим познаницима у Богословији и они му шаљу Николу Велимировића и Стевана Веселиновића (потоњег ректора исте Богословије). У прво време Никола ради само као колпортер, али се брзо активно укључује у теолошки кружок око проте Алексе. Проблем који је тада почео да заокупља Николу, заокупљаће га целог живота. Вера и Јеванђеље имају недовољан утицај на свакодневни живот или га уопште и немају. Перманентна евангелизација је оно што представља императив у црквеном животу, а да би се то остварило, црквена управа би морала да се реформише и да од бесплодног имитирања Руске цркве (која је у то време и даље великим делом била под богословским утицајем римокаатоличке теологије, тј. Петра Могила, митрополита Кијевског), пружи одговоре на изазове модерног времена. Потреба за живом речју Господњом је била тим већа што су се и у Србији рефлектирала атеистичка религиозно-философска схватања Запада. У кући проте Алексе су претресане разне богословске теме и тражило могуће решење за постојеће проблеме. Оно што нам је данас познато, јесте да се у овом кружоку на Николу и Стевана гледало као на наде Српске цркве, на оне који ће као епископи бити у могућности да неопходне реформе изврше. Осим овога, идеју да студира на Западу, Никола је добио управо овде.

Зашто студије на Западу - питање које се по својој логици намеће - када је постојала могућност студирања у некој од православних земаља, као што су Русија или Грчка. Разлог за то се може наћи у чињеници да су прелати, које су припадници богословског кружока проте Алексе критиковали, били образовани у Русији, а Грчка је почетком протеклог века била, када је у питању црквена просвета, на истом нивоу као и Србија. Осим тога, искуство које су западни хришћани имали у сусрету са набујалим атеизмом 19. века могло је у великој мери да доприне одлуци Николе да студира на Западу.

Након завршене Богословије, Никола је конкурисао за државну стипендију која би му омогућила студије у Швајцарској. Док је чекао одговор, Никола је осамнаест месеци радио као учитељ у селу Лесковице код Ваљева. Пријатељство са протом Алексом и познанства која

је у његовој кући стекао су му омогућила да стипендију добије без проблема. Димитрије, митрополит Србије, без икаквих примедби је дао свој благослов. Овај податак је веома битан због схватања неспоразума који су између њих двојице настали по завршетку Николиних студија.

СТУДИЈЕ У ШВАЈЦАРСКОЈ

Званична биографија светог Николаја наводи податак да је он у периоду 1904-1908. студирао на Католичко-теолошком факултету² Универзитета у Берну. Међутим, ова тврдња не одговара истини. У државној архиви у попису студената *Album Universitatis* налази се податак да се Никола Велимировић, поданик српског Краља уписао тек у јесен 1906. године у зимски семестар школске 1906/07. године. Поред његовог имена стоји и податак *EM Halle* што у преводу значи исписник са Универзитета у Хале-у (Немачка)³. Ово доводи до закључка да је Никола у периоду 1904-06. студирао у Немачкој, што је његовим досадашњим биографима промакло да напомену. Истине ради, ваља напоменути да у званичној биографији стоји податак да је он током студија у Швајцарској путовао по Немачкој где је слушао нека предавања и семинаре⁴.

У Швајцарској је свети Николај по први пут дошао у непосредни контакт са инославнима и њиховом богословском мишљу. Иако сам свети Николај касније ни једном речју не помиње своје студирање у Швајцарској и Немачкој, транспарентна је чињеница да је оно имало веома велики утицај на његово рано богословље. Нарочито је битно за онај део његове богословске мисли који се тиче екуменског покрета. Неоптерећен стегама балканског историјзма, свети Николај је био у могућности да да једну другачију слику у вези са проблемима савремене Цркве.

Оно што светог Николаја одваја од свих српских, и већине право славних богослова, јесте интерес који је он показао према далекоисточним религиозно-философским системима. Хиндуизам, будизам и Индија ће у делима светог Николаја играти све до краја његовог живота значајну улогу.

Свети Николај је одбранио три докторска рада. Први ("Вера у Васкрсење Христово као основна догма апостолске вере") и трећи ("Француско-словенске борбе у Боки Ко

торској") на Универзитету у Берну 18. 7. 1908. односно 29. 6. 1909.⁵ Треба напоменути да је ова трећа дисертација скоро у потпуности занемарена од стране његових званичних биографа. Оно што представља једну врсту контроверзе јесте други докторат "Философија Берклија" који је он по многим одбранио у Женеви на француском, али што не одговара чињеничном стању. Наиме, архив Универзитета у Женеви не поседује овакав податак⁶. Осим тога, у току зимског семестра 1908/09. није био уписан на Универзитету у Берну. Решење ове "мистерије" треба тражити у Енглеској и то највероватније у Оксфорду, мада неки извори наводе Лондон и Кембриџ као место промоције другог доктората⁷.

Ово би могло да објасни и његову везаност за англиканску теологију што ће до изражаја доћи у његовим радовима написаним на енглеском језику, нарочито у збирци предавања одржаних у Лондону под називом *The Agony of the Church*⁸. Он ће употребити англиканску богословску поставку *The Theory of the Branches* као основу за решење проблема у којима се Црква нашла, а који се тичу њене немоћи условљене конфесионалном разједињеношћу. По овој теорији ниједна конфесија нема пуноћу сведочанства вере у Васкрслог, него су оне упућене на допуњавање. Овакво размишљање је православљу страни и од стране самог светог Николаја је касније ревидирано.

Дисертација "Философија Берклија" је одбрањена највероватније у периоду између јула 1908. и 8. јуна 1909. године јер је Никола крајем јуна 1909. био у Београду у који се дефинитивно вратио у јуну наредне године. Тиме су његове студије завршене.

БОРАВАК У РУСИЈИ И ПРВИ СУСРЕТ СА РУСКИМ БОГОСЛОВЉЕМ

После повратка у Србију јуна 1909. године Никола није могао одмах да ради. Троструки доктор наука је морао прво да полаже седми и осми разред Гимназије, а затим је распоређен на место наставника у Богословији Светог Саве за небогословске предмете. Међутим, његов рад у Богословији није дуго трајао, јер је убрзо оболео од дезинтерије. У октобру 1909. године Никола се сели у манастир Раковица, где по оздрављењу 17. децембра 1909. годи-

не прима монашки чин. На Светог Николу 1909. рукоположен је за ђакона, а дан касније за свештеника.

Веома је вероватно, познавајући наш темперамент и карактер, да је високо образовани јеромонах многим запао за око, и то у негативном контексту. На крају, своје академско образовање није стекао на неком православном богословском факултету. Све ово је повећало већ постојећи амонизитет митрополита Димитрија према њему, па је одлучио да га пошаље у Русију на "оправослављивање" и то као обичног студента, као да Николај до тада никада није студирао. Наравно, Николај се побунио против ове одлуке, рекавши митрополиту да му је он лично дао благослов за Берн и спреман је да се одрекне свих функција⁹. Шта више, митрополит Димитрије му је при одласку у Швајцарску рекао: "Иди на просвећени Запад; иди у Немачку, Француску и Енглеску и образуј се; јер многи од оних што оду у Русију, враћају се какви су отишли, ако не и гори".¹⁰ Овом приликом су поново искоришћене везе које је Николај имао са протом Алексом (и он и митрополит су били у неканонској јерархији), али овог пута у другом смеру. Николај је на крају по послушности 12. јанура 1910. године отпутовао у Русију, где је на Богословској академији у Петрограду врло брзо пао у очи епископу петроградском који пише митрополиту Димитрију о једном изузетном младом богослову по имену Николај, који се убрзо по доласку из Србије прославио по својим иступима у богословским диспутима. Захваљујући познанству са Побједоносцевим, прокуратором Светог синода Руске православне цркве, Николај је био у могућности да посети све веће манастире, тј. духовне центре Русије. Боравак у Русији је оставио трајне трагове на души младог јеромонаха. По први пут у свом животу Николај је могао да створи другачију слику руског православља и та слика му се веома допала.

Руско богословље у тренутку Николајевог доласка је било већ скоро сто година под утицајем два политичко-богословска система - Панславизма и Месијанизма. Женидбом Ивана Васиљевича III Великог (1440-1505) византијском принцем Софијом Кантакузен, двоглави орао другог Рима је слетео на руско тле - рођен је трећи Рим. Са идеологијом трећег Рима био је повезан руски месијанизам који је као

главну поставку имао идеју да ће спас Европи доћи од Русије - трећег Рима, треће тврђаве православља. Спас Европе и целог света долази из Русије - ова идеја са почетком друге половине 19. века помешала се са идејом обједињавања све словенске браће под руским покровитељством, са панславизмом који је на нашу жалост имао балканску (углавном српску) редакцију - југославизам.

Мада се утицај ова два система на богословску мисао светог Николаја не види током и непосредно после његовог боравка у Русији, од 1920. године ове идеје су све више заступљене у његовим делима. Оне чине срж мисли, да смо ми - Срби "најчистији представници словенства и православне Цркве"¹¹, коју ће свети Владика, подстакнут општом атмосфером ишчекивања голготског расплета драме умируће Краљевине, 20. фебруара 1941. године у Краљеву изговорити на седници Скупштине савета Епархијског управног одбора. Ова и њој сличне мисли су манипулативно коришћене од стране оних који нису желели да увиде ни њихову генезу, нити околности под којима су изречене, а све то како би се створила идеологија Небеске Србије која је онтолошки одељена од оне из истоимене песме светог Николаја.

Ваљало би нагласити да нигде у списима светог Николаја, написаним пре боравка у Русији, нема ни трага антисемитизму, који се, на жалост, појављивао у његовом стваралаштву почев од 1920. године, па све до краја Другог светског рата. Ова чињеница нас наводи на закључак да је управо под руским богословским поднебљем свети Николај усвојио двомиленијумско окривљивање свих Јевреја за голготски злочин. Код њега се, дакле, не ради о економском антисемитизму као код Пољака, или расном као код Немаца, већ о религиозном антијудаизму (термин којивише одговара), који је постојао, а у великој мери још увек постоји у савременој Русији. Чињеница да је цело бољшевичко руководство после Октобарске револуције било јеврејског порекла, само је појачало ово убеђење. Па ипак, о мржњи светог Николаја према Јеврејима нема ни говора. Наиме, током рата, интерниран у манастир Љубостињу, ризикујући сопствени живот, владика је помогао бекство породице Најхаус. Он је господину Најхаусу, лекару са којим је био ду-

же време пријатељ, саветовао да напусти Трстеник, а његову жену Маргиту и кћер Елу је "прокријумчарио" у Љубостињу, тако што је мајку преобукао у монахињу, а ћерку ставио у џак и прекрио намирницама. И мајка и кћерка су преживеле рат, а сведочанство о овом донела је лично госпођа Ела Трифуновић, рођена Најхаус, Светом архијерејском синоду 18. октобра 2001. године¹².

Боравак у Русији јеромонах Николај је окончао 10. маја 1911. године. Овог пута је повратак у Србију изгледао другачије, мада ни он није прошао без трзавица које се тичу избора епископа за упражњену Епархију нишку. Да ли је митрополит Димитрије заиста нудио јеромонаху место епископа нишког, или је то био део маневра митрополита Димитрија који је хтео да утиша Николајеве присталице (свети Николај лично није имао никакве везе са целокупним проблемом) и постави свог кандидата, архимандрита Доментијана, професора београдске Богословије - питање је које остаје без одговора. Елем, за владика града Ниша постављен је Доментијан који није ни две године остао на том месту. Обилазећи војску, која је током балканских ратова била стационирана у Нишу, владика се заразио тифусом и убрзо умро.

Јеромонах Николај је постао професор београдске Богословије, упркос понудама Универзитета у Берну да преузме место доцента и понуде "Међународне богословске ревије" за место главног уредника.

ЕНГЛЕСКИ ДАНИ

Рат је био ante Portas и време академског образовања је дефинитивно завршено.

Јеромонах Николај Велимировић у Лондону током Првог светског рата

Током Балканских ратова јеромонах Николај је био свештеник у Врховној команди Краљевине Србије. После ослобађања Јужне Србије (Скопља) 1913. године послат је тамо како би помогао организацији Цркве.

Годину дана касније избио је Први светски рат. Ко је имао познанства на Западу и био тамо радо виђен гост, представљао је стратегиј-

ско богатство. Пропаганда Аустро-Угарске тих дана је у потпуност идентична са оном западних сила и наше најновије историје. Краљ и Влада су знали да се путем пропаганде ратови губе и добијају и по него што оружје проговори. Тако је уз благослов митрополита Димитрија, јеромонах Николај послат на Запад да успостави "мост" измеђ савезника и балканске Краљевине

У априлу 1915. године јеромонах Николај је боравио у САД. У Америци му је пошло за руком да за идеју за коју се Србија борила придобије црквене великодостојнике свих конфесија са југословенских простора. У августу 1915. године представници православних, католика и унијата су на заједничкој конференцији одлучили да подрже борбу за ослобођење и уједињење свих југословенских народа под српском круном. То је после 700 година био први овакав сусрет и манифестација међуconfесионалне сарадње¹³. Но, овакав успех српског јеромонаха се није свима свидео. Архиепископ Јевдоким, представник Руске цркве за Северну Америку, веома негативно представља рад јеромонаха Николаја. Подстакнут нарочито Николајевим проповедима и помињањем "религије будућности", архиепископ пребацује Николају жељу да све словенске народе уједини под круном српског Краља. Такође му пребацује да је прихватио целокупно римо-католичко учење и да је због ове "жалосне" идеје жртвовао чистоту, лепоту и величину православља¹⁴.

Завршивши боравак у Америци, јеромонах Николај заједно са Димитријем Митриновићем, Богданом и Павлом Поповићем долази у Лондон крајем августа 1915. године. Током непуне четири ратне године, колико је био у Енглеској, јеромонах Николај је остварио значајне успехе на пољу екуменске сарадње. Из овог времена потичу и прва отворена изјашњавања у вези са римо-католицима и англиканцима.

НАПОМЕНЕ

- ¹ У даљем тексту свети Николај
- ² До 1945. године званични назив Хришћанско-теолошког факултета у Берну.
- ³ Упореди Prof. Dr Urs von Arx, Velimirović in der Schweiz, Glaube in der 2. Welt, 21. Jahrgang, Nr. 6, Zurich 1993, S. 3.
- ⁴ Милан Д. Јанковић, *Ејиској Николај (живој, мисао и дело)*, књига I, Београд 2002, 9.
- ⁵ Velimirović in der Schweiz, S. 3.
- ⁶ Исто.
- ⁷ Јанковић, Епископ Николај, књига I, 138. и 222.
- ⁸ Владика Николај, *Сабрана дела*, књига III, Химелстир 1986, стр. 51-89.
- ⁹ Јанковић, Епископ Николај, књига I, 24.
- ¹⁰ Исто, 132.
- ¹¹ Исто, 348.

Као што је већ речено, своје схватање међуцрквене сарадње, јеромонах Николај изразио је у збирци својих предавања одржаних махом на колеџу Св. Маргарете током Првог светског рата под називом *The Agony of the Church*.¹⁵ Своје мишљење о начину међуconfесионалне сарадње ће свети Николај током живота изменити. Наравно, те измене ће бити у директној вези са општим стањем друштва у земљи, али и са богословском диференцијацијом која ће код светог Николаја настати у време његовог управљања Охридском епархијом. Но, и поред свог заокрета, када је у питању пуноћа православне вере, свети Николај се до краја свог живота није одрекао екуменског покрета и о томе сведочи његово учешће на конференцији у Еванстону 1954. године, две године пред своју смрт. Без намере да дубље залазимо у проблем дали је свети Николај предводник антиекуменизма или екуменизма желим само да наведем део његових списа посвећен понашању у инославним богомољама који је вредан пажње: "Јеси ли хришћанин? Онда немој се плашити да уђеш у било коју хришћанску цркву са молитвеним поштовањем. Све су цркве положиле заклетву једном истом Господу... Права вредност хришћанског друштва није у његовом богатству, већ у његовој бризи за напредак осталих хришћанских заједница."¹⁶

Пажње вредан јесте његов однос према англиканском епископу Вескоту коме је он посветио читав чланак објављен још 1909. године у Хришћанском веснику¹⁷. У овом чланку свети Николај велича рад овог англиканског епископа, а нарочито његову активност у области евангелизације, тј. мисионарског рада. Обзиром на каснију делатност

светог Николаја, без претеривања се може рећи да му је пример епископа Вескота помогао у осмишљавању оног што ће као епископ сам учинити. Наиме, из онога што је свети Николај о Весткоту написао и из онога што о светом Николају знамо, испада да су обојица веровали у Бога "стално активнога, стално продуктивнога; у Бога за кога се могло рећи да у зноју лица свога ствара и одржава народ свој".¹⁸

Током свог боравака у Енглеској, свети Николај је својим радом на збрињавању наших богослова у Кадсону и студената (разних факултета) у Оксфорду, везама са проф. др Франком Бригтманом и свештеником Дагласом омогућио несметани наставак школовања десетинама оних који су морали да напусте Србију после окупације 1915. године. Успеси које је свети Николај постигао на пољу организације Информативног бироа Краљевине Србије, организације Богословије и збрињавању наших студената у Енглеској током Првог светског рата, могу се поредити са дипломатским успесима Светог Саве.

Нападан од стране, пре свега поданика аустријске круне, али и од Срба, јеромонах Николај је сведочио своју веру у Свету Тројицу потврђујући давно изречене речи псалмопевца који каже: "Чудо сам многим, али ти си моје уточиште јако".¹⁹

Свети архијерејски сабор на седници од 25. марта 1919. године изабрао је на упражњено место епископа жичког јеромонаха Николаја. Принц-Регент Александар је 18. маја 1919. године потписао указ о избору²⁰. Овим је његов боравак у Енглеској завршен. ■

Наставиће се...

Владан Костадиновић

- ¹² Јанковић, *Ејиској Николај*, књига II, 540.
- ¹³ Јанковић, *Ејиској Николај*, књига I, 138.
- ¹⁴ Сава, епископ шумадијски, *Историја СПЦ у Америци и Канади 1881-1941.*, Београд 1994, 78-80.
- ¹⁵ Ову збирку радова је критиковао В. Зјенковски у зборнику "Православље и култура", Берлин 1923, 225-227. Цео чланак је објављен у: Јанковић, *Ејиској Николај*, књига II, 185-187.
- ¹⁶ Сабрана дела, књига III, 94.
- ¹⁷ Објављено у: Сабрана дела, књига II, 299-323.
- ¹⁸ Исто, 305.
- ¹⁹ Пс 71,7.
- ²⁰ Архив Југославије, 69-232-358.

О КРЕМИРАЊУ МРТВИХ

Осим лажне вере о "сеоби душа", једна друга погубна и дубоко нечовечна ствар намеће се данашњим хришћанима. У ово наше обезбожено време посуновраћеног схватања човека и његовог бића, људи су дошли до тога да спаљују своја тела - кремирају их. Зар свето тело људско, назначено Богом за живот вечни?

Човек је велика светиња. И то не само душом него и телом. Јединствено духовно-телесно биће, јединствена психофизичка природа човека као боголике личности, после Бога највећа је светиња и највећа вредност у свим световима. И кад човек греши, било душом или телом, или и душом и телом, светиња, вредност и достојанство људског психофизичког бића доведени су тиме у питање, па је управо зато грех у хришћанству доживљаван увек као трагично зло, као кобни промашај, као пад и срозавање узвишеног и достојанствености бића човековог, тако великог и светог и од тако непроцењиве и непролазне вредности да је ради њега и сам Вечноживи и Истинити Бог постао човек и јавио се у нашем свету и животу као човек од крви и меса, у свему једнак нама осим греха.

Хришћанство је управо по томе изузетно ново, и истински човекољубиво и истински хумано, што је Бог постао човек, што је Господ Христос постао потпуно истински човек, не само дух или душа човекова, него је постао тело: Бог се јавио у телу; Бог је Логос постао тело (Јн. 1,14). Вечни Бог, творац света и човека, творац духовног и материјалног света, творац човекове душе и тела постао је човек, постао је материјално људско биће, психофизичко биће од душе и тела. И то постао за увек, и остао неопозиво човек за сва времена и за сву вечност. Ту се налази и садржи тајна и непролазна вредност, и светост, и достојанство човековог бића, човекове душе и тела - у богочовечанској тајни и факту оваплоћења Бога, тајни "отеловљења и очовечења" Бога у Христу Богочовеку. И на тој истини почива сва наша хришћанска православна вера, вера у Бога и у човека и сва наша оцена и процена човека као велике светиње, као вечне и непролазне вредности, јединствене, непоновљиве и незаменљиве. Ту је извор и смисао и нашег поштовања човека, целог човека, поштовања и душе и тала човековог, и наше љубави и

борбе за човека, за целог човека - за душу и тело његово у њиховом интегритету и њиховој непролазној вредности.

Оваплоћени Син Божји, Богочовек Господ Христос, Оваплоћењем својим и особито Васкрсењем својим и телесним Вазнесењем, прославио је тело људско и уздигао га изнад анђела и арханђела, и изнад сваке друге вредности под небом. Христос је својим Васкрсењем и Вазнесењем обесмртио и уздигао и постаио тело људско с десне стране Богу, у вечну и непролазну Божанску славу и достојанство, назначено природи људској Богом и у Богу, од самог стварања света и човека. Ово је заиста превелика тајна човекова о којој тако много говори свети апостол Павле у Посланици Ефесцима и Колошанима као и многи Свети оци.

Ради овог и оваквог прослављања и обожења бића човековог, и тела и душе, Христос је и постао човек, и живео као човек, и пострадао за нас, и васкрсао из мртвих обезбедивши тако за човеково и тело и душу коначну победу над смрћу - и бесмртност. Ради тога се ми хришћани и крштавамо и душом и телом у води светог крштења, ради тога се и помазујемо и по души и по телу благодаћу Духа Светога кроз Свето миро, ради тога се и причешћујемо и душом и телом - Богочовечанским Телом и Крвљу Христовом у светој Литургији. Ради тога се и пресељавамо с вером из овога света, прошавши на крају земаљског пута нашег кроз капију телесне смрти, да бисмо у Христу васкрсли и душом и телом у незалазни дан Христове бесмртности и вечног живота, хранећи се и тамо Богом кроз сву вечност. И још нешто: Ради тако узвишеног схватања и поштовања тела људског ми православни хришћани и поштујемо свете мошти (нетрулежна тела светитеља Божјих), јер је у тим истим људским телима њиховим обитавао Дух Свети, а и сада непрекидно обитава и дела (ради) благодат Божја. Тако да та света тела светитељска помажу и исцељују и

нас грешне и двоструко болесне људе, по вери нашој и по молитвеном љубавном заједништву. Она (света тела) нам уједно и конкретно сведоче о васкрсењу и наших тела силом и благодаћу Христовом, коју ми као верујући хришћани вером и Светим причешћем носимо у себи као живи чланови живог Тела Његовог које је Црква.

Овакав доживљај ове тајне и светиње и достојанства и непоновљивости тела човековог, чини за нас хришћане неприхватљивим оно нехумано учење и веровање о такозваној "метапсихози" и "метаносоматози" човековој, то јест о сеоби човековој у више тела људских или животињских. Овако учење је антихришћанско јер оно презире светињу тела људског. Зато је оваплоћење и очовечење Христово, као истинско спасење целог и истинског човека, једне и јединствене духовно-телесне личности, било истовремено и рушење свих идола и лажних богова који су се наметали и намећу човеку за усрећитеље, а у ствари само дехуманизују и рашчовечују човека.

Али, осим лажне вере о "сеоби душа", једна друга погубна и дубоко нечовечна ствар намеће се данашњим хришћанима. У ово наше обезбожено време, време преврнутог и посуновраћеног схватања човека и његовог бића, људи су дошли до тога да спаљују своја тела - кремирају их. И то не само тела својих непријатеља, него и тела својих, родитеља, браће и сестара или чак своје деце! Како је језиво бити такав човек - нечовек који може да преда огњу тело својих родитеља који су га из себе изнедрили? И зар није узалудно и бесмислено и увек лажно свако изговарање таквих људи то божњим "хигијенским", "економским", "друштвеним", "савременим" или било каквим другим разлозима, бивајући тако недостојни светиње људског тела и људског бића. Зар свето тело људско, назначено Богом за живот вечни, да се упоређује и мери утилитарним разлозима потрошачког друштва?

Тешко је, али је нужно поставити питање: да ли такав хришћанин, који дозвољава и одобрава спаљивање тела људског, било свога сопственога, или других, да ли он верује у Живога и Истинитог Бога, у превелику тајну и светињу Оваплоћења Христовог, у велику наду и радост Васкрсења тела људског и његовог вечног причешћа Боготелом Христовом? И постављање овог питања је болно, не зато што Бог није у стању да васкрсне и умрло и спаљено и било на који начин уништено тело - јер је моћан Бог да из праха сабере и васкрсне свако људско тело, као што је моћан био да га из неба створи - него зато што човек који даје на кремирање своје или родитељско или било чије друго, и који га подвргава безбожном и нечовечном спаљивању у смрадnoj пећи вавилонској званој "крематоријум", неће имати изговора за грех свој пред лицем Живога и Васкрслог

Христа. Изговор неће имати ни пред лицем самог свог родитеља или сродника кога је спалио, када јред њега изађе у телу у дан свеопштег суда Божјег. Хоће ли тада смеги хришћани говорити о некаквим "хигијенским", "економским" или "друштвеним" разлозима који су га тобоже "приморали" на грех: да презре бесмртну вредност тела људског и спали га као да је оно нека крпа, а не свето и неприкосновено и неизменљиво вечно обиталиште душе, свети члан и уд Христовог Тела, свештени храм и сасуд Духа Светога.

Ми православни Срби са болом се сећамо страшног чина Синан-паше тиранина, који је на Врачару безбожно и нечовечно спалио тело Светог Саве. Такође памтимо и не-

ВОСКРЕЊЕ ГА НАШЕГО ІСХА

избрисиво носимо у срцу вере своје православне и све свете новомученике Христове, како српске, тако и све православне, убијене и спаљене и у ранијим вековима и у ове наше последње дане. Зато се никако не смемо и не можемо као хришћани, као следбеници оваплоћеног Бога, угледати на антихриста Синан-пашу и његове следбенике, који светињу тела људског подвргавају огњу крематоријском, том јавном наговештају њиховог пакленог огња адског.

Многе су ружне особине људске пред Богом, многи су греси, безбоштва и нечовештва којима се човек кроз своју дугу историју све до наших дана служио или разметао. Али се ретко шта може поредити са овом нечовечном радњом, са овим

грехом добровољног спаљивања својих родитеља и својих ближњих, и уопште своје браће. Зато што нас поступак кремирања враћа уназад, у тамне векове незнабожачког мрака, у векове идолског презирања и ниподаштавања тела људског. И све то, ради чега?! Ради себичне угодности наше и нашег "модерног човека", услед наше крајње беде и нечовечне саможивости, услед изгубљености здравог осећања за стварну светињу и вредност и достојанство тела људског, достојног Бога и правог човека. Једном речју, све то због нашег у суштини неверовања ни у Бога ни у човека. Ни у његову вечну будућност.

Ми, верни и побожни православни хришћани, клањамо се са вером и побожном, човекољубивом љубављу светињи тела људског, тела које је постало тело Божје и које је испуљено, спасено, прослављено и обожено, Оваплоћењем, Васкрсењем и Вознесењем Христа Бого-

човека. Богоугодно поштујемо светињу и достојанство тела човековог, било док је оно сједињено са душом у овоме свету и животу, било када се привремено раздвојило од ње кроз смрт и побожно се полаже у земљу да тамо очекује васкрсење мртвих и живот будућег века. Јер, по речима светог апостола Павла, било да смо живи или умрли, ми знамо да смо Господњи и душом и телом. Јер је света и велика богооткривена и богодана истина да је "и тело за Господа, и Господ за тело" (1 Кор 6, 13; Рим 14,8), како у овом тако и у оном вечном животу човековом. Зато не остављајмо у свом тестаменту да се после смрти спалимо или да то чинимо својим милим и драгим. Јер тада се грешимо о Бога и о човека. ■

КЊИГА О ЈОВУ - ПРАСЛИКА ХРИСТОВИХ СТРАДАЊА

Име књиге долази од главне личности о којој се у књизи говори а то је праведни Јов чије је страдање послужило као основа за покушај решавања једног од најтежих питања која се нама постављају. То је на, првом месту, питање односа човекове моралне вредности и земаљских добара које поседује, односно питање страдања, страдања праведника.

О томе ко је био и када је живео праведни Јов, постоји неколико мишљења. Помињемо два:

Најстарије мишљење види Јова као праведника који живи у време Патријараха, односно за Јова се каже да је био пети од Аврама (ако је Аврам живео у XIX веку пре Христа, Јов је најкасније живео негде у XIV веку пре Христа). Аргументи који су поткрепљивали ово предање су: а) Богатство се изражава у броју крупне и ситне стоке као и код патријараха Аврама, Исака и Јакова (Јов 1,3; 42,12; уп. са 1Мој 12,16; 24,35; 26,14; 30,43). б) Породични и друштвени односи су слични том времену (Јов 29,7-10; 24-25; 32, 4-7). в) Начин приношења жртава (жртву приноси глава породице), не разликују се од овог чина у доба Патријараха (Јов 1,5; уп. са 1Мој 31,54). г) Дуг живот људи такође је карактеристика Патријараха (Јов 42,16; уп. са 1Мој 5,3-32). д) Сведочанство апостола Јакова (Јак 5,11).

Према другом мишљењу, Јов је живео у време Вавилонског ропства. Јов је био савременик пророка Језекиља (595 - 570 пре Христа) и пророка Данила (600 - 530 пре Христа). То мишљење заснива се на томе што се Јов први пут спомиње у књизи пророка Језекиља и то хронолошки после пророка Данила (Јез 14,14).

У погледу места Јововог боравка, проблем је у томе где се налазила земља Уз. По првој, мање вероватној претпоставци, земља Уз се налазила у северној Арабији у области Идумеје. По другом, вероватнијем мишљењу, земља Уз се налазила преко реке Јордана јужно од Дамаска, на простору земље Васанске. По овом мишљењу, област је добила име по Узу, потомку Нојевог сина Сима (1Мој 10,22-23) или по Узу, Нахоровом сину а Аврамовом синовцу (1Мој 22,20-21).

ПИСАЦ, МЕСТО И ВРЕМЕ НАСТАНКА КЊИГЕ

О томе, ко је писац књиге о Јову, постоји неколико мишљења:

Најстарије и најприродније мишљење које су заступали стари Јевреји и хришћански тумачи првих векова, јесте да је књигу написао сам праведни Јов. Аргументи за такав став налазе се у чињеници да су њему најбоље била позната, како страдања, тако и разговори са пријатељима и на крају - речи Господње које су му биле упућене. С друге стране, најприродније би било да је управо њему највише стало да сопствено исповедање вере и одговори до којих је дошао, буду на успомену и наук бу-

Књига о Јову је ремек дело поучне књижевности, једно од најлепших и најпотреснијих дела, не само у Библији већ и у целокупној светској литератури. Тумачење које доносимо пре свега је богословско, али је рађено с надом да су разјашњени и други слојеви ове вишезначне библијске књиге

Космос - како су га видели Јевреји

дућим покољењима. Према овом мишљењу, књига је написана најкасније у XIV веку пре Христа у земљи Узу. Ово мишљење је данас потпуно напуштено, а заменило га је друго које се добрим делом наслања на ово.

Према другом мишљењу, Јов је написао само језгре књиге, и тај спис али и живо предање о Јову, били су присутни у земљи Васанској у којој је Јов живео. Када су Јевреји под Мојсијем ушли у земљу Васанску (облас северно од реке Јармук), они су вероватно затекли тај спис, али и то живо предање које је унето у неки песнички зборник којих је било код Јевреја да би ту било сачувано. Тај запис уметнички је обрадио нама непознати богонадахнути писац, пореклом Јеврејин. Ко је уметнички обрадио Јовов спис, постоји више мишљења. Најраспрострањеније је, да је тај непознати редактор био Мојсије или нико други у периоду до цара Соломона. Основни аргумент за ту тврдњу јесте тематска сличност књиге о Јову и Соломонових списа. Ако прихватимо да је књигу написао цар Соломон, онда је књига настала у периоду његове владавине, дакле од 970. до 932. године пре Христа. У погледу места настанка, то је свакако Је-

русалим као центар делатности цара Соломона.

Према трећем савременом мишљењу, писац књиге о Јову нам није познат. О њему знамо да је био Јеврејин, учен човек, одличан познавалац Закона и јеврејске књижевности, као и прилика и достигнућа свога времена. Књига је написана негде крајем V века пре Христа (око 400. године), при чему је тај писац књигу написао на основу предања о Јову које је од раније било познато, допунивши и обогативши историјско језгро књиге.

Књига о Јову је написана на чистом јеврејском језику са примесом арапског и сиријског језика.

ПОДЕЛА И САДРЖАЈ КЊИГЕ

Књига о Јову има четрдесет и две главе и можемо је овако поделити:

Пролог (1 - 2 глава): говори се о Јову (име Јов значи онај који је нападнут), његовом богатству (7.000 оваца, 3.000 камила, 500 јармова волова, 500 магарица), великој ревности и верности Богу. Због сплетки Сатаниних, Јов прво остаје без све имовине, потом и без деце (седам синова и три кћерке), а на крају и без здравља. Али, ни у једном тренутку не хули на Бога, већ подноси страдања како је подносио и доброчинства! Разлог Јововог страдања су сатанске сплетке и оговарања. Сатана је два пута излазио пред Господа. После првог пута, Јов је остао без имовине и деце а после другог, без здравља. Први пут Господ је допустио страдање Јова под условом да Сатана не дира Јова, а други пут да не дира душу Јовову. После првог страдања посебно одјекују Јовове речи: Го сам изашао из утробе, го ћу се и вратити. Господ даде, Господ узме, нека је благословено име Господње. После другог страдања највише одјекују Јовове речи: Добро смо примили од Господа, а зло зар нећемо примити.

Три низа беседа: Први низ беседа (3 - 14 глава): У њима тројица Јовових пријатеља Елифас (снага Божија), Вилдад (пријатељ Божији) и Софар указују да је страдање Јовово дошло као последица греха. Јов свој тројици одговара понаособ не одбацујући ову законитост, али наглашавајући свима заједно да у животу није увек тако.

Други низ беседа (15 - 21 глава): Јовови пријатељи су згрожени Јововим одговором. Јов је за њих непри-

Сатана изражи од Бога одобрење да испуши Јова

јатељ правде Божије и зато и страда. Јов опет одговара сваком понаособ и опет констатује да их живот демантује. Јов се, међутим, не жали на Бога, већ га у овим одговорима тражи, па зато и може да констатује - да је Бог и близу и далеко, да је добар али и да се не одазива на молитву.

Трећи низ беседа (22 - 31 глава): Јовови пријатељи не одустају од изречених ставова. За њих је Јов непријатељ промисла Божијег, јер, по Јову, Бог уређује васиону а не управља овим светом. Јов одбацује њихове нападе јер искуство живота говори да има безбожника који су срећни. Јов због тога одбацује људску логику и окреће се Богу да од њега тражи одговор.

Говор Елијуја - Бог је један (32 - 37 глава), изложен је у оквиру четири беседе. По Елијују, праведност увек доноси добро при чему страдање може доћи као педагошка мера, да би се човек подстакло на покајање или одвратио од греха и гордости. Због тога је Бог увек праведан, због тога добро увек доноси добро а зло увек штету и због тога човек треба да се смири пред Божијим савршенством и да смерно подноси оно што му Бог шаље. Јов је сагласан да гордост и зло не могу донети добра, али, зашто страдам, и даље пита Јов.

Божије јављање (38 - 42 глава): Бог се јавља Јову у две беседе. У те две беседе Јову и његовим пријатељима Бог открива да је он изнад логике награде и казне, изнад закона и логике овога света. Не постоји ништа што би Бога приморало да нешто ради у оквиру неких логичких система. Пред овим говорима, Јов пада ничице пред Бога, одбацује све што је рекао и предаје се вољи Божијој. Бог га за то награђује и Јов добија двоструко више добара него што их је имао и дуг живот као награду за праведност.

ЦИЉ КЊИГЕ

Циљ књиге је да покаже да између земаљске среће и несреће, на једној, и моралне вредности човекове, на другој страни, не постоји директна условљеност. Другим речима, не значи да неко благује зато што је добар, нити неко страда само зато што је наopak. Страдање човека није условљено само његовом неморалношћу, већ веома често јесте плод сатанских сплетки и људи који врше вољу сатанску. То књига показује, али посебан нагласак ставља

на чињеницу да у оваквом стању ствари Божији промисао ни једног тренутка није доведен у питање. Добри Бог не оставља праведника, већ га води кроз страдање и тако га доводи до савршенства, уједно га учећи да никада олако не осуђује оне који страдају већ да буде уз њих. Књига се на овакав начин бави овим проблемом, због тога што је у то време код Јевреја доминирало мишљење да награда за добра дела долази у овом животу и исто тако казна за зла дела долази у овом животу. Зашто? Зато, што по њиховом дотадашњем веровању, душа после смрти одлази у Шеол - место сени смртне, место где су и добри и зли, богати и сиромашни, и сви су једнаки. Због тога добар човек награду за своје добро може примити само у овом свету и исто тако зао човек може примити казну за своје зло само у овом свету². Ако није тако, онда зашто се трудити и живети врлински?

КАРАКТЕРИСТИЧНА УЧЕЊА У КЊИЗИ О ЈОВУ

Књига о Јову развија следећа учења:

I Бог је један, Он је творац света и човека. Бог је мудар и праведан а његова праведност и премудрост очитавају се у творевини.

II Човек се састоји од разумне душе, а и тела и он представља најсавршеније створење Божије. Међутим, како је човек по своме рођењу склон греху и трпи последице првородног греха, он се показује као слаб и немоћан. Његов живот је кратак, тежак, препун страдања и невоље (Јов 7,1-3; 10,9-10; 14,1-6; 15,14; 27,3; 32,8).

III После оваквог живота, човек умире а душа његова силази у Шеол³, место у коме се сакупљају сви живи, место мрачно, где су сви једнаки, и добри и лоши, и праведни и неправедни, и добри и зли. Једина нада за човека је васкрсење на суд, када ће се пројавити свачија правда и неправда, врлина и порок, добро и зло. Дакле, Јов чека такво васкрсење за оправдање на суду, али о васкрсењу за живот нема ни говора. У томе и јесте величина Јовова, што се он и у страдању радује дану када ће изаћи пред Господа, иако не зна да после тога дана долази за праведне вечни блажени живот (Јов 3,13-19; 10,21-22; 14,21; 30,23).

IV Како је Бог добар, мудар и праведан, Он премудро управља ва-

сељеном па тако и светом и човеком. Они који чине добро, бивају награђени, а који чине зло, бивају кажњени. А како та награда или казна имају једино смисла у овом свету, јер у Шеолу сви су једнаки, то човек за своја добротинства добија награду у овом свету, а казну за своја злодела добија опет у овом свету, јер после смрти сви су једнаки, а добро не може а да се не награди, ни злодела да се не казна. А ако не у овом свету, онда када? Међутим, проблем настаје када установимо да и праведни страдају, док има и грешних који благују.

Дакле, потребно је открити смисао страдања. Књига о Јову нуди нам неколико одговора:

Страдање може бити последица греха, не у смислу казне, већ у смислу да се Бог повлачи, и ми, оставши сами, страдамо од сатане.

Страдање може доћи и да би се показало да ли је неко добар зато што му је у животу све добро или зато што воли Господа.

Страдање може бити средство којим Бог усмерава човека од зла и гордости ка добру и смирености, дакле страдање може имати педагошки смисао. У том смислу страдање проверава и утврђује човекову веру, тако да Бог, ни у невољи није далеко, већ напротив, Он и тада крепи и јача човека. Дакле, страдање није знак Божијег одсуства, већ супротно.

Да страдање увек има свој смисао, сведоче нам и Мојсије и пророци: 1Мој 22,1; 22,12; 2Мој 52,13-53; Ис 30,20; Јер 35,15; Јез 33,22; Дан 2,47; или Тов 12,13;

На крају књиге видимо: иако ми можемо да осмислимо страдање, постоје ситуације и када ми не можемо пронаћи прави разлог страдања, већ када морамо страдање једноставно да прихватимо и да се препустимо вољи Божијој.

V Поред видљивог постоји и невидљиви духовни свет који је створен пре овог видљивог, и наравно, пре човека. Тај духовни свет сачињавају анђели који помажу човеку, чувају човека, руководе га на путу врлине и моле се за човека пред Богом. Поред добрих анђела, постоје и зли анђели са сотоном на свом челу. Област њихове делатности је сфера поднебесја, односно замља са својом ваздушном сфером где они самовољно употребљавају рђаве људе и стихије. Дакле, зло не долази само од сатане већ и од злих људи али увек по допуштењу Божијем (Јов

1,7; 1,15-19; 2,2; 2,7; 5,1; 15,15; 33,22-24; 36,14; 38,7; 40,6; 41,14; 41,24). То допуштење Божије разумевамо на следећи начин. Човекова боголикост је његова слобода и ту слободу Бог никада не нарушава. Када човек злоупотреби слободу, а то значи када се од Бога окрене сатани, он почиње чинити зло и у том смислу говоримо о допуштењу Божијем. Другим речима допуштење Божије разумевамо као поштовање слободе човекове од стране Бога.

VI У историји о Јову видимо да се права вера чувала и изван Израела. То видимо по пореклу Јовових пријатеља који су били из различитих места: Елифас Теманац био је из Темана (део Едома), Вилдад Сушанин из места Су - Шу које се налази у Средњем Египту, Софар Немаћанин из места Нама које се налазило источно од Деса, док је Јов био из Уза који се налазило на северу Арапске пустиње, или вероватније, на просторима земље Васанске. Да Јов и његови пријатељи сачињавају верне ван цркве заветне у потомству Аврамовом, попут цара Мелхиседека, првосвештеника Јотора, пророка Валама, видимо по употреби имена Божијег. Наиме, име Јахве у речима Јова и његових пријатеља нигде се не помиње, већ се првенствено употребљавају друга имена попут: Ел, Елохим, Елоах, Шадај док писац који је Јеврејин Бога, готово увек ословљава са Јахве.

Основа те вере која се чувала и изван Израела било је предање и завет који је још од Ноја чуван и преношен са колена на колено. Та вера се одржавала преко истинских поклоника једнога Бога првенствено старањем Божијим, како зарад тих праведника тако и зарад очувања народа ван Израела од мрака многобожачког.

ПРАОБРАЗНИ, ДУХОВНИ И ЕТИЧКИ ЗНАЧАЈ ЛИЧНОСТИ ПРАВЕДНОГ ЈОВА

Православна црква у страдању ма праведног Јова види праслику Христових страдања. Најбољи показатељ тог става и погледа Цркве на личност праведног Јова јесу богослужбена читања у првих пет дана Страсне недеље када се Црква сећа Христових страдања, а том приликом се читају одељци из књиге о Јову (1,13-2,11; 38,1-21; и 42 глава).

Старозаветни еванђелиста, како се често назива пророк Исаија, својим чувеним пророштвима о доласку Месије слика више него живо

писно унижење и просла-вљење Сина Божијег у чу-веним 52. и 53. глави своје књиге. Чак и површно чита-ње ових стихова (Ис 52,13 - 53,12) више него јасно пока-зује паралелу која се може направити између Јовових и Христових страдања, њихо-ве невиности, смерности, трпељивости и на крају и прослављења.

Ако пођемо примером Светих отаца који су поре-дили страдања Јовова са страдањима Христовим, и не само страдања већ и број-не појединости из живота Јововог и овоземаљског жи-вота Христовог, видећемо да је заиста Јов у најмању руку праслика Господа Иису-са Христа:

Јов је од ђавола искуша-ван три пута (губитак има-ња, губитак деце, губитак здравља, Јов 1,6 - 2,8), а и Христос је у пустињи иску-шаван три пута (Мт 4,1-11).

Јов страда праведан. Христос страда немајући греха.

Јова сви напуштају и презиру га као грешника (Јов 12,4; 16,10; 19,13-20). Христос страда на Голготи не за своје грехе, већ за грехе света, да-кле потпуно је без греха а ипак сви су га оставили. И не само то, већ му се и ругају и они због чијег је спасе-ња дошао у овај свет (Мт 27,27-31; 27,39-44).

Јов не само да физички страда што је свакако страшно, већ Јов и духовно страда остајући без ичега и бивајући одбачен од свих, па зато и каже: Порушио ме је отсвуда да ме нема; и као дрво ишчупао је надање моје (Јов 19,10). Исто стање дожи-вео је Христос и зато и каже: Боже, Боже мој зашто си ме оставио (Мат 27,46).

Јов страда и његово страдање је пасоносно и за његове пријатеље којима Господ прашта (Јов 42,7-9). Христос страда на крсту, а разбој-ник који се покајао први улази у рај Лк 23,39-43).

После великог страдања и пони-жења Бог се ипак јавио Јову, благо-ловио га је и наградио двоструким добрим (Јов 42,10). После страда-ња, Христос Васкрсава, а после че-рдесет дана узноси се на небо и се-ла с десне стране Бога Оца (Дел. ап 2,36-11; 7,56).

Читав садржај књиге о Јову по-казује да је Јов човек који предста-вља пример стрпљивости, искрене побожности и чврсте вере у проми-сао Божију. Јов је човек праведник који се чува греха не само у делима, већ и у мислима и у жељама (Јов 31,1), Јов не само да воли ближње, већ Јов воли и своје непријатеље (Јов 31, 29). Читав један поглед на свет и живот, читава једна филосо-фија живота која се темељи на за-једници са Богом, садржана је у Јо-вовом ставу и речима које изговара када његова жена тражи од њега да се одрекне Бога јер је остао без све-га. На то Јов каже: Добро смо при-мили од Бога, а зла зар нећемо при-мати (Јов 2,10).

Трпељивост праведног Јова би-ла је инспирација и за апостоле Христове да покажу какав живот хришћани треба да живе и како на страдања да гледају. Па тако апо-стол Јаков каже: За трпљење Јово-во чусте и пошљедак Господњи ви-десте, јер је Господ много милостив и милосрдан (Јак 5,11); или апостол Петар: Јер је боље, ако хоће воља Божија, да страдате добро чинећи, неголи зло (1Птр 3,17).

Није само праведни Јов пример како треба да поступамо у животу, већ на изврстан начин и његови

пријатељи, који заробљени људском логиком не при-хватају Јовову праведност. Љубав, саосећање и мило-срђе нису били у њиховим срцима. Није ли то посредан пример какав не треба би-ти, шта не треба радити. Јо-вови пријатељи су били вер-ни Господу али нису имали љубави према ближњем, другим речима ништа нам не вреди ако се трудимо око поштовања моралних пра-вила, ако бринемо о чисто-то вере, а љубави немамо. Наравно, да је потребно ово прво, али без овог другог, без љубави, све губи и вред-ност и смисао. Зато апостол Јаков и каже: Јер ће ономе бити суд без милости који не чини милости; и хвали се милост на суду (Јак 2,13а). Без љубави према ближњем нема спасења за нас о чему надахнуто говори апостол Павле у химни љубави (1Кор 13,1-13). Та љубав према ближњем не може бити само на речима, већ је

она практична, делатна. Апостол Јаков управо то жели да нам пору-чи, када нам каже да се молимо јед-ни за друге (Јак 5,16).

ЈОВ У БОГОСЛУЖБЕНОЈ И БО-ГОСЛОВСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ. УТИЦАЈ КЊИГЕ О ЈОВУ НА СВЕТСКУ КЊИЖЕВНОСТ

Књига о Јову, као и остале књи-ге Старог завета, присутна је у бо-гослужењу, како Старозаветне та-ко и Новозаветне Цркве. То прису-ство књига Светог писма, у првом реду књиге о Јову у богослужењу, најбољи је показатељ да је Свето Писмо уобличавано и формирано у Цркви и за Цркву и да је оно изнад свега књига Цркве.

Најкарактеристичнији примери присутности Књиге о Јову у бого-служењу су паримије које се читају током Страсне недеље:

Велики Понедељак:
Јов 1,1-12

Велики Уторак:
Јов 1,13-22

Велика Среда:
Јов 2,1-10

Велики Четвртак:
Јов 38,1-23; 42,1-5

Велики Петак:
Јов 42,12-16.

Књига о Јову била је тумачена од великог броја Светих отаца, попут светог Јефрема Сиријског, светог Григорија Богослова, светог Јована Златоустог. Поред егзегетских радова у којима је тумачена Књига о Јову, ово дело било је инспиративно за богослове у том смислу да су многи богословски проблеми решавани уз помоћ казивања из ове књиге. Уосталом, сетимо се да је у Књизи о Јову изнето учење о добрим и злим анђелима, о човековом животу после смрти, о узроцима патње и страдања, о греху и његовим последицама и тако даље.

Када је реч о небиблијској литератури која се бави проблемом страдања и о односу Књиге о Јову према таквим делима, онда можемо рећи следеће:

Литература ове садржине била је позната на Истоку али је Књига праведног Јова без сумње најлепши израз од свих староисточних решења проблема страдања и патње праведника. И не само најлепши, већ као што смо рекли, и најупечатљивији, најснажнији израз покушаја да се на ова питања да одговор. Примери тих староисточних решења проблема страдања су бројни. Навешћемо само најпознатије:

Угаритска литература, поготово рукописи из Рас ес Шамре говоре о сличним мотивима као и праведни Јов: синови Божији, брза змија.

Сумерско - акадска литература излаже још сличније мотиве у односу на Књигу праведног Јова: Цар дао, цар узео, мој цар је господ. Акадска литература зна за двојицу страдалника који својим страдањима подсећају на Јова. Први акадски Јов живео је у XX веку, без своје кривице задесиле су га патње и болест, али он не куне богове већ се обраћа са молитвом и сузама своме богу, бог му се смиловао и преобрати му жалост у радост. Други акадски Јов живео је у XVIII веку, а говори о пријатељу који теши свог настрадалог познаника. Сумерски Јов

је живео у XVII веку, говори како праведник пати, долазе пријатељи који га теше. Он се каје, признаје грехе и бог му прашта. Ови списи не достижу ни лепоту ни дубину књиге о Јову. Поред тога, у овим делима је присутан политеизам који самим тим проблем страдања посматра много једноставније (добри и зли богови и сл.) док грех код Вавилонца није вољни чин, дакле човек чини дело које није морално и због тога бива кажњен а казна је грех. Дакле грех, казна и кривица су једно те исто.

Египатска литература зна за проблем где праведник остаје без игде ичега, а неправедан има огромно богатство, али тај проблем посматра са позиција социјалне правде. Познати су списи овакве садржине попут: *Разговор клонулог са својом душом* или *Расправа о самоубиству* или *Књига мртвих*. За Египћане једини излаз је смрт која се доживљава као исцељење, као окончање патње.

Грчка литература просто обилује сличним примерима страдалника. Прометеј је донекле и крив, али је престрого кажњен, Едип је учинио несвесно грешно дело, кажњен је и пати, Херкул је праведан али и као такав просто служи да богови над њим искале свој бес и окрутност. Решења страдања готово и да нема код Грка. Све је унапред одређено, како у животу човековом, тако и у животу богова, да бесмисао буде већи.

Књига о Јову припада не само библијској, већ и целокупној светској књижевности. По форми и садржају реч је о једној од најлпших поема светске литературе. Нема трајнијег и узвишенијег уметничког дела које надилази и Есхиловог Прометеја али и Гетеовог Фауста. Тешко да се може наћи књига која отвореније и недвосмисленије поставља питање: ко влада светом, да ли Бог управља светом ако праведни страдају? Књига о Јову је нека врста лирско-философског спева у

којем се, не на апстрактан већ на конкретан животни начин, постављају савремена питања страдања праведних.

На крају овог казивања о праведном Јову доносимо и превод дефтероканонског додатка Књиге о Јову који се налази на крају казивања о Јову (у Руској и Словенској Библији) и није обележен стиховима. Овај додатак је узет из неког непознатог сиријског коментара Књиге о Јову, одакле је пренет у превод Седамдесеторице, највероватније негде у II веку после Христа од стране неког непознатог писца. За нас овај дефтероканонски додатак има вредност као најстарије предање о времену Јововог живота.

Овај текст преведен је са руског језика и гласи:

Написано је, да ће он поново устати са онима, које ће Господ васкрснути. О њему се говори у Сиријској књизи, да је живео у земљи Авситидиској на јорданским Идумеј и Арабије, раније му је било име Јовав. Узевши жену Арабљанку, родио је сина по имену Енон. Пошлица је од оца Зарејта, Исавових синова син, а од мајке Восоре, иако да је био његов од Аврама. И ови цареви који су владали у Едому, коју земљу је он поседовао, су: први Валак, Веоров син, њихов град је назван Денова, а после Валака Јовав, назван Јов после овога Асом цар (владар) и Феманијске земље; после њега Адад, син Варадов, који је поразио Мадиама на пољу Моава и његов град је назван Гефем. Пријатељи који су му долазили Елифас (Софанов син) од Исавових синова, цар Фемански, Вилдад (син Амнона Ховарског) савхејски владар, Софан Минејски цар. Феман је Елифасов син владар Идумеје. О њему се говори у књизи Сиријској, да је живео у земљи Авситидиској поред обале Еуфрата; раније му је име било Јовав а његов отац био је Зарејта о сунчаној кривици. ■

Рајко Стефановић, Њако

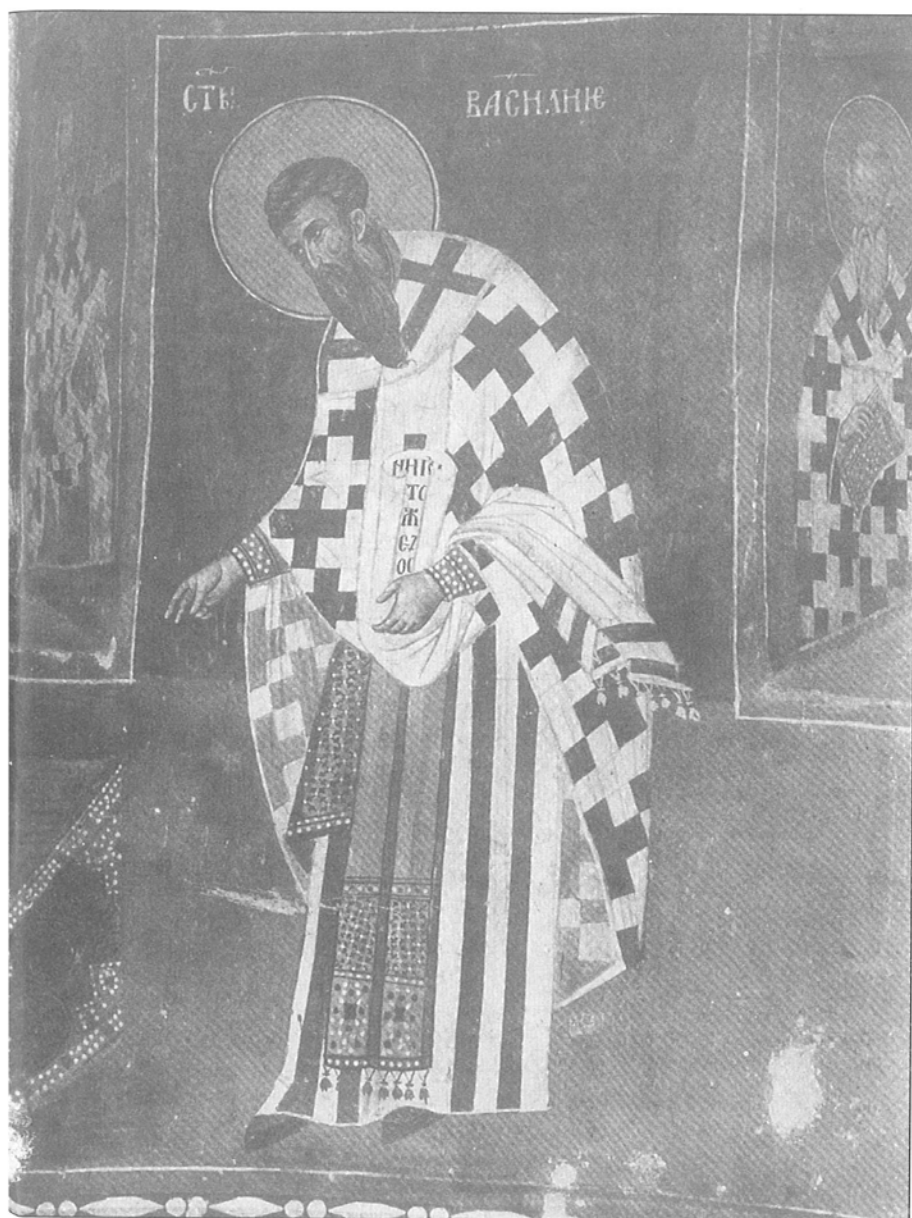
НАПОМЕНЕ

- 1 Израз који је употребила Јовова супруга: Благослови Бога и умри (Јов 2,9) изазива неразумевање у смислу зашто је тај њен захтев од Јова протумачен као лош. Наиме, израз Благословити = Barah употребљен је као еуфемизам у значењу: прокуни га, одрекни га се (Бога) и умри.
- 2 Учење о награди после смрти јавља се тек касније, средином II века пре Христа (Дан 12, 2).
- 3 О старозаветном схватању загробног живота више види: Р Кубат, Богословље XLIII, св. 1-2.

- 4 У овом дефтероканонском додатку постоји доста непоузданих података. Тако се на пример земља Авситидијска налази на простору Северне Арабије - област Идумеје док се на крају овог додатка ова област види око реке Еуфрата. На другом месту Јов се поистовећује са Јовавом о коме се говори (1Мој 36,33) док се библијски град Восору о коме се говори (1Мој 36,33) поистовећује са именом Јовове мајке.

О ЗАВИСТИ КОД СВЕТОГ ВАСИЛИЈА ВЕЛИКОГ И У ПСИХИЈАТРИЈИ

Наша тема обухвата упоредни приступ зависти, приступ узроцима и коренима деструктивности са психолошког, односно психопатолошког поља, с једне стране, и из угла унутрашње духовне реалности са друге. Највећим делом се ови приступи разликују једино због начина говорних симбола које употребљавамо у једном, односно у другом пољу. Углавном се, суштински допуњују и обострано расветљавају, као два паралелна, једно у друго окренута огледала

Психодинамичке теорије личности, уз тумачење зависти, расветљавају и однос према захвалности и то је место које није на тај начин приказано у светоотачкој литератури. Завист, нарочито према теорији школе Мелани Клајн, увек је праћена захвалношћу. Завист има и извесну мотивациону компоненту током психолошког развоја и током психотерапијског процеса, што се може позитивно окарактерисати. У православном тумачењу, завист нема ни једну карактеристику врлине. Ипак, тема зависти за психијатра, без приказа практичног рада, остаје недовољно јасна и недовољно животна. Стога ћемо настојати да наш текст допунимо приступачним примерима из праксе.

БЕСЕДА ПРОТИВ ЗАВИСТИ

Подсетићемо најпре шта у "Беседи против зависти" каже свети Василије Велики. Беседа је подељена на шест делова. У прва два дела говори се о последицама зависти и њеним манифестацијама:

"Бог је благ и достојнима даје добро. Ђаво је пак лукав и ствара свако зло. Благог прати незавидљивост, а ђавола свуда следи завист. (...) Завист нагриза душу у којој живи као што рђа нагриза гвожђе. Тврде да се змије отровнице рађају тако што прогризу утробу која их је носила. Слично и завист, по природи, прождрире душу у којој се зачала. Завист је најнеугоднија врста непри-

јатељства. Остале ненависнике ће доброчинства учинити питомијима, међутим, завидљивог и злоћудног учињено добро још више раздражује. Уколико му је учињено више доброчинства, утолико јаче негодује, жали и јадикује. Он се више жалости због силе доброчинитеља неголи што осећа захвалност због доброчинства које му је учињено. (...) Не постоји дивља звер коју завидљивац не превазилази суровошћу свог понашања. Пси се припитомљују када се хране, а лавови су приступачнији уколико се негују. Међутим, завидљивац постаје још свирепији кад му се чини услуга".

"Завист мање шкоди другима, већ је прво и непосредно зло за онога ко је поседује. (...) Уколико падну на нешто тврдо и гипко снажно одапете стреле се враћају ономе ко их је испустио. И кретања зависти не наносе зло ономе коме се завиди,

него задају ударце самом завидљивцу. (...) Жалостимо се чак и кад нисмо претрпели ништа лоше. Ратујемо против човека који има нешто мало добра и није ништа одузео од наших. Негодујемо чак и кад нам се чине доброчинства и тако завидимо својој сопственој користи", каже свети Василије Велики, а много година касније потврђује психијатрија кроз теоријске поставке школе Мелани Клајн.

Онога ко пружа негу, штити и храни, и са којим се остварује први однос у животу, психолошке развојне теорије личности означавају изразом који може да асоцира на неживу ствар, на "објект". Динамика агресивног понашања психотичних пацијената је сложена. Тумачење изискује захват у ране објектне односе и примитивне механизме, с обзиром на то да се ови обнављају у психотичним регресијама. При томе

су незаобилазни неки појмови из термилошког корпуса теорије Мелани Клајн: завист, пројективна идентификација (нарочито њен аспект обезвређивања објекта љубави), параноидно-шизоидна позиција. Објект љубави инвестиран је мржњом услед зависти на његовом унутрашњем богатству, доброти, самодовољности. То је потпомогнуто слабошћу Ја која није у стању да држи своје сопствене урођене аутодеструктивне импулсе, па се од њих брани цепањем, избацивањем, пројектовањем у зао објект. На тај начин прибављају се психолошка равнотежа и мир: унижени и обезвређени објект нема више чиме да провоцира завист, а уместо страха од дезинтеграције, односно распадања изнутра, типичног за извесне доживљаје у шизофренији, формира се параноидни страх од прогањања, који се доживљава као угроженост споља. Наравно да је овакав начин

Свети Василије Велики, свети Јован Златоуст и свети Григорије Богослов

психолошке организације само ну-
жан, а не психолошки зрео. Овакво
стање захтева психолошки рад и то-
ком психотерапије могуће су изве-
сне корекције.

МОГУЋНОСТИ ГРУПНЕ ПСИХОТЕРАПИЈЕ

Наше искуство је да и психотера-
пија пацијената који су у клинички
верификованој болести учинили те-
шка кривична дела, може да допри-
несе увиду у овакве начине психоло-
шке организације и њеном превази-
лажењу. Ово је дуг и мукотрпан по-
сао, који захтева способности тера-
пеута да покрене мотивационе по-
тенцијале у клијенту. Индивидуална
психотерапија оваквих стања је про-
вокативан, али неекономичан по-
сао. Неекономичан у смислу да је на
нашим психијатријским одељењима
много оних којима је потребно омо-
гућити да психолошким средствима
делују на овакво своје унутрашње
стање. У групној психотерапији при-
ближно исти нивои психолошке ор-
ганизације се препознају у другоме.
Јако завидљив пацијент ће боље од
терапеута препознати завист у дру-
гом пацијенту и слободније је ока-
рактерисати и напасти него што то
терапеут може. У адекватној атмос-
фери психотерапијске групе повре-
мено се јављају и теме везане за кри-
вично дело, мада то својим питањи-
ма није провоцирао терапеут. За-
творени и осетљиви пацијенти се
пред њима повлаче, али се негде де-
лови њиховог несвесног ипак расве-
тле и буду спремнији да у некој дру-
гој прилици буду освешћени. Свест
о зависти је опасна, јер доводи до о-
сећања кривице, а она не може да се
прихвати и поднесе. Како да неко
прими и психолошки обради да је у-
био мајку, оца, брата и да је сам због
тога крив. Психолошке одбране ве-
личине снажних непробојних беде-
ма стоје на том путу. Без њиховог у-
клањања нема психолошког развоја
и интеграције.

БОЛЕСТ ПРИЈАТЕЉСТВА

"Завист је жаљење због добро-
бити ближњег", каже свети Васили-
је Велики, и подсећа да по речи Со-
ломоновој: "Завист човеку долази
од његовог пријатеља". Мелани
Клајн указује 1957. године у раду
"Завист и захвалност" да завист има
веома ране корене и игра велику
улогу у односу са мајчином дојком.
Радећи са малом децом уочила је да
је први објект према коме се осећа
завист дојка која храни, пошто одој-

че осећа да она поседује све што оно
жели да има: неограничени проток
млека и љубави коју чува за соп-
ствену гратификацију. То осећање
доприноси његовом осећању жаље-
ња и мржње и резултат тога је поре-
мећен однос према мајци. Ако је за-
вист претерана то указује на појаву
да су параноидне и шизоидне црте
абнормално снажне и да такво дете
може бити сматрано болесним. Де-
те дојку доживљава као извор живо-
та. Већ веома рано по рођењу оно
осећа да она даје нешто без чега не
би могло да преживи. Али, управо
са тим осећањем неопходности за
живот мајчиних груди, млека и дој-
ке, јавља се жеља да се то тако зна-
чајно изобилје уништи, јер изгледа
да је оно толико да се никада не мо-
же поседовати. Због овога ће дете у-
гристи мајку. Једна брижна мајка с
којом смо разговарали на ову тему
рекла је да ће дете угристи мајку са-
мо ако се буде уплашило да ће дојку
изгубити. Ово нам се запажање до-
пало, али оно не умањује тачност
тврђења Мелани Клајн, него подсе-
ћа на реалност живота да ни једна
мајка у сваком тренутку не може да
буде мирна, потпуно детету предана
и присутна.

Завист је тежња да се буде добар
колико и објект, али када се доживи
да је ово немогуће, она тежи да по-
квари доброту објекта, да би укло-
нила извор завидљивих осећања.
Овај кварећи аспект зависти је тај
који је деструктиван за психолошки
развој, пошто се сам извор доброте
од кога одојче зависи претвара у не-
што лоше.

РАЗЛИКЕ ИЗМЕЂУ ЗАВИСТИ, ЉУБОМОРЕ И ПОХЛЕПЕ

Постоји значајна разлика између
зависти, љубоморе и похлепе. За-
вист је осећање беса због тога што
друга особа поседује и ужива у нече-
му, а завидљив импулс огледа се у
жељи да се то преотме или поквари.
Штавише, завист имплицира субјек-
тов однос према само једној особи и
враћа се на ранији искључив однос
са мајком. Љубомора се заснива на
зависти, али укључује у однос макар
две особе; углавном се ради о љуба-
ви за коју субјект осећа да му припа-
да и да му је одузета од стране рива-
ла. У свакодневној концепцији љу-
боморе мушкарац и жена осећају да
их је неко лишио вољене особе. Љу-
бомора је заснована на љубави и
има за циљ поседовање вољеног
објекта и уклањање ривала. Она
припада триангуларном односу и ти-

ме добу живота када су објекти ја-
сно признати и диферентовани један
од другог. Завист, на другој страни
је двостран однос у коме субјект за-
види објекту због неког поседа или
квалитета. Ни један други живи
објект не мора да улази у тај однос.
Љубомора је неминовно однос са
целовитим објектом, док се завист у
основи доживљава са парцијалним
објектима, премда наставља да по-
стоји и у односима са целовитим
објектима. Похлепа тежи поседова-
њу све доброте која може да се изву-
че из објекта, без обзира на после-
дице. То може да резултира разара-
њем објекта, лишавајући га потпуно
његове доброте, али је разарање
случајно у односу на бескрупулозно
поседовање.

Завист, иако потиче од прими-
тивне љубави и дивљења, има много
слабију енергетску компоненту од
похлепе и преплављена је инстик-
том смрти. Пошто напада извор жи-
вота, може да се сматра најранијом
директном екстернализацијом ин-
стикта смрти. Завист се покреће
чим одојче постане свесно дојке као
извора живота и доброг искуства.
Стварна подршка коју оно дожи-
вљава на дојци, појачана идеализа-
цијом, тако моћном у раном периоду
одојчета, чини да оно доживљава
дојку као извор хране, топлоте, љу-
бави, разумевања и мудрости (зна-
ња). Блажено искуство задовољства
које овај дивни објект може да пру-
жи појачаће његову љубав и жељу
да је поседује, очува и заштити, али
исто искуство покреће у њему тако-
ђе и жељу да оно само буде извор
таквог савршенства. Оно доживља-
ва болна осећања зависти која са со-
бом носе и жељу да поквари квали-
тете објекта који може да му пружи
тако болна осећања.

Одбрана од зависти често поприма
облик обезвређивања објекта.
Кварење и обезвређивање су свој-
ствени зависти. Нема потребе да се
завиди објекту који бива обезвређен
и на тај начин престаје да буде идеа-
лизован. Брзина којом се слама та
идеализација зависи од снаге зави-
сти. Завист са собом носи осећања
безнадежности. Лоша искуства су
лоша, али добра искуства такође по-
стају лоша, јер покрећу завист. Оту-
да следи да нема никакве наде за до-
бро искуство, добра дојка је унета
али не постаје део Ја, дете које је
најпре било унутар мајке, сада нема
мајку унутар себе, добар објект не
може да се интројектује, Ја не осећа
да може да се развија, што за узврат

повећава завист, водећи опет до безнађа. Ометен је нормалан психолошки развој. Расцеп на идеални и лош објект не може да се успостави, јер је идеални објект тај који је објект зависти и тиме непријатељства, интројекција идеалног објекта који би требао да постане језгро Ја поремећена је у самом корену.

АНАЛИЗА ЗАВИСТИ

Анализа зависти која је отцепљена, порицана и пројектована изузетно је болна и узнемирујућа, али она поново уводи наду кроз успостављање доброг објекта коме може да се завиди. Латентно вредновање може да се мобилише и да се избори победа у бици између љубави и захвалности и зависти. Од зависти постоје јаке одбране и она мора да се истражује до болних детаља. Када се у процесу психотерапије доживи да је психотерапија нешто добро, под утицајем зависти јавља се негативна терапијска реакција, која умањује терапијске резултате. Управо када током сеансе добије нешто квалитетно и добро, пацијент, на пример, на следећу сеансу не дође или закасни.

Колико је анализа зависти важна приказат ćemo кроз пример пацијенткиње која има 30 година, конобарица је и дуги низ година се лечи од стерилитета. У садржајима које је износила током индивидуалне психотерапије, наводила је "да јој суседи завиде на њеном броју телефона, на томе што је њена кућа на лепшем месту, на сунчанијој страни улице, на томе што је њен аутомобил лепше боје него њихов". Било нам је јасно да су ово садржаји који су одсликавали пацијенткињину пројектовану завист. Предстојао је дуг терапијски рад док је ова пацијенткиња то препознала у себи и кроз психотерапију делимично и превазишла. Тек после тога она је могла да зачне и роди дете.

Важна одбрана од зависти је њено проређивање помоћу љубоморе. Осећа се да је љубомора много прихватљивија и да много мање подстиче осећање кривице од примарне зависти која уништава први добри објект.

Омаловажавање објекта и пројектовање зависти у њега доводе до мучних анксиозности и води формирању завидљивог Над-Ја, који омета развој Ја. Анализа пацијената који пате од претерано оштрог Над-Ја често открива да је завидљиви аспект Над-Ја, тај који се доживља-

ва као најштетнији, јер је управљен не само против агресивних жеља Ја, већ такође, често преовлађујући, против сваке позитивне и креативне тежње Ја.

ПСИХОТЕРАПИЈА УБИЦА

Откриће ране зависти и начина на који она делује, дало је велики подстицај новом психотерапијском раду нарочито са психотичарима (Бион, 1959) и зависности од дрога (Розенфелд, 1965). Наша искуства су везана за рад у затворској болници. Посебна категорија психијатријских пацијената манифестује екстремне еквиваленте зависти: убиство и покушај убиства. При раду са оваквим особама под сталном анализом и контролом су наша лична осећања зависти и тежњи ка деструкцији. Завист пацијената са невидљивим, али јако проходним путевима, муњевито преноси на терапијску околину која није често спремна да се суочи са миљеом зависти у себи, што од конкретног терапеута захтева додатно умеће и позив на став давања и опраштања. У досезању оваквог става понекад изгледа да су психолошки начини борбе (супервизија - консултације са старијим колегом и лична анализа) недовољни. Али, ако користимо хришћанска средства борбе са завишћу у себи, можда је и у овако тешким биткама победа могућа.

Примери са групних сеанси би сликовито могли да илуструју динамичну унутрашњу борбу пацијената који су убили своје најближе. Пацијент М. (48. година) је пре десет година у једном дану убио своје родитеље. Понекад каже да га терапеут једино разуме, а понекад је љут и на терапеута што не може да схвати какви су људи били његови родитељи. Каже да би волео да после смрти буде у паклу да би и тамо наставио да их мучи, толико су они били зли према њему. Он не прихвата ни најблажа суочавања са околностима да је то био његов доживљај. Ипак, плакао је док је једном приликом у топлој емотивној атмосфери групне сеансе причао да је родитеље намеравао да убије шест месеци пре него што је то учинио, и тада се сетио да је једном као седмогодишњи дечак шетајући се са родитељима градом у недељно поподне, видео лутку-тршу у продавници која је била затворена и пожелео је да му је родитељи купе. Отац је сутрадан долазећи с посла, још док се приближавао кући, показао тршу. Ово сећање учинило је да

пацијент баци припремљене ножеве. Али, после шест месеци и ово сећање је ишчилило. Приказујући групне сеансе, које смо претходно снимили на магнетофонску траку, колеги који је имао дугогодишње искуство из групне психотерапије, али ван затворске средине, рекао је да је изненађен тиме како "људи у затворској болници током групне психотерапије лепо разговарају". Посебно је био изненађен образовањем овог пацијента. Али, познавањем историје књижевности и сликарства не обезбеђује познавање унутрашњег света и способност превазилажења деструктивности зависти. Те две вредности су понекад чак и супротно усмерене, односно веће теоријско знање из разних области наводи на удаљење од психолошке свести о нашој агресивној природи. Причу о пацијенту М. допунили бисмо подсећањем да је на једној нашој телевизијској станици више пута приказивана емисија у којој су снимљене сцене његовог хапшења после кривичног дела. Ни наше интервенције код главног уредника ове телевизије да престане са емитовањем оваквих емисија нису уродиле плодом "јер гледаоци то радо гледају".

Пацијенткиња Д. (37 година) на групној сеанси неколико минута без прекида напамет говори цитат из Ћосићевих "Деоба". Цитат је садржајно везан за размишљања о убицама. "И они су некада били деца која су сисала мајчино млеко". Несумњиво, група је анимирана и пажљиво слуша док ова пацијенткиња говори. Осећа се дивљење групе према овој пацијенткињи и осећај жаљења чланова групе због кривичног дела које је она учинила. Пацијенткиња С. изненада на истој сеанси говори о томе да је пацијенткиња Д. "змија испод камена", а то касније примерима објашњава и на индивидуалном интервјуу терапеуту. Очигледно да пацијенткиња С. није могла да поднесе дивљење и подршку групе према пацијенткињи Д.

ДОБРА И ЛОША ДОЈКА

Заједно са срећним искуствима, урођени сукоб између љубави и мржње поткрепљује и неизбежна туга: заправо базични сукоб између нагона живота и смрти, која резултира доживљајем да постоји добра и лоша дојка. Као последица тога, рани емоционални живот карактерише осећај губљења и поновног добијања доброг објекта. Мелани Клајн говорећи о урођеном сукобу између

љубави и мржње, указује на то да је капацитет и за љубав и за деструктивне импулсе у извесној мери урођен, мада индивидуално варира у снази и од самог почетка ступа у интеракцију са спољном околином.

Дете своје агресивне импулсе пројектује у "лошу дојку", која је често ту, а добра дојка је тамо. Али у једном периоду његовог живота то је нормална фаза, која тражи да се превазиђе да би психолошки развој напредовао. Касније у животу понекад се служимо оваквим начином поделе искустава на добра и лоша да бисмо завршили неки посао, али оваква способност подразумева прихватање да су и добра и лоша дојка истовремено присутне, да су реалност и да су ту, близу. Често се лоша дојка доживи као присутна у близини и угрожавајућа, а добра као одсутна и далека. Дешава се да због тога што је лоша дојка лоша, одбацујемо ону која је добра и затворимо се за млеко које долази из ње. То значи да немамо "способност подношења амбивалентних осећања према блиским", што је високо вреднован критеријум психолошке зрелости.

МОГУЋНОСТ ДЕПРЕСИВНЕ ПОЗИЦИЈЕ

У успешном психолошком развоју одојче све више интегрише своје осећање љубави и мржње, синтетичке добре и лоше аспекте мајке и пролази кроз стања жаљења која су повезана са осећањима кривице - то је депресивна позиција. Оно такође све више схвата спољни свет и разуме да не може да чува мајку за себе као свој искључиви посед. Да ли ће дете моћи да нађе помоћ од те жалости у односу према другом објекту, оцу, или другим људима у свом окружењу, великим делом зависи од осећања које доживљава према јединственом изгубљеном објекту. Ако је тај однос био добро заснован, страх од губитка мајке је мање снажан, а капацитет да се она дели већи. Тада оно може да доживи више љубави и према својим ривалима. Све то имплицира да је оно ишло у стању да на задовољавајући начин проради депресивну позицију, што зависи од тога да ли је завист према прималном објекту претерана.

На клацкалици две позиције: параноидно-шизоидне (у којој су унутрашњи објекти подељени) и депресивне (у којој се други доживљава као једно) одвија се сваки тренутак

нашег живота. Као што се на духовној равни хришћанског живота у сваком тренутку одвијају распеће и васкрсење бојећи тужном радошћу наш унутрашњи свет, тако се на психолошкој равни према теоријским поставкама Клајнијанске школе наш живот одвија у сваком тренутку на неком месту које је између параноидно-шизоидне и депресивне позиције. У параноидно-шизоидној позицији смо више парцијални, у депресивној више целовити.

ПРИМЕРИ ЗАВИСТИ У СВЕТОМ ПИСМУ

У поглављима "Беседе" свети Василије кроз примере из Старог и Новог Завета анализира болест зависти: "Постоји ли нешто погубније од сличне болести? Она је пропаст живота, изопачење природе, непријатељство према ономе што нам је дато од Бога, противљење Богу... Избегавајмо браћо болест која је учитељ богоборства, мајка човекубиства, изопачење природе, заборав сродства, најбесмисленија несрећа."

Ђавола је завист побудила на рат против човека. Он је отворено разоткрио своју завист када се разјарио против Бога због његових изобилних дарова човеку. Пошто није могао да се освети Богу, осветио се човеку. Завист се појавила када је човек пао. Истовремено је настала и болест душе, истовремено се појавио злочин. Каин се, учећи од ђавола, научио зависти и убиству, међусобно сродним безакоњима. Видео је почаст од Бога указану Авелу и у њему се распламсала љубомора, починио је братоубиство. "Он је погубио почастованог да би ражалоштио онога ко је почаст указао", закључује свети Василије Велики.

С посебном дирљивом аналитичношћу свети Василије говори о Саулу и Давиду. Саул је преобиље доброчинства које је добио од Давида претворио у повод за рат против њега. Ослободивши се махнитости Давидовим складним и божанским свирањем, Саул је најпре покушао да копљем прободе свог доброчиниоца. Затим се заједно са свом својом војском спасао од непријатеља и избавио од срамоте којом му је претио Голијат. Међутим, играчице су у победничким песмама почеле Давиду да приписују десет пута већи удео у задобијању победе, због чега

је Саул хтео својим рукама да убије Давида у заседи. "Потом га је приморао да постане бегунац. Па, ипак, његово непријатељство није прекинуто. Најзад је иступио против њега са три хиљаде одабраних војника и тражио га по пустињама (1 Цар 24,3). И да га је неко упитао за узрок рата он би, наравно, могао само да укаже на Давидова доброчинства. У само време прогона он беше заспао и нашао се изложен опасности да га непријатељ не убије. Међутим, спасао га је праведник, тј. Давид, који се суздржао да подигне руку на њега (1 Цар 26, 27). Ипак, њега није дирнуло Давидово доброчинство него је поново окупио војску и поново наставио прогон. Потом га је Давид и по други пут ухватио у пећини. Давидова врлина се показала још блиставијом, док је Саулова злоба постала још очигледнија".

Завист браће је племенитог Јосифа учинило слугом. Уплашивши се испуњења сна, они су продали свог брата у ропство са уверењем да се робовима никада не клањају. Међутим, ништа не може да омете остварење онога што су истинити снови предсказали: "Али да није продат, Јосиф не би дошао у Египат, нити би, премда целомудрен, био изложен лукавим нападима развратне

жене. Он не би био затворен у тамницу, не би се зближио са фараоновим слугама, нити би почео да тумачи снове, услед чега је добио старешинство над Египтом и услед чега су му се поклонила браћа, која су због недостатка жита дошла у Египат".

"Највећу завист су Јудејци, услед своје махнитости, испољили према Спаситељу. Завидели су му због чуда спасења убогих. Гладни су били нахрањени, па ипак су се побунили против Хранитеља. Васкрсавани су мртви, па ипак је животворац постао предмет зависти. Демони су били изгоњени, али су онима ко им је заповедао смишљали зло. Губавци су се чистили, хроми су почели да ходају, глуви да слушају, слепи да гледају, па ипак су Доброчинитеља прогањали. И најзад Га предали смрти, бичевали Ослободитеља људи и осудили Судију света. На тај начин се злоба зависти распростире на све." ("Беседа против зависти").

НАШИ ПОКУШАЈИ

И духовно и психолошко искуство свакодневно су на испиту зависти. У нама су и Каин и Авељ, и Јосиф и његова браћа, и Саул и Давид, и Спаситељ и ненависник зависти, као што су у нама искуство добре и лоше дојке, љубави и мржње према ближњима. Колико ћемо оваква искуства препознати, прихватити, евентуално изменити, зависи од наше мотивације за психолошким растом и жеље за духовним здрављем и напретком. Средства православне духовне борбе су најмоћније оружје које имамо и завист се не може искоренити без њих. Психотерапија омогућава упознавање са деструктивношћу на психолошкој равни, што је значајна помоћ у сагледавању конкретности наших свакодневних поступака. У току историје постанка света, све се догодило реално и у току историје психолошког и духовног раста и развоја све се поново одвија у свакоме од нас. Колико имамо очи да видимо и уши да чујемо, колико смо се, мада званично одазвали, колико се за много бринемо, а само је једно потребно - питања су која свако од нас у сваком тренутку свог живота може да постави себи. Ово може да нас одведе ка ригидној савести, али може и да нам омогући да не понављамо чврсто стечене регресивне механизме који су у једном периоду нашег живота били допуштени и оправдани.

Свeтiи Јован Златоуст и свeтiи Василије Велики

Хришћанској слободи избора може да допринесе осећај који имамо једни за друге у тренуцима када се макар и парцијално идентификујемо са осећањима другог и тако му омогућимо адекватнији властити избор. Ово је првенствено задатак психотерапеута. Способност парцијалне идентификације са осећајем другог: емпатија је "злато" о коме се говори у психоанализи, изворној теорији психоаналитичке психоте-

рапије. Тако ћемо у осећају за другог омогућити другог да препозна и ослободи себе, односно своје хришћанском вером, животом и тој вери, подстаћи ћемо и себе другог да се приближимо од Саула Давиду, од Јосифове браће Јосиф од Каина праведном Авељу. И тада ћемо заједно, кроз Христа, доћи до Христа и до нас самих. ■

Др Биљана Анђелкови

ПОМЕН СРБА У ЖИТИЈУ ГРИГОРИЈА СИНАИТА

Рад нашег водећег византолога Радивоја Радића који објављујемо*, кроз чињенице потврђује познате речи митрополита Амфилохија (Радовића) да сусрет између древних египатско - палестинских, синајских, сиријских, малоазијских исихастичких духовних предања (оживљених и олицетворених у изузетној личности Григорија Синаита и његових бројних ученика) и светогорског исихазма представља најзначајнији догађај за целокупну ромејско - словенску културу XIV и XV века и да је "само покрет такве врсте као што је био исихазам, целосно заснован на вери и есхатолошки усмерен, сав у потрази за Вечним, али уверен истовремено дубоко у његово реално присуство у променљивим токовима времена - био у стању да удахне нови живот, и осигура историјски континуитет једном друштву чије су структуре из темеља потресене, и биле у распаду и кризи под спољашњим ударима и унутрашњим немирима"

Малоазијска варошица Кукул, недалеко од Смирне, родно је место Григорија Синаита, оснивача исихастичког покрета и једног од највећих богослова позновизантијске епохе. Житије овог чувеног монаха написао је његов млађи савременик и следбеник Калист, монах који је у два маха (1350-1353, 1355-1363) седео на стоници васељенског патријарха у Цариграду. Из текста у коме су, сагласно начелима хагиографске литературе, историјске чињенице остајале у сенци анахоретских подвига, свепоборних чудеса и уопште духовних подвига, помаља се неколико драгоцених биографских података на основу којих се може разабрати и изложити животни пут Григорија Синаита. Радило се, напоменимо, занимљивој и по много чему осорној монашкој судбини.

Остало је забележено да је породица Григорија Синаита допала турког ропства, из којег су јој житељи Лаодикеје плаћањем откупнине опоратили слободу. Потом је уследило необично путовање ревносног монаха и обилазак знаменитих средина православља: био је у Јерусалиму, боравио на Кипру, бавио се на Синајској гори, извесно време провео на Криту, где га је неки старац Арсеније упутио у тајне такозване мистичке молитве, а затим се обрео на Светој гори, најпознатијем монашком обиталишту византијског света. Неизмерне су биле заслуге Григорија Синаита за јачање и ширење исихазма, најзанимљивијег духовног покрета касновизантијског златног века, покрета око којег су се

средином 14. столећа водиле огорчене и жустре богословске расправе и који је, израстајући у најкрупније унутрашње питање Ромејског царства, поред религијског попримио политичка и социјална обележја. Његова дела, у којима је била садржана читава исихастичка традиција, разноврсна и богата, припремили су пут у теолошку синтезу коју је начинио Григорије Палама и допринела коначној победи исихазма.

Посебно значајна улога Григорија Синаита била је у ширењу исихастичке мистике међу Словенима. Познато је, наиме, да су чести напади турских пирата на Свету гору у приличној мери реметили његов спокој. Због тога је, одлучивши да на другој страни поврати изгубљени мир, отишао у област Парорију, планинско подручје на граници између Византије и Бугарске, где је уживао покровитељство трновског цара Јована Александра (1331-1371). Ту је основао монашко средиште и започео мисију која је у словенском свету имала велики значај и далекосежне последице. Сматра се да је, дочекавши дубоку старост, умро после 1337. (традиционални датум његове смрти је 27. новембар 1346). Доцније је канонизован и православна црква празнује преподобног Григорија Синаита.

Овим малим прилогом желели бисмо да усмеримо позорност на једну реченицу из његовог житија у којој се помињу Срби. Она се односи на мисију Григорија Синаита у словенском свету, где су богословске идеје ученог теолога имале великог одјека. Премда изражава при-

лично знану историјску чињеницу, то је податак на који, бар колико је нама познато, нико у нашој историографији није посебно указао. Писац житија Григорија Синаита, цариградски патријарх Калист, говорећи о његовом учењу истиче да се оно ширило "не само код Ромеја (Византинца) и Бугара, него пак и код самих Срба и даље". И заиста, добро је знано да је славни богослов у словенском свету уживао огроман углед и да су у тамошњим земљама његове идеје наишле на плодно тло. Многи међу потоњим ствараоцима словенске духовности били су следбеници и, непосредни или посредни, ученици Григорија Синаита. У Бугарској су то били Теодосије Трновски, Иларион, патријарх Евтимије (1375-1393) и познати кијевски митрополит Кипријан (1375-1406). Разумљиво је да је утицај Григорија Синаита био веома снажан и у Србији, где међу његове најзначајније присталице можемо уврстити Ромила Раваничког, рођеног у Видину од оца Грка и мајке Бугарке, и Григорија Горњачког, који се у литератури често срећу и под именима Ромил Видински и Григорије Синаит Млађи. Уопште, у овом случају умесно је говорити о такозваним синаитима, смиренним подвижницима српског, грчког или бугарског порекла, који су, надахнути исихазмом, на подручје Србије донели обновљену традицију светогорске духовности, византијске књижевности и уметности. Тај имиграциони покрет је попут разливене магме прекрио широк простор од јужног Јадрана до Дунава. Штавише, од седамдесетих година 14. столећа у Србији је ство-

рено читаво једно ново монашко средиште. Реч је о подручју источно од Велике Мораве, на падинама Кучаја и Хомолских планина, са јаком колонијом синаита. У књижевности и усменом предању сачувала се усмена на најмање четрнаесторицу припадника овог својеврсног интелектуалног кружока. Поред Ромила Раваничког и Григорија Горњачког, свакако најистакнутијих међу њима, поменућемо још неколико монаха, уз чија је имена стајао епитет синаит: Данило, Андреј, Сисоје, Мартирије, Роман, Зосим, Вавил, Нестор, Јов и Јоша.

Исихастичко учење, додајмо, одјекнуло је и у румунским земљама, као и на подручју средњовековне Русије, која се постепено али сигурно ослобађала татарске власти. Тако је и Сергије Радонешки, старешина манастира Свете Тројице недалеко од Москве, у другој половини 14. века утемељио један мистички покрет. Разложно је претпоставити да се израз "и даље" у поменутој реченици житија светог Григорија Синаита односио превасходно на румунске и руске земље, где је исихастичко учење ухватило чврсте корене. Зато је оправдано истаћи да се радило о новом космополитском покрету који је обухватио Византију, Бугарску, Србију, румунске земље и Русију. И управо у распрострањњу исихазма, можда сликовитије него на било ком другом примеру, уочава се оно што се са пуно разлога назива "византијским комонвелтом".

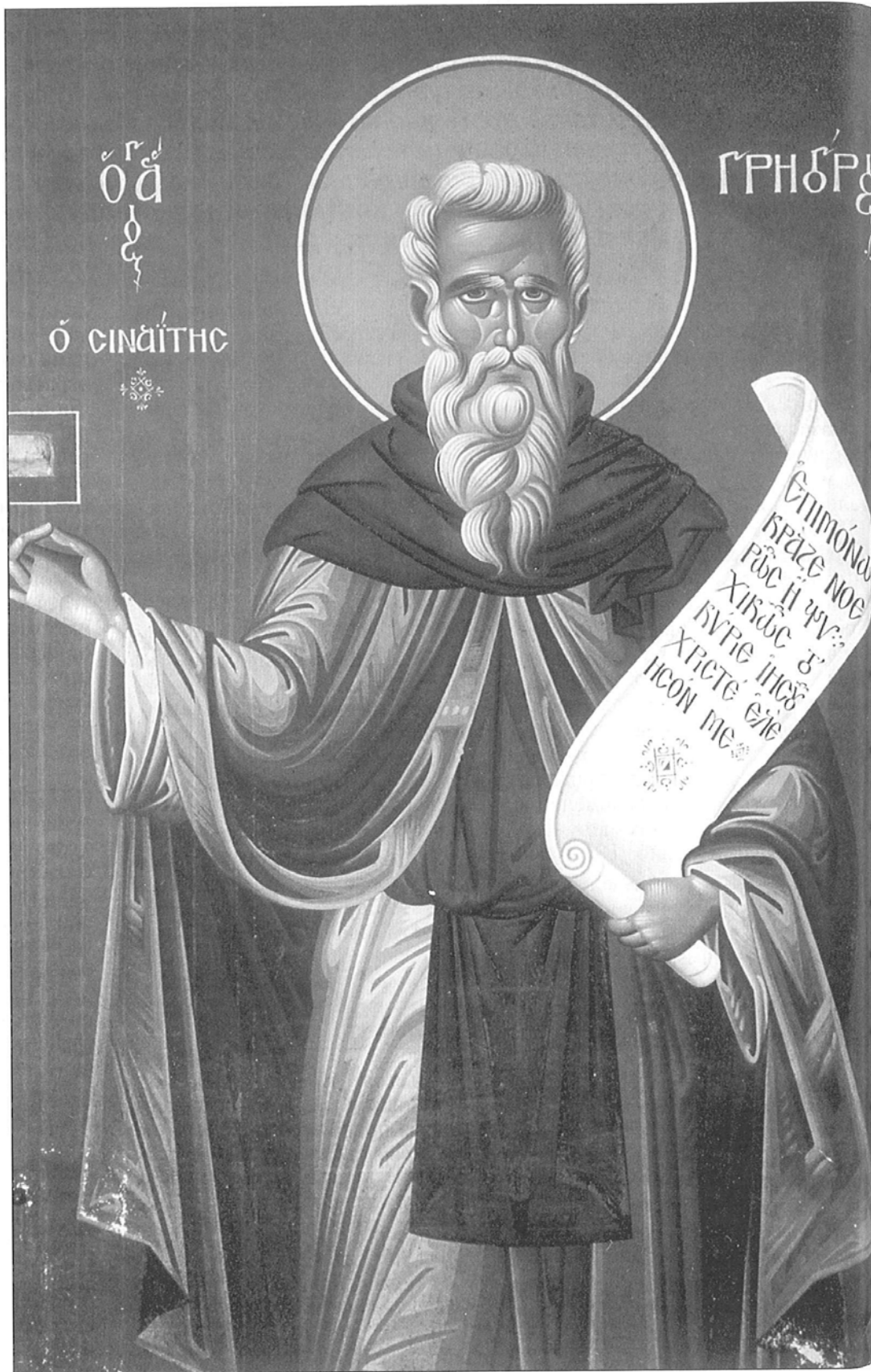
Српска средњовековна култура у највећој мери је проистекла из окриља префињеног и надмоћног Ромејског царства, цивилизације чије су тековине, зракасто се ширећи, допирале до најудаљенијих кутака оновремене васељене. Због тога је она, разумљиво,

била подложна духовним струјањима која су настајала у Цариграду и осталим византијским спиритуалним средиштима. Такав је случај био и са прихватањем исихастичког учења, које је попут великог таласа заплуснуло околни свет, остављајући дубоке трагове. Зато се може рећи да је наведена реченица из жити-

ја Григорија Синаита живописно сведочанство о ширењу једног духовног феномена - какав је био исихазам - на подручје Србије, а обухватније узевши, убедљив доказ о снажном византијском утицају на српску духовност. ■

* Зборник радова Византолошког института 32(1993).

Радивој Радић

СЛУЖБЕНИ ДЕО - ПРОМЕНЕ У ЕПАРХИЈИ ШУМАДИЈСКОЈ

*Његово Преосвештенство Г. Господин Јован, епископ шумадијски,
блаagoизволео је у периоду од 20. марта до 10. октобра 2003. године:*

РОНОСАТИ:

Манастирски храм Светога великомученика Георгија на Липару у Доњој Сабанти, 21. јуна 2003. (Е.бр. 793/03);

Храм цркве брвнаре Преподобномученице Параскеве у Сепцима, 8. августа 2003. (Е.бр. 1115/03).

ЈСВЕТИТИ:

Нови звоник храма Светог архангела Гаврила у Тољевцу, 8. априла 2003. (Е.бр. 431/03);

Нових пет крстова за куполе Петропавловског храма у Јагодини, 11. априла 2003. (Е.бр. 432/03);

Нове крстове за Вазнесењски храм у Орашцу, 16. априла 2003. (Е.бр. 465/03);

Нове темеље за храм Светог великомученика Георгија у Дрену - Шопић, 29. априла 2003. (Е.бр. 526/03);

Нове крстове и звона за храм Светих врачева Косме и Дамјана у Загорици, 3. маја 2003. (Е.бр. 546/03);

Нови живопис у Вазнесењском храму у Суваји, 4. маја 2003. (Е.бр. 547/03);

Нове крстове за храм Светих Новомученика крагујевачких у Шумарицама, 8. маја 2003. (Е.бр. 567/03);

Нови парохиски дом у Сибници, 11. маја 2003. (Е.бр. 598/03);

Нове темеље за конак манастира Пиносаве у Кусатку, 11. маја 2003. (Е.бр. 599/03);

Нови погон фабрике "Књаз Милош" у Аранђеловцу, 22. маја 2003. (Е.бр. 627/03);

Нову Спомен-чесму Живоносног источника у порти Светотројичког храма у Крагујевцу, 25. маја 2003. (Е.бр. 628/03);

Радне просторије и студио Телевизијске станице "Јасна" у Лазаревцу, 10. јуна 2003. (Е.бр. 734/03);

Нове мозаичне иконе Господа Исуса Христа и Пресвете Богородице за Петропавловски храм у Јагодини, 17. јуна 2003. (Е.бр. 736/03);

■ Нови асфалтни пут и мост према манастиру Денковцу, 20. јуна 2003. (Е.бр. 792/03);

■ Обновљене крстове за мале куполе Светоуспенског саборног храма у Крагујевцу, 30. јуна 2003. (Е.бр. 844/03);

■ Нови иконостас у храму Преподобне матере Параскеве у Течићу, 6. јула 2003. (Е.бр. 896/03);

■ Нови конак Светониколајевског манастира - Манастирка у Великој Крушевици, 13. јула 2003. (Е.бр. 948/03);

■ Нова звона манастира Светог Луке у Бошњанима (Е.бр. 987/03);

■ Камен темељац за нову парохиску салу у Сумуровцу, 21. јула 2003. (Е.бр. 1001/03);

■ Нову манастирску болницу у Хиландару, 25. јула 2003. (Е.бр. 1047/03);

■ Нових пет звона за Петропавловски храм у Аранђеловцу, 3. августа 2003. (Е.бр. 1058/03);

■ Нови иконостас и рељефну икону посвећења за храм Светог великомученика Пантелејмона у Крагујевцу - Становима, 9. августа 2003. (Е.бр. 1118/03);

■ Нове темеље за храм Преподобномученице Петке у Јагодини, 10. августа 2003. (Е.бр. 1119/03);

■ Нове крстове за куполе Светониколајевског храма у Ердечу, 11. августа 2003. (Е.бр. 1210/03);

■ Нова звона за храм Светог Јоаникија Девичког у Крагујевцу - Бреници, 30. августа 2003. (Е.бр. 1211/03);

■ Земљиште и крст за изградњу новог храма Светог великомученика Георгија у Мељаку, 31. августа 2003. (Е.бр. 1212/03);

■ Нове темеље за парохиски дом у Бадњевцу, 6. октобра 2003. (Е.бр. 1255/03);

■ Обновљене крстове за Светоуспенски саборни храм у Крагујевцу, 18. септембра 2003. (Е.бр. 1343/03);

■ Нови храм Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу, 28. септембра 2003. (Е.бр. 1389/03);

■ Ловачки дом у Кораћници.

РУКОПОЛОЖИТИ:

■ Ратка Аврамовића, свршеног богослова из Дубоне, 6. маја 2003. године у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу у чин ђакона, а 11. маја 2003. године у Светониколајевском храму у Сибници, Арх. нам. космајско у чин презвитера (Е.бр. 611/03);

■ Милана Живановића, свршеног богослова из Маршића, 11. маја 2003. године у Светониколајевском храму у Сибници, Арх. нам. космајско у чин ђакона, а 12. маја 2003. године у храму Светог Василија Острошког у Сугубини, Арх. нам. левачко, у чин презвитера (Е.бр. 612/03);

■ Милоша Антонијевића, студента теологије из Брзана, 5. јула 2003. године у Световаведњском храму манастира Каленића, у чин ђакона, а 6. јула 2003. године у храму Преподобне матере Параскеве у Течићу, Арх. нам. левачко, у чин презвитера (Е.бр. 895/03);

■ Ђакона Данијела Савића, 17. јула 2003. године у храму Светога апостола и евангелиста Луке, манастира Бошњана, у чин презвитера (Е.бр. 982/03);

■ Срећка Зечевића, дипломираног теолога из Љига, 2. августа 2003. године у храму Светога пророка Илије у Горњој Трнави, Арх. нам. опленачко, у чин ђакона, а 9. августа 2003. године у храму Светог великомученика Пантелејмона у Становима, Арх. нам. крагујевачко, у чин презвитера (Е.бр. 1117/03).

РУКОПРОИЗВЕСТИ У ЧИН ЧТЕЦА:

■ Бојана Стојадиновића из Азање (Е.бр. 897/03);

■ Александра Кујунџића из Крагујевца (Е.бр. 1208/03);

■ Марка Рафаиловића из Бањана (Е.бр. 1213/03);

- Александра Куцину из Вранића (Е.бр. 1214/03);
- Ненада Поповића из Вранића (Е.бр. 1215/03).

ОСНОВАТИ:

- Нову, Српску православну црквену општину и парохију мељачку у Мељаку, Арх. нам. беланичко (Е.бр. 1209/03);
- Нови, Српски православни манастир Преподобног Симона монаха у Прерадовцу (Е.бр. 1283/03).

ПРОГЛАСИТИ:

- Манастир Светог Луке у Бошњанима за свој Ставропигијални манастир (Е.бр. 464/03).

ОДЛИКОВАТИ:

- Правом ношења црвеног појаса:
- Јереја Горана Гајића, привременог пароха доњокрчинског у Доњем Крчину, Арх. нам. темнићко (Е.бр. 433/03);
- Јереја Синишу Марковића, привременог пароха првог становског у Становима, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 1120/03).
- Достојанством протонамесника:
- Јереја Горана Јеремића, привременог пароха сибничко-миросалачког у Сибници, Арх. нам. космајско (Е.бр. 610/03);
- Јереја Слободана Богојевића, привременог пароха клоачког у Клоки, Арх. нам. опленачко (Е.бр. 1109/03);
- Јереја Слађана Обрадовића, привременог пароха бадњевачког у Бадњевцу, Арх. нам. лепеничко (Е.бр. 1256/03).
- Чином протопрезвитера:
- Протонамесника Недељка Кусмука, привременог пароха првог шопићког у Шопићу, Арх. нам. колубарско-посавско (Е.бр. 527/03);
- Протонамесника Николу Гвоздића, привременог пароха азањског у Азањи, Арх. нам. јасеничко (Е.бр. 898/03);
- Протонамесника Драгослава Цветковића, привременог пароха опарићког у Опарићу и архијерејског намесника левачког, Арх. нам. левачко (Е.бр. 949/03).
- Правом ношења напрсног крста:
- Протојереја Илију Поп-Лазића, умировљеног пароха поповићког у Поповићу, Арх. нам. космајско (Е.бр. 894/03);
- Протојереја Милорада Јаковљевића, умировљеног пароха сибничко-миросалачког у Сибници, Арх. нам. космајско (Е.бр. 895/03);

Освећење маозаичких икона Пејтропавловског храма у Јагодини

- Чином игуманије:
- Монахињу Теклу (Марковић), настојатељицу манастира Прерадовца.
- Чином архимандрита:
- Протосинђела Саву (Аврамовића), настојатеља манастира Липара у Доњој Сабанти (Е.бр. 974/03).

ЗАМОНАШИТИ:

- По чину мале схиме:
- Косу Богичевић, искушеницу манастира Светог Луке у Бошњанима, давши јој монашко име Јелена (Е.бр. 318/03).

ИЗВРШИТИ АРОНДАЦИЈУ:

- Постојеће две парохије Ропчевско - сопотске у Сопоту, Арх. нам. космајско (Е.бр. 1381/03).

ПРЕМЕСТИТИ ПО ПОТРЕБИ СЛУЖБЕ:

- Јереја Бобана Поповића, привременог пароха шумаричког у Крагујевцу - Шумарицама, Арх. нам. крагујевачко, за привременог пароха бачинског у Бачини, Арх. нам. темнићко (Е.бр. 799/03);
- Протојереја Миленка Дидића, привременог пароха првог буковичког у Буковику, Арх. нам. орашачко, за привременог пароха другог сопотског у Сопоту, Арх. нам. космајско (Е.бр. 1181/03).

ПРЕМЕСТИТИ ПО МОЛБИ:

- Јереја Милана Јовановића, привременог пароха дубонског у Дубони, Арх. нам. младеновачко, за привременог пароха кораћичког у Кораћници, Арх. нам. младеновачко (Е.бр. 530/03);
- Јереја Жељка Ивковића, привременог пароха секуричког у Секуричу,

Арх. нам. левачко, за привременог пароха првог чибутовачког у Чибутовци, Арх. нам. колубарско-посавско (Е.бр. 977/03);

- Протојереја Драгомира Кеџића, привременог пароха другог селевачког у Селевцу, Арх. нам. јасеничко, за привременог пароха првог буковичког у Буковику, Арх. нам. орашачко (Е.бр. 1182/03).

ПОСТАВИТИ:

- Ђакон Владимира Стојковића, за парохијског ђакон при храму Светог великомученика Димитрија у Лазаревцу, Арх. нам. колубарско-посавско (Е.бр. 445/03);
- Јереја Срђана Јовановића, привременог пароха трећег јагодинског при Петропавловском храму у Јагодини, Арх. нам. беличко, за старешину Светогеоргијевског храма у Јагодини, Арх. нам. беличко (Е.бр. 474/03);
- Новорукоположеног јереја Ратка Аврамовића, за привременог пароха дубонског у Дубони, Арх. нам. младеновачко (Е.бр. 653/03);
- Новорукоположеног јереја Милана Живановића, за привременог пароха ђурицелско-драгобрањског у Драгобрању, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 697/03);
- Јереја Александра Станковића, бившег пароха жичког (Епархиј жичка), за привременог пароха шумаричког у Крагујевцу - Шумарицама, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 800/03);
- Новорукоположеног јереја Милоша Антонијевића, за привременог пароха секуричког у Секуричу, Арх. нам. левачко (Е.бр. 979/03);

Протонамесника Живорада Срећковића, привременог пароха рибарског у Рибарима, Арх. нам. беличко, за помоћника оболелом протонамеснику Дејану Павловићу, привременом пароху ланишком у Ланишту, Арх. нам. беличко (Е.бр. 1043/03);

Протојереја-ставрофора Миладина Михаиловића, привременог пароха другог тополског у Тополи и архијерејског намесника опленачког, Арх. нам. опленачко, за вршиоца дужности архијерејског намесника орашачког (Е.бр. 1097/03);

Јеромонаха Евтимија (Јутршу), сабрата манастира Пиносаве у Кусатку, за настојатеља манастира Пиносаве у Кусатку (Е.бр. 1111/03);

Новорукоположеног јереја Срећка Зечевића, за привременог пароха влашкодолског у Влашком Дољу, Арх. нам. јасеничко (Е.бр. 1253/03); Монахињу Теклу (Марковић), сестру манастира Преподобног Симона монаха у Прерадовцу, за настојатељицу манастира Прерадовца (Е.бр. 1284/03).

ПРИЧИСЛИТИ:

Игуманију Февронију (Петровић), сестринству манастира Вољавче (Е.бр. 940/03);

Монахињу Теклу (Марковић), монашкој обитељи манастира Преподобног Симона монаха у Прерадовцу (Е.бр. 981/03).

ОБЕРИТИ У

ОПЛУЖИВАЊЕ:

Протонамеснику Браниславу Јеремићу, привременом пароху влашканском у селу Влашка, Арх. нам. младеновачко, упражњену Парохију дубонску у Дубони, Арх. нам. младеновачко (Е.бр. 531/03);

■ Јереју Александру Станковићу, привременом пароху шумаричком у Крагујевцу - Шумарицама, Арх. нам. крагујевачко, упражњену Парохију дивостинску у Дивостину, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 801/03);

■ Протојереју-ставрофору Милутину Петровићу, умировљеном пароху баточинском у Баточини, Арх. нам. крагујевачко, упражњену Парохију кијевску у Кијеву, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 874/03);

■ Јереју Слађану Обрадовићу, привременом пароху бадњевачком у Бадњевцу, Арх. нам. лепеничко, упражњену Парохију жировничку у Жировници, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 875/03);

■ Јереју Слободану Раковићу, привременом пароху јеловичком у Јеловику, Арх. нам. орашачко, упражњену Парохију другу буковичку у Букову, Арх. нам. орашачко (Е.бр. 905/03);

■ Јереју Жељку Ивковићу, привременом пароху првом чибутковачком у Чибутковици, Арх. нам. колубаско - посавско, упражњену пароху другу чибутковачку у Чибутковици, Арх. нам. колубарско - посавско (Е.бр. 978/03);

■ Јереју Драгиши Савићу, привременом пароху првом селевачком у Селевцу, Арх. нам. јасеничко, упражњену Парохију другу селевачку у Селевцу, арх. нам. јасеничко (Е.бр. 1183/03).

РАЗРЕШИТИ:

■ Протојереја-ставрофора Радована Ракића, привременог пароха првог јагодинског при Светоархангеловском храму у Јагодини, Арх. нам. беличко, даље дужности старешине

Светогеоргијевског храма у Јагодини, Арх. нам. беличко (Е.бр. 473/03);

■ Ђакон Мирослава Василијевића, парохиског ђакон при Светотројичком храму у Крагујевцу, Арх. нам. крагујевачко, даље дужности у Епархијској издавачкој установи Каленић (Е.бр. 528/03);

■ Јереја Томислава Тадића, умировљеног пароха и администратора упражњене Парохије кораћичке у Кораћици, Арх. нам. младеновачко, даље опслуживања Парохије кораћичке у Кораћици, Арх. нам. младеновачко (Е.бр. 529/03);

■ Протонамесника Бранислава Јеремића, привременог пароха влашканског у Влашки, Арх. нам. младеновачко и администратора упражњене Парохије дубонске у Дубони, Арх. нам. младеновачко, даље дужности опслуживања упражњене Парохије дубонске у Дубони, Арх. нам. младеновачко (Е.бр. 652/03);

■ Протојереја Драгана Поповића, привременог пароха бачинског у Бачини, Арх. нам. темнићко, даље дужности активног пароха (Е.бр. 794/03);

■ Јереја Бобана Поповића, привременог пароха шумаричког у Шумарицама, Арх. нам. крагујевачко и администратора упражњене Парохије дивостинске у Дивостину, Арх. нам. крагујевачко, даље дужности опслуживања упражњене Парохије дивостинске у Дивостину, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 798/03);

■ Јереја Ивана Мишића, привременог пароха жировничког у Жировници, Арх. нам. крагујевачко и администратора упражњене Парохије кијевске у Кијеву, даље дужности активног пароха (Е.бр. 872/03);

■ Јереја Ивана Мишића умировљеног пароха жировничког у Жировници, Арх. нам. крагујевачко и администратора упражњене Парохије кијевске у Кијеву, даље дужности опслуживања упражњене Парохије кијевске у Кијеву, Арх. нам. крагујевачко (Е.бр. 873/03);

■ Јереја Милана Топића, привременог пароха другог буковичког у Букову, Арх. нам. орашачко, свих даљих дужности и обавеза према Епархији шумадијској (Е.бр. 904/03);

■ Јереја Војислава Одавића, привременог пароха првог петчанског у Петки, Арх. нам. колубарско - посавско и администратора упражњене Парохије прве чибутковачке у Чибутковици, Арх. нам. колубарско - посавско, даље дужности опслуживања упражњене Парохије прве чибутковачке у Чибутковици, Арх. нам. колубарско - посавско (Е.бр. 975/03);

Освећење нових звона манастира Свемој Луке у Бошњанима

- Протонамесника Милана Вранића, привременог пароха другог петчанског у Петки, Арх. нам. колубарско - посавско и администратора упражњене Парохије друге чибутковачке у Чибутковици, Арх. нам. колубарско - посавско, даље дужности опслуживања упражњене Парохије друге чибутковачке у Чибутковици, Арх. нам. колубарско-посавско (Е.бр.976/03);
- Протојереја Миленка Дидића, привременог пароха првог буковичког у Буковику, Арх. нам. орашачко и вршиоца дужности архијерејског намесника орашачког, даље дужности в. д. архијерејског намесника орашачког (Е.бр. 1096/03);
- Јереја Љубишу Смиљковића, привременог пароха првог сопотског у Сопоту, Арх. нам. космајско и администратора упражњене Парохије друге сопотске у Сопоту, Арх. нам. космајско, даље дужности опслуживања Парохије друге сопотске у Сопоту (Е.бр.1180/03);
- Протојереја Николу Гвоздића, привременог пароха азањског у Азањи, Арх. нам. јасеничко и администратора упражњене Парохије влашкодолске у Влашком Долу, Арх. нам. јасеничко, даље дужности опслуживања упражњене Парохије влашкодолске у Влашком Долу, Арх. нам. јасеничко (Е.бр. 1252/03).

ПРИМИТИ У СВЕЗУ КЛИРА:

- Дејана Миленковића из Орашја, ученика богословије, из Епархије врањске (Е. бр. 348/03);

- Јеромонаха Владислава (Цветковића), бившег сабрата манастира Сасе, из Епархије зворничко-тузланске (Е. бр. 383/03);
- Ђакон Владимира Стојковића, бившег парохијског ђакон у Ужицу, из Епархије жичке (Е.бр. 400/03)
- Ратка Аврамовића, свршеног богослова из Дубоне, из Епархије канадске (Е.бр. 475/03);
- Јереја Александра Станковића, бившег пароха жичког, из Епархије жичке (Е.бр. 660/03);
- Ђакон Данијела Савића, бившег парохијског ђакон у Будимпешти, из Епархије будимске (Е.бр. 937/03);
- Игуманију Февронију (Петровић) из Архиепископије београдско - карловачке (Е.бр. 939/03);
- Срећка Зечевића, дипломираног теолога из Љига, из Епархије жичке (Е.бр. 946/03);
- Монахињу Теклу (Марковић), бившу сестру манастира Светога Николаја у Соколу, из Епархије шабачко-ваљевске (Е.бр. 973/03);
- Монаха Илију (Буху), бившег сабрата манастира Црна Река, из Епархије рашко - призренске (Е.бр. 1307/03);
- Јерођакон Спиридона (Вељковића), бившег сабрата манастира Црна Река, из Епархије рашко-призренске (Е.бр. 1373/03);
- Монахињу Јефимију (Марковић), бившу сестру манастира Светога Николаја у Соколу, из Епархије шабачко - ваљевске (Е.бр. 1392/03);

КАЗНИТИ:

- Протонамесника Мирољуба Стањковића, привременог пароха првог кусадачког у Кусатку, Арх. нам. јасеничко, укором (Е. бр. 326/03);
- Протонамесника Божидара Урошевића, привременог пароха другог кусадачког у Кусатку, Арх. нам. јасеничко, укором (Е.бр. 327/03).

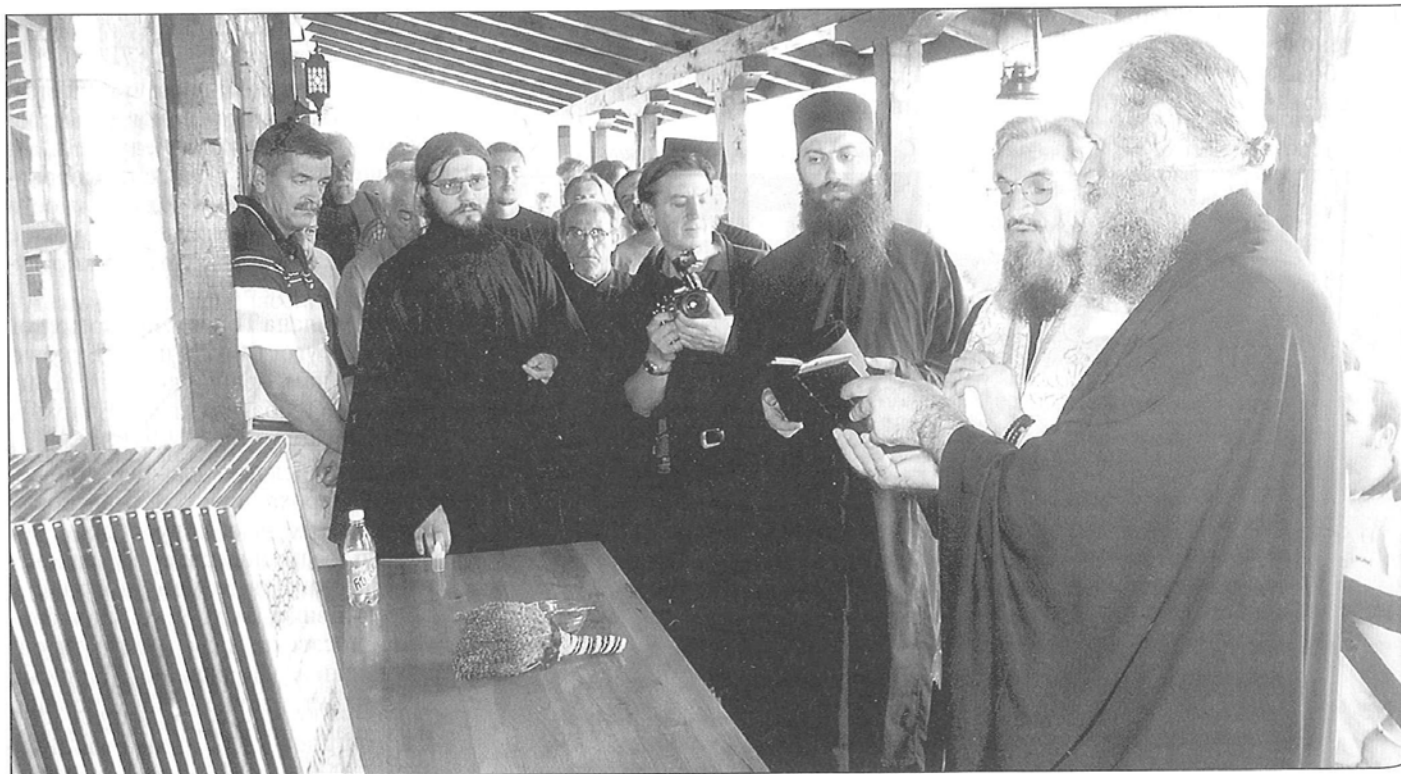
ПОДЕЛИТИ КАНОНСКИ ОТПУСТ:

- Јереју Милану Малинићу, привременом пароху ђуриселско - драгобраћанском у Драгобраћи, Арх. нам. крагујевачко, за Епархију бачку (Е.бр. 385/03);
- Јереју Милану Топићу, привременом пароху другом буковичком у Буковику, Арх. нам. орашачко, за Епархију загребачко - љабљанску (Е.бр. 784/03).

ЗАВРШИЛИ БОГОСЛОВИЈУ:

- Жељко Настић (Е.бр. 823/03);
- Срећко Јовановић (Е.бр. 824/030);
- Божидар Васиљевић (Е.бр. 825/03)
- Душан Динић (Е.бр. 826/03);
- Марко Рафаиловић (Е.бр. 855/03);
- Милош Савић (Е.бр. 856/03);
- Милош Ждралић (Е.бр. 857/03);
- Далибор Нићифоровић (Е.бр. 858/03);
- Горан Јовановић (Е.бр. 859/03);
- Никола Илић (Е.бр. 860/03);
- Саша Миленовић (Е.бр. 861/03);
- Душан Трифуновић (Е. бр. 862/03)

Освећење болнице манастира Хиландара

Милан Маринковић (Е. бр. 863/03);
 Рајко Мијаиловић (Е. бр. 911/03);
 Предраг Обровић (Е. бр. 912/03);
 Марко Стевановић (Е. бр. 913/03);
 Владимир Мирковић (Е. бр. 1264/03);
 Милош Пешић (Е. бр. 1265/03);
 Протонамесник Мићо Ђирковић (Е. бр. 1327/03).

РИМИТИ У ПРВИ РАЗРЕД ОГОСЛОВИЈЕ:

Александра Јаћимовића из Мајура (Е. бр. 711/03);
 Стефана Јанковића из Баточине (Е. бр. 712/03);
 Марка Стевановића из Тополе (Е. бр. 713/03);
 Немању Кнежевића из Крагујевца (Е. бр. 714/03);
 Ивана Милића из Крагујевца (Е. бр. 715/03);
 Драгана Стефановића из Миравца (Е. бр. 716/03);
 Милана Живанића из Ресника (Е. бр. 717/03);
 Јована Митровића из Крагујевца (Е. бр. 718/03);
 Немњу Ракића из Мрчајеваца (Е. бр. 719/03);
 Радишу Мијатовића из Секурича (Е. бр. 720/03);
 Срећка Банковића из Рогаче (Е. бр. 721/03);
 Сашу Костадиновића из Ратара (Е. бр. 722/03);
 Илију Нагулића из Аранђеловца (Е. бр. 723/03);
 Стефана Радисављевића из Крагујевца (Е. бр. 724/04);
 Јована Бакајца из Ђурђева (Е. бр. 725/03);
 Цејана Савића из Варварина (Е. бр. 726/03).

ОДЕЛИТИ БЛАГОСЛОВ ЗА ПИС НА БОГОСЛОВСКИ АКУЛТЕТ:

Јереју Љубиши Вражевићу из Белушића (Е. бр. 461/03);
 Александру Петровићу из Лазареваца (Е. бр. 662/03);
 Зорану Марковићу из Крагујевца (Е. бр. 699/03);
 Бојану Стојадиновићу из Азање (Е. бр. 709/03);
 Бојану Јуришићу из Мељака (Е. бр. 773/03);
 Мирољубу Гилићу из Варварина (Е. бр. 774/03);
 Слободану Здравковићу из Пружатовца (Е. бр. 775/03);
 Ненаду Бигићу из Крагујевца (Е. бр. 776/03);

Троносање храма Прейподобномученице Параскеве у Сейцима

■ Стевану Симићу из Јагодине (Е. бр. 778/03);
 ■ Јелени Арсић из Јагодине (Е. бр. 779/03);
 ■ Иви Дринчић из Крагујевца (Е. бр. 790/03);
 ■ Душану Трифуновићу из Крагујевца (Е. бр. 842/03);
 ■ Срећку Јовановићу из Варварина (Е. бр. 845/03);
 ■ Николи Илићу из Грошнице (Е. бр. 847/03);
 ■ Сашу Миленовићу из Смедеревске Паланке (Е. бр. 868/03);
 ■ Марку Стевановићу из Београда (Е. бр. 887/03);
 ■ Жељку Настићу из Крагујевца (Е. бр. 906/03);
 ■ Милошу Ждравићу из Аранђеловца (Е. бр. 907/03);
 ■ Весни Луковић из Крагујевца (Е. бр. 909/03);
 ■ Божидару Васиљевићу из Рајковца (Е. бр. 910/03);
 ■ Горану Јовановићу из Крагујевца (Е. бр. 946/03);
 ■ Предрагу Обровићу из Крагујевца (Е. бр. 947/03);
 ■ Бобану Недељковићу из Јагодине (Е. бр. 1002/03);
 ■ Милану Маринковићу из Драгобраће (Е. бр. 1040/03);
 ■ Далибору Нићифоровићу из Каленићког Прњавора (Е. бр. 1041/03);
 ■ Миљану Адамовићу из Крагујевца (Е. бр. 1053/03);
 ■ Јереју Душану Илићу из Грошнице (Е. бр. 1077/03);
 ■ Милошу Савићу из Селевца (Е. бр. 1083/03);
 ■ Ивану Иванковићу из Петке (Е. бр. 1099/03);

■ Рајку Мијаиловићу (Е. бр. 1202/03);
 ■ Марку Рафаиловићу из Бањана (Е. бр. 1204/03);
 ■ Ристибору Стевићу (Е. бр. 1205/03);
 ■ Оливери Станчић из Корићана (Е. бр. 1216/03);
 ■ Милошу Пешићу из Бачине (Е. бр. 1227/03);
 ■ Ани Ђурић из Врбовна (Е. бр. 1293/03);
 ■ Душану Динићу из Тољевца (Е. бр. 1321/03);
 ■ Ђакону Браниславу Бороти из Аранђеловца (Е. бр. 1363/03);
 ■ Протонамеснику Мићи Ђирковићу из Аранђеловца (Е. бр. 1434/03);
 ■ Зорану Павловићу из Конатица (Е. бр. 1435/03).

ПОДЕЛИТИ БЛАГОСЛОВ ЗА ПОСТДИПЛОМСКЕ СТУДИЈЕ:

■ Ирени Павловић из Београда (Е. бр. 640/03);
 ■ Јереју Милићу Марковићу из Крагујевца (Е. бр. 804/03);
 ■ Јереју Срећку Зечевићу из Азање (Е. бр. 1323/03).

ПЕНЗИОНИСАТИ:

■ Протојереја Драгана Поповића, привременог пароха бачинског у Бачини, Арх. нам. темнићко (Е. бр. 794/03);
 ■ Јереја Ивана Мишића, привременог пароха жировничког у Жировници, Арх. нам. крагујевачко (Е. бр. 872/03).

УПОКОЈИЛИ СЕ У ГОСПОДУ:

■ Протојереј Милован Стевановић, умировљени парох бадњевачки у Бадњевцу, Арх. нам. лепеничко, 2. јула 2003. године (Е. бр. 888/03).

СЛУЖЕЊА, ПОСЕТЕ И ПРИЈЕМИ ЕПИСКОПА ШУМАДИЈСКОГ ГОСПОДИНА ЈОВАНА

од 1. јуна 2003. до 9. октобра 2003. године

1. јун 2003:

- Служио Свету литургију у храму Силаска Светог Духа у Баћевцу;

3. јун 2003 - Свети цар Константин и света царица Јелена:

- Служио Свету литургију у Наталинцима о храмовној слави;

5. јун 2003 - Спасовдан:

- Служио Свету литургију у манастиру Саринцу о слави манастирског храма;

7. јун 2003:

- председавао пријемном испиту за ученике Српских православних богословија из Епархије шумадијске;

10. јун 2003:

- Осветио просторије Телевизијске станице Лазаревац и председавао седници Црквено - грађевинског одбора у Лазаревцу;

11. јун 2003:

- Учинио канонску посету парохијам Младеновачког архијерејског намесништва;

12. јун 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светог великомученика Георгија на Опленцу поводом стогодишњице доласка на престо краља Петра I Карађорђевића;

- Учествовао на приредби "Косовска предвечерја" у Крагујевцу;

13. јун 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светог Косме и Дамјана у Загорици;

15. јун 2003 - Духови:

- Служио Свету литургију у Саборном Светоуспенском храму у Крагујевцу;

- Служио вечерње у храму Преподобне матере Параскеве у Бошњанима и осветио темеље за нови парохијски дом;

16. јун 2003 - други дан Духова:

- Служио Свету литургију у Старој крагујевачкој цркви о храмовној слави и учествовао у литији града Крагујевца;

Владика Јован са народом након његовог проносања храма манастира Лишара

17. јун 2003 - трећи дан Духова:

- Служио Свету литургију у храму Светог пророка Илије у Брзану;

- Осветио мозаичке иконе у храму Светих апостола Петра и Павла у Јагодини;

18. јун 2003:

- Служио Свету литургију и парастос блаженопочившем епископу шумадијском др Сави поводом двогодишњице упокојења;

- Учествовао, као и наредних седам дана, на матурском испиту у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу;

- Учествовао на вечерњем богослужењу у храму Рождества Пресвете Богородице у Тополи и одржао састанак са свештенством Опленачког архијерејског намесништва;

20. јун 2003:

- Осветио нови пут - саобраћајницу за манастир Денковац;

21. јун 2003:

- Осветио манастирски храм Светог Георгија на Липару и служио Свету архијерејску литургију;

22. јун 2003:

- Служио Свету литургију у Саборном Светоуспенском храму у Крагујевцу и учествовао на Фестивалу хоров Шумадијске епархије;

25. јун 2003:

- Примио градоначелника Крагујевца господина др Влатка Рајковића;

28. јун 2003 - Видовдан:

- Служио Свету литургију у манастиру Раваници - Браничевска епархија;

29. јун 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Пиносави у Кусатку;

30. јун 2003:

- председавао седници Епархијских фондова;

- Осветио нове крстове за Саборну цркву у Крагујевцу;

1. јул 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Никољу у Шаторњи;

4. јул 2003:

- Служио бденије у Световавдењском манастиру Каленићу;

5. јул 2003 - Света Анастасија Српска:

- Служио Свету литургију о слави капеле манастира Каленића;

6. јул 2003:

- Служио Свету литургију у храму Преподобне матере Параскеве у Течићу;

7. јул 2003 - Ивањдан:

- Служио Свету литургију у храму Светог Косме и Дамјана у Азањи;

8. јул 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Гргетегу - Сремска епархија

11. јул 2003:

- Служио бденије у манастиру Ралетинцу;

12. јул 2003 - Петровдан:

- Служио Свету литургију у манастиру Ралетинцу о храмовној слави;

13. јул 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светог оца Николаја - Манастирку у Великој Крушевици;

- Примио министра вера у Влади Србије проф. др Војислава Миловановића и министра пољопривреде у Влади Стојана Јевтића;

14. јул 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Светог Симона монаха - Прерадовцу;

17. јул 2003:

- Служио Свету литургију и осветио нова звона у манастиру Светог Луке у Бошњанима;

20. јул 2003:

- Учествовао у хиротонији новог епископа аустралијско - новозеландског Г. Милутина у Саборној цркви у Београду;

На Видовдан у манастиру Манастију: епископи Г. Јован, Г. Лукијан и Г. Игњатије

21. јул 2003:

- Служио Свету литургију у Суморовцу о храмовној слави;

24. јул 2003:

- Служио свеноћно бденије у Свето-ваведењском храму манастира Хиландара;

25. јул 2003 - празник Иконе Пресвете Богородице Тројеручице:

- Служио Свету литургију у Свето-ваведењском храму манастира Хиландара;

26. јул 2003:

- Служио Свету литургију у Свето-ваведењском храму манастира Хиландара;
- Осветио болницу манастира Хиландара;

27. јул 2003:

- Служио Свету литургију у Свето-ваведењском храму манастира Хиландара;

30. јул 2003 - Света великомученица Марина:

- Служио Свету литургију у Својнову о храмовној слави цркве у планини Јухору;

- Посетио полазнике Летње духовне академије у манастиру Јошаници;

1. август 2003, Свети деспот Стефан Лазаревић:

- Служио Свету литургију у Белосавцима о храмовној слави;

2. август 2003, Свети Илија:

- Служио Свету литургију у Горњој Трнави о храмовној слави;

3. август 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светог Петра и Павла у Аранђеловцу и осветио звона за овај новоподигнути храм;

- Примио митрополита дабробанског Г. Николаја;

6. август 2003:

- Примио директора Основне школе Светог Саве у Крагујевцу;

8. август 2003:

- Осветио нову цркву брвнару Преподобне мученице Параскеве у Сепцима и служио Свету литургију;

9. август 2003 - Свети Пантелејмон:

- Служио Свету литургију у Становима - Крагујевац о храмовној слави;

10. август 2003:

- Служио Свету литургију и осветио темеље за нову цркву Свете Петке у Јагодини;

Митрополит средњезападноамерички Г. Христифор и епископ шумадијски Г. Јован у манастиру Каленићу

11. август 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светог оца Николаја у Ердечу и осветио нове крстове;

14. август 2003:

- Служио Свету литургију у Саборном Светоуспенском храму у Крагујевцу и извршио освећење воде;
- Служио бденије у манастиру Никољу у Шаторњи;

15. август 2003 - Пренос моштију светог првомученика Стефана:

- Служио Свету литургију у манастиру Никољу о храмовној слави манастирске капеле;

16. август 2003:

- Служио Свету литургију и парастос краљу Петру I Карађорђевићу поводом годишњице смрти у Светогеоргијевском храму на Опленцу;

17. август 2003:

- Служио Свету литургију у Светониколајевском храму манастира Грнчарице;

18. август 2003:

- Служио бденије у Благовештенском храму манастира Благовештења Рудничког;

19. август 2003, Преображење:

- Служио Свету литургију у манастиру Благовештење Рудничко;

21. август 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Јошаници и обавио саборно крштење;

22. август 2003:

- Посетио манастир Хиландар на Светој Гори;

23. август 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Хиландару;

Пейровдан, слава манастира Ралејћинца

24. август 2003:

- Служио Свету литургију у манастиру Хиландару;

27. август 2003:

- Служио бденије у Саборној цркви у Крагујевцу;

28. август - Успеније Пресвете Богородице:

- Служио Свету литургију у Саборној крагујевачкој цркви о храмовној слави;

- Пререзао славски колач у Успенској цркви у Лужницама;

29. август 2003 - Преподобни Роман:

- Служио Свету литургију у Рековцу о храмовној слави;

30. август 2003:

- Служио Свету литургију у Саборном храму у Крагујевцу;

- Осветио звона за нову цркву Светог Јоаникија Девичког у Бресници;

31. август 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светог пророка Илије у Вранићу;

- Осветио земљиште за нову цркву у селу Мељаку;

1. септембар 2003:

- Служио литургију у Саборној цркви у Крагујевцу;

- Учествовао у Призиву Светог Духа у Богословији Светог Јована Златоустог у Крагујевцу поводом почетка нове школске године;

2. септембар 2003:

- Служио вечерње у храму Силаска Светог Духа у Јовцу и састао се са северним народом;

3. септембар 2003:

- Посетио Богословски факултет СПЦ у Београду;

5. септембар 2003:

- Посетио Скупштину општине Рача

6. септембар 2003:

- Служио Свету литургију у храму Светих апостола Петра и Павла Бадњевицу поводом стогодишњице подизања цркве и осветио темељи за нови парохијски дом;

7. септембар 2003:

- Служио Свету литургију у храму Св. архангела Гаврила у Секуричу

8. септембар 2003:

- Примио представнике Скупштине општине Рековац;

- Посетио Клиничко - болнички центар у Крагујевцу и одредио земљиште за подизање новог болничког храма;

Пренос моштију светог архиђакона Стефана, слава капеле манастира Никоља

10. септембар 2003:

▪ Служио бденије у манастиру Каленићу;

11. септембар 2003 - Усековање главе Светог Јована Крститеља:

▪ Служио Свету литургију у храму Светог Јована Крститеља у Орашју;

13. септембар 2003:

▪ Служио Свету литургију у манастиру Прерадовцу;

14. септембар 2003 - Преподобни Симеон Столпник:

▪ Служио Свету литургију у манастиру Тресије о слави манастирске капеле;

17. септембар 2003:

▪ Примио господина Новицу Јевтића, ктитора храма Светог Димитрија у Крагујевцу;

18. септембар 2003:

▪ Служио бденије у манастиру Благовештењу Рудничком;

19. септембар 2003 - Чудо светог архангела Михаила:

▪ Служио Свету литургију у манастиру Благовештењу о слави манастирске капеле;

20. септембар 2003:

▪ Служио Свету литургију у Барајеву поводом стогодишњице Светониколајевског храма;

▪ Служио бденије у Саборној крагујевачкој цркви;

21. септембар 2003 - Рођење Пресвете Богородице:

▪ Служио Свету литургију у Тополи о храмовној слави Карађорђевој цркви;

▪ Учествовао у Тополи у манифестацијама поводом почетка обележавања двестогодишњице Првог српског устанка;

23. септембар 2003:

▪ Примио републичке министре вера и пољопривреде;

25. септембар 2003:

▪ Примио у Аранђеловцу митрополита дабробосанског Г. Николаја и студенте Духовне академије Светог Петра Сарајевског у Србињу;

26. септембар 2003:

▪ Служио бденије у храму Светог Саве у Крагујевцу - Аеродром;

27. септембар 2003 - Крстовдан:

▪ Служио Свету литургију у Саборној крагујевачкој цркви;

▪ Служио бденије у новој цркви Светог Димитрија у Крагујевцу - Сушица;

▪ Примио епископа браничевског Г. др Игнатија;

▪ Учествовао на отварању изложбе икона о. Стаматиса Склириса у Старој скупштини у Крагујевцу;

28. септембар 2003:

▪ Примио епископа шабачко - ваљевског Г. Лаврентија;

▪ Осветио нову цркву Светог великомученика Димитрија у Крагујевцу заједно са епископом шабачко - ваљевским Г. Лаврентијом и служио Свету литургију;

29. октобар 2003:

▪ Посетио епископа будимског и администратора Епархије темишварске Г. Лукијана и служио Свету литургију у Светогеоргијевском храму у Темишвару;

2. октобар 2003:

▪ Примио у манастиру Никоље Рудничко г. Тихомира Тимотијевића, директора Дирекције за путеве Републике Србије; Примио принца Владимира Карађорђевића;

4. октобар 2003:

▪ Служио Свету архијерејску литургију у Младеновцу; Осветио Ловачки дом у Кораћици; Разговарао са члановима Грађевинског одбора у Међулужју; Посетио храм Благовести у Рајковцу;

5. октобар 2003:

▪ Посетио митрополита дабробосанског Г. Николаја;

▪ Служио Свету литургију у Белом Брду и узео учешће у освећењу нове цркве;

6. октобар 2003:

▪ Посетио Сарајево;

▪ Служио бденије у манастиру Светог Симона монаха у Прерадовцу;

7. октобар 2003 - Преподобни Симон монах:

▪ Служио Свету литургију у манастиру Прерадовцу о манастирској слави и произвео монахињу Теклу (Марковић) у чин игуманије;

9. октобар 2003:

▪ Служио Свету литургију и парастос краљу Александру Карађорђевићу поводом годишњице погибије у храму на Опленцу;

▪ Посетио епископа пожаревачко - браничевског г. Игнатија и учествовао у Пожаревцу на богословском симпозиону *Онијолозија и еџика*.

Крстовданско бденије у Светосавској цркви на Аеродрому

НАДГРОБНО СЛОВО ВЕЛИКОМ ВАСИЛИЈУ

Слава и углед које је захваљујући својим беседама стекао свети Григорије Богослов из Назијанза немају премца у целој византијској књижевности. И док су га многи поредили и уздизали изнад Демостена, несумњиво, Григорије је био за византијску хришћанску књижевност оно што је за класичну био Хомер: прототип и извор надахнућа за све касније књижевне правце и родове. Из чувене Григоријеве Беседе 43, "Надгробно слово Великом Василију" доносимо неколико завршних одељака (67 - 69, 75 - 82) у преводу Челице Миловановић према два париска издања (1908, 1992) грчког текста

67. Ја ћу о њему само ово да кажем. Кад узмем у руке његов Шестоднев и почнем наглас да читам, ја се нађем лице у лице са Творцем, и спознајем начела по којима је свет створен, и дивим се Творцу више но раније док сам само вид свој имао да ме води и поучава. Кад наиђем на његове полемичке списе, ја гледам ватру содомску у којој се неваљали и грешни језици у пепео претварају, и видим кулу халинијску (тј. Кулу вавилонску /Посијање 11,4/; Халана је мање место у близини Вавилона), на зло саграђену, а на добро порушену. Када узмем књиге о Духу Светоме, проналазим Бога кога у души носим, и почињем слободно да говорим истину ослањајући се на његово богословље и богопознање. Када читам књиге егзегетске, намењене свима нама који слабије видимо, а на чврстим таблицама његовог срца тројако исписане ("Тројако исписане" значи уз помоћ три врсте егзегетског тумачења Светог писма - дословног, типолошког и алегоријског) (II Посл. Коринћанима 3,3), онда схватам да не треба само на слову да се задржавам, нити да само оно што је на површини гледам, него даље да наставим, и све дубље, из дубине у дубину да се спуштам, бездан безданом дозивајући (Псалм 42,7) и светло светлом проналазећи (Псалм 36,9), све док до крајњег краја не досегнем. А када се окрећем похвалама мученика, ја почињем тело да презирем, са њима се поистовећујем, те и сам жељан мучеништва постајем. Када пак морална правила и монашка упутства узмем да читам, моја се душа и тело прочишћава, ја постајем храм Бога достојан, и треперим као жица на

гуслама уз које сам Дух удара, те почињем песму о слави и сили Божјој да извијам; једном речи, под његовим утицајем мења се цео склад и ритам мога бића, ја сасвим други човек постајем и божанским преображајем се преображавам.

68. Кад сам већ поменуо богословље и богословску величанствену речитост овога човека, још и ово желим да додам ономе што сам већ рекао. Многима ће то добро да дође, да се случајно не огреше тиме што би о њему имали лошије мишљење него што заслужује; другим речима, циљам на оне пакоснике који своју сопствену злобу настоје да прикрију сплеткама које против других предају.

Он је био спреман да зарад исправног учења о сајединству и сабожанству Свете Тројице - а боље и јасније то се никако не може изразити - прихвати као чисту добит, не као понижење, не само скидање са престола, за који се уосталом од почетка није ни грабио, већ и прогонство, и смрт, и мучење до смрти. И доказао је то како оним што је постигао, тако и оним што је претрпео; рецимо, када је због истинитог учења био осуђен на прогонство, то му је тако било свеједно да је само рекао једном од својих следбеника да узме прибор за писање и да крене са њим. Али је зато, по савету божанског Давида, држао да је изузетно важно да човек паметно и разложно користи реч своју (Псалм 112,5), као и да стрпљиво подноси, јер неће дуго трајати, ово време рата и превласти јеретика, док не сване светли дан ослобођења и не донесе слободу говора. А они су настојали да се доче-

пају црно на бело његове речи о Духу Светоме, да је Дух Бог - што је наравно истина, али је међу њима као и код оног главног заступника безверја (Цар Валент) важило за светогрђе; јер циљ им је био да га изагнају из града, да ућуткају језик његов богословски, а сами да преузму цркву и начине је упориштем своје сопствене покварености, те додате, као из неког утврђења, крену у напад и цео свет опустоше. А он, користећи друге изразе из Светог писма, и недвосмислена сведочанства која су исто оно потврђивала, а уз помоћ необоривих логичких доказа, тако је своје противнике притиснуо, да ништа нису могли против њега да учине, него су се сви више у сопствене речи запетљавали - а то и јесте врхунска снага и мудрост беседничка. Исто то види се и у књизи коју је о том питању написао пером које као да је из перница Духа Светога био позајмио. Прав реч тада је још избегавао да употреби, молећи опроштај од самога Духа и од његових истинитих сабораца, да му то лукавство не узму за зло, и да због те једне речи, као из неке незаситости, све остало не упропасти кад су већ околности такве да је прева вера скоро сасвим потиснута. Њима, мислио је, неће бити ни о какве штете ако се речи мало извину, то јест ако се другим речима исто учење изрази; јер, спасење није није у речима него у чињеницама, те ни Јевреје не би требало одбацивати, кад би само хтели да нам се придруже, и кад би у том циљу заговарали да за извесно време рече "Христос" заменимо речју "помазаник" ("Христос" је грчки превод јеврејски термин "Месија", то јест

помазаник" /в. "ми нађосмо Месија, које значи Христос": Јован 1,41; пор. Јован 4, 25/. Ученици су Исуса из Назарета сматрали Месијом /в. Марко 8, 29/. Убрзо после смрти и азнесења Његовог термин Христос рихваћен је као део личног имена Исусовог, а већ негде око 40. г. н. е. следбеници Његови у Антиохији доијају назив хришћани. Ранији називи били су браћа /Дјела апост. 1, 6/, "апостоли" /Дјела 1, 26/ и "они који вјероваше" /Дјела 2, 44/. За задницу, пак, највећа штета настала и кад би црква у туђе руке допала.

69. У ствари, да је он боље но ико руги разумевао да је Свети Дух јог, јасно је како из његових бројних беседа и изјава које је давао у јавности кад год би се прилика укалала, тако и из приватних разговора којима је отворено исповедао своју веру у одговор на туђа питања; а иш отвореније учинио је то у разговору са мнош, пред киме ништа од ога није остављао недоречено или кривено; штавише, он тада није то само јасно потврдио, него је уз то иш и најстрашнију клетву на себе ризвао - што раније никако није мао обичај да чини - да отпадне од аједнице са Светим Духом, ако не оштује Духа са Оцем и Сином, као јединосутног и у части једнаког. И ко прихватите да сам ја и у овим стварима био његов најближи радник и повереник, открићу вам ешто што је досад већини било незнато: да је у тим за нас тешким ременима он себи био наредио презност, а мени слободу говора, ајајући да мене на мом незнатном оложају нико неће на суд гонити ити из домовине истеривати, те да тако захваљујући обојици наша ера и учење могло да опстане и да е да напредује.

Ово сам испричао не зато да његов углед браним - та, човек је далеко изван домаћаја било чијих напади! - него зато да људи не би мислили да је истинита вера у потпуности међена само оним речима које се могу наћи у његовим списима, чиме и своју веру обеснажили, као и да би као покриће за своје безаконје користили његово богословље. Је је било обликовано под притиском времена, а уз помоћ Духа Светага; него напротив, да би пажљиво разматрали суштину оног што је написано, као и сврху у коју је написано, те да тако узмогну још више да се приближе истини и да невернике значајно ућуткају. Еј, камо среће да и сви моји пријатељи имамо ње-

гово богословље! Јер ја сам толико убеђен у чистоту и исправност његовог учења о Духу, да сам спреман да и то пред свима јавно делим са њим: што је моје, нека на његов рачун, и што је његово, на мој рачун нека упише Господ Бог и колико је год људи благоразумних! Па ни јеванђелисте не бисмо ваљда оптужили да један другом пртиврече само зато што су једни више пажње обратили Христовом животу у плоти, док су други његовој божанској природи право приступили, те су једни на почетак ставили оно што је нама блиско и разумљиво, а други оно што је далеко изнад нас; јер они су, верујем, свој проглас и поруку тако поделили да буде на корист слушаоцима, а у складу са упутствима Светог Духа који је у њима пребивао.

Следе (одељци 70 - 74), поређење светог Василија са многим лич-

ностима из Старог завета у којима Григорије указује, у сваком појединачном случају, на велику предност коју је Василије имао над дотичном особом.

75. Прелазим на Нови завет, и кад његов живот са тамошњим светлим примерима упоредим, ја ћу ученика кроз учитеље његове да прославим.

Ко је претеча Христов? Јован, глас слова Божјег (Лука 3,4) и светиља од видјела (Јован 5,35), који је још у утроби матере своје пред њим заиграо (Лука 1,41), и који је пре њега и у Хад стигао, где га је Ирод у махнитости својој послао (Матеј 14,10), еда би и тамо објавио онога који за њим долази. А коме се чини да је мој говор дрзак и неумесан, тај нека прво ово схвати и размотри: ја то поређење не чиним да бих га ставио испред, или на исту ра-

ван са оним који је далеко највећи између свих који су од жена рођени (Маттеј 11,11; Лука 7,28), него просто да покажем да се трудио да му подражава, и да је чак нешто од његове природе у себи носио. Јер, није мала ствар кад се човек скроман и прилежан макар мало угледа на оне највеће. А зар овај овде није био жива слика и прилика Јованове премудрости и подвига? Та, и он је у пустињи живео; и он се ноћу, кришом и без разматања, у хаљину од кострети увијао; и он је исту онакву храну заволео (Маттеј 3,4), уздржањем чистећи тело своје за Господа; и он се удостојио да буде, ако не претеча, оно бар гласник Христов; и к њему су долазили, не само из целе околине, него и иза граница; и он је стајао између два завета, укидао је слово једнога, док је објављивао дух другог, и кроз укидање видљивог закона омогућавао је испуњење оног невидљивог.

76. Од Петра је ревност узимао, од Павла крепкост, а у вери се надметао са обојицом који се прославише под именима промењеним (Маттеј 4,18; Дјела апост. 13,9); такође је и громку речитост синова Заведјевих опонашао, као и скромност и умереност свих Христових ученика заједно. Стога му се сада и кључеви од царства небескога поверавају (Маттеј 16,19). Затим, не само од Јерусалима па до Илирика (Посл. Римљанима 15,19), него је он још већи круг речима јеванђелским обухватио. И није се само звао, него је и био син громовни (Марко 3,17), и на груди Исусове наслањајући се он је одатле црпео снагу речи и дубину мисли своје. А други Стефан да постане (Дјела апост. 7,55), то му се не даде, ако је и био спреман, јер се постидеше они што су се на њега камењем бацали.

Али све то могу мало и да скратим, не морам баш у сваку појединост потанко да улазим. Од свега што је добро и врло, нешто је он сам открио, у нечему се са другима поредио, у нечему је прво место заслужио. А самим тим што је кроз све прошао, он је од свих наших савременика далеко најбољи био. На све то још ћу само једно да додам, али сасвим укратко.

77. Врлина овога човека и изузетни углед који ужива, толики су да извесни људи настоје да опонашају његове и најситније особине, чак и телесне недостатке, у нади да ће се тако и сами прославити. Реци-

мо, његово бледило, и браду, и начин хода, и говор који у њега није био брз, него обично замишљен и дубоко усредсређен - а то се код већине изметнуло у неку мрзовољу и опорост, због глупавог и непромишљеног подражавања. Исто тако и одећу његову, и носилку, и начин исхране, чему он сам уопште није поклањао пажњу, него је све било просто и једноставно, како се кад задесио. Ето зато се сад могу видети тако бројни Василији - бар по спољашњости судећи; у ствари, они су само скице, нацрти за кипове; одјеком да их назовеш било би претерано, јер одјек ипак доста јасно по-

навља звук, или бар завршетак, до ови овде, ма колико желели да с човеку уподобе, никако не успевају ни да му се приближе. Но, у сваком случају, није мала ствар, него велика, и с правом се људи тиме поносе ако су кадгод имали прилике да му се приближе, или да га у нечему послушају, или ако можда чувају успемену на нешто што је он било у шали, било озбиљно рекао или учинио - та, и ја сам се, знам, не једном тим подичио; јер и најобичнији узгредни поступци његови били су много вреднији пажње и поштовања онога што су други уз велики напор постигали.

78. А када је трку свршио и веру држао (II Посл. Тимотију 4,7), те желео да се од тела растане, и када је дошао тренутак да се прими венчање и није му речено оно: изиди на ороу и умри (Закони поновљени 2,49), него: умри и попи се горе крвама, тада је он учинио чудо које се за горепоменути чудесима може поредити. Када је већ био скоро готов, без даха и на самој ивици живота, и када је дошао тренутак опроштаја, он је изненада живуо, као да је желео да оде са речима вере на небама и вршећи обред рукоположења својих највернијих служитеља; он, дакле, полаже на њих руку своју и Духа Светога, и захваљујући коме олтар не остаје без његових ученика и најближих сарадника. Шта је даље било, тешко ми је да причам, али опет морам, мада би боље било да то други ураде, јер ја, ма колико се трудио, немам снаге да се филозофски држим у овој жалости, кад је само сетим колики је ово губитак а све нас и каква је жалост целу васељену притиснула.

79. Човек је лежао на издисају, а горе су га чекали хорови анђeosки према којима је он још одавно свој поглед био управио. Око њега се цео град био стекао, сви очајни што је да га изгубе, протестују против одласка његовог као против насиља неког, хватају се грчевито за ту душу као да је силом могу задржати, рукама својим или молитвама. Од бола само што памет нису изгубили, и сваки је био спреман да му дода цео сопственог живота, само да је било могуће. А кад су ту битку изгубили - јер требало је да се покаже да је он ипак само човек, он изусти оно последње: у руке твоје предајем дух свој (Псалм 31,5; Лука 23,46), и радоно препусти душу анђелима који су га водили, али тек пошто је присутан упутио у неке свете тајне и својим светима их на добро владање подвучио; тада се десило чудо, вредно помена од свих која су се икад догодила.

80. Док су светог човека свети ангели носили, својим рукама га високо подигавши, свако се трудио било да се докопа скута од хаљине његове (Лука 8,44), било само сенке (Дјела апостолска 5,15), било одра светачког само да га додирне, та, зар је ишта светије и чистије од тог мртвог тела било!? - док је други настојао да се приближи носачима, а неки, опет, да својим очима цео приказ упије, убеђен да ће му већ то неку корист допринети. Тргови градски врве од света,

тремови, зграде двоспратне и троспратне, све је пуно и препуно, сви учествују у спроводу, једни иду испред, други иза поворке, неки са стране, једни друге гурају и газе, хиљаде и хиљаде од сваког рода и сваког годишта, мноштво догле невидљено. Звук појања губи се у плачу и кукњави, и мудра смиреност нестаје пред толиким болом; надмећу се у жалости наши са странама, Јелинима, Јеврејима, дошљацима, а и они се са нама надмећу ко ће боље да га оплаче и да се тако веће милости удостоји. На крају крајева жалост се претвара у опасност, и не мали број душа одлази заједно с њим у тој страшној гужви и пометњи; но, крај њихов чини их блаженим јер су као сапутници његови на последње путовање кренули - или можда као жртве надгробне, што би неки од оних успаљенијих рекао. Коначно, пошто су га скоро разграбили и једва пустили да се кроз гомилу провуче, тело његово би положено у породичну гробницу; придружио се свештеницима архијереј, мученицима мученик, и проповедницима глас громки који још у мојим ушима одјекује.

Сада је он на небу и тамо, верујем, за нас приноси жртве и за народ се моли; јер ако нас је и оставио, није нас сасвим напустио. А ја, Григорије, полумртав и напола пресечен, отргнут од великог и најприснијег пријатеља, вучем се кроз овај живот пун бола и напора - шта друго и да очекујем кад сам њега изгубио! - и ко зна какав ћу још крај дочекати, без његове бриге и савета, мада ме, истина, он још и сад опомиње и уразумљује, јављајући ми се у ноћним визијама, ако случајно занемарим своје дужности. И ако сад овако мешам разне књижевне родове, нарицатељни и похвални, и уз то још житије овога човека у историју претачем и предлажем за узор врлине будућим временима и програм спасења свим црквама и свакој души појединачно, који треба стално пред очима да држимо јер ћемо само тако живот свој да исправимо и у закон телотворени да претворимо, - ја све то радим само зато да на првом месту вас који сте се под његовим окриљем усавршили, посаветујем, да увек према њему поглед управљате и да непрестано себе у Духу учвршћујете, као да он вас, и ви њега још гледате.

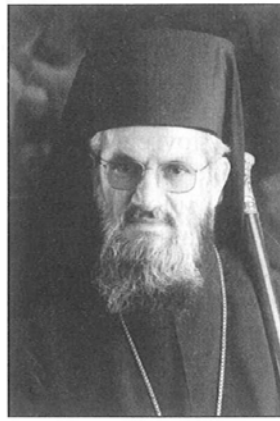
81. Ходите овамо, станите око мене сви који сте у његовом хору учествовали, ви из олтара и ви ниже

доле, колико вас је из наших крајева и из земаља туђинских, помозите ми да га достојно похвалимо, један једну, други другу врлину његову истичући и испитујући; ви са катедри, законодавца хвалите; руководиоци, једног од оснивача града; грађани, његову љубав за ред и поредак; ви који сте учени, учитеља; девице, девственог предводника; супружници, умудритеља; пустињаци, оног који вам крила даде; ви који у заједници живите, судију; простодушни, путовођу; који созерцавате, теолога; ви који се веселите, зауздатеља; који патите, утеху; седе главе, потпору; млади, поуку; убоги, добротова; богати, домоуправитеља. Уз то, мислим, удовице ће да хвале заступника, сирочад другог оца, сиромаси заштитника сиротиње, странци љубазног домаћина, браћа брата срдечног, болесни лекара који сваку болест и свако лечење познаје, здрави чувара здравља, а сви заједно онога који је свима све био, да би све, или бар већину придобио (I Посл. Коринћанима 9,22).

82. Ово ти је, Василије, од мене, вршњака твога и колеге на полагају, чији ти је глас некад био најслађа музика. Ако је дар иоле достојан примаоца, твоја је заслуга, јер у тебе се уздајући ја сам ову беседу о теби започео; ако је пак далеко испод очекивања, та, шта да радим, кад сам овако измучен и старосћу, и болешћу, и жалосћу за тобом! Уосталом, и Богу је драго кад се нешто према својим могућностима уради. А ти, божанска и света главо, погледај одозго на мене и молитвама својим или умири овај жалац у месу (II Посл. Коринћанима 12,7), који ми је за наук и опомену дат, или учини да га храбро и стрпљиво подносим, те цео живот мој управи ка ономе што је за душу моју најпробитачније. А кад се будем преставио, прими ме и тамо под свој шатор (Лука 16,9), да заједно пребивамо и заједно свету и блажену Тројицу сагледавамо, још јасније и савршеније него досад, јер овде ми само бледи одблесак примамо, а тамо ћемо тек своју жудњу да утажимо, и то ће нам бити коначно уздарје за све битке које смо изборили и нападе које смо издржали. Ово ти је, дакле, од мене беседа - а ко ли ће мене да похвали?! кад после тебе одавде одлазим, то јест, ако сам ишта у животу учинио да заслужим похвалну беседу, у име Исуса Христа Бога нашег, коме нека је слава у векове. Амин. ■

Профнамесник
др Дражомир Сандо,
изасланик
Св. арх. синода

Његово
преосвеиштенство
Г. Јован,
епископ шумадијски

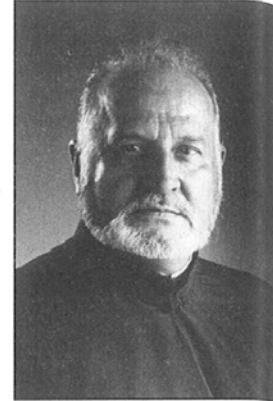

Профјереј
др Зоран Крстић,
професор,
ректор Богословије

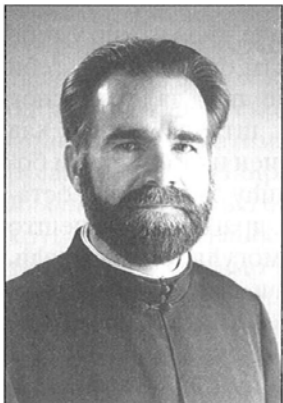

Александар Сенић,
професор приправник,
разредни сјапешина

Наставнички колегијум Богословије Светог Јована Златоустог у Крагујевцу са надлежним архијерејем и изаслаником Светог архијерејског синода СПЦ јун 2003. године

Профјереј сјапешина
Драгослав Стјејковић,
професор приправник

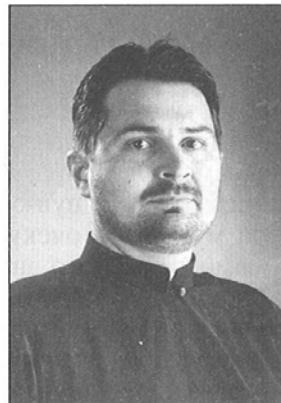
Јереј
Младен Ђурановић,
професор приправник

Јереј
Александар Боројца,
професор приправник

Јереј
Милић Марковић,
професор приправник

Ћакон
Рајко Стјефановић,
професор приправник

Ћакон
Злајко Мајић,
хонорарни насјапавник

Нежослав Јованчевић,
професор

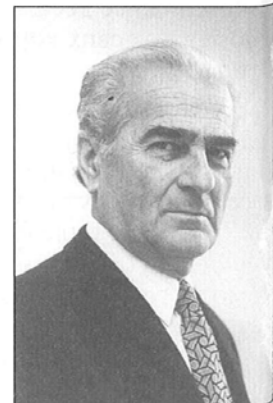
Др Ненад Грујовић,
хонорарни насјапавник

Мирослав Анђелковић,
професор приправник

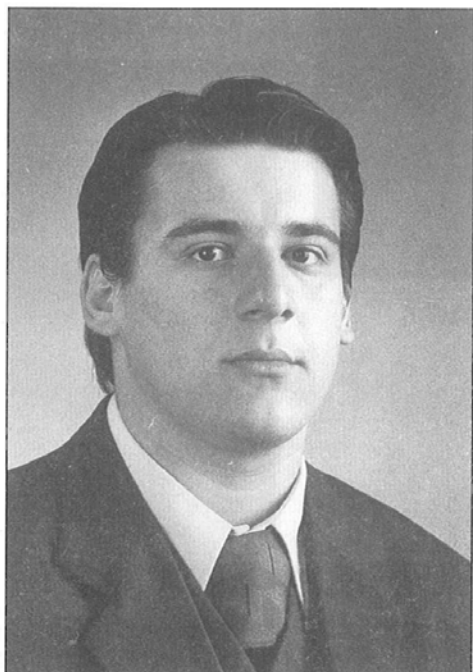

Гојко Ненадић,
хонорарни насјапавник

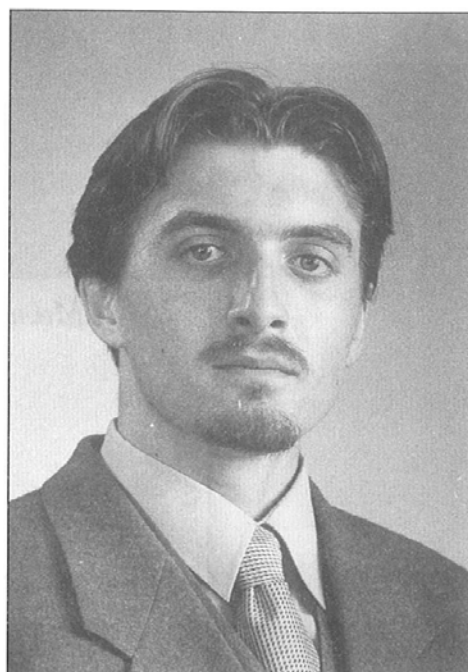

Војислав Радуновић,
хонорарни насјапавник

Матуранти Богословије Светог
Јована Златоустог у Крагујевцу,
јун 2003. године - генерација
уписана школске 1999/2000. године

Милош Ждралић

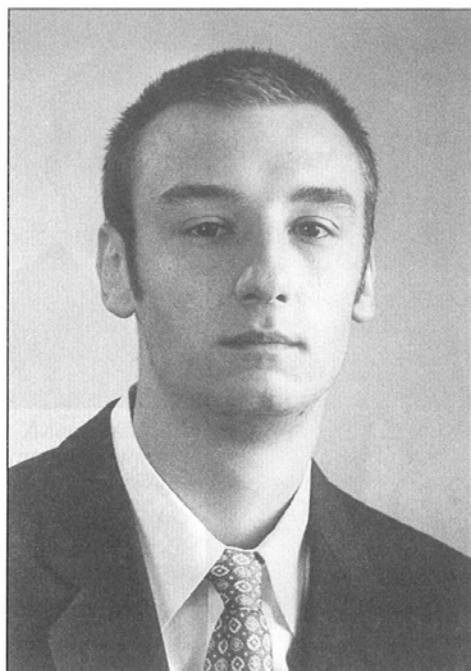
Никола Илић

Горан Јовановић

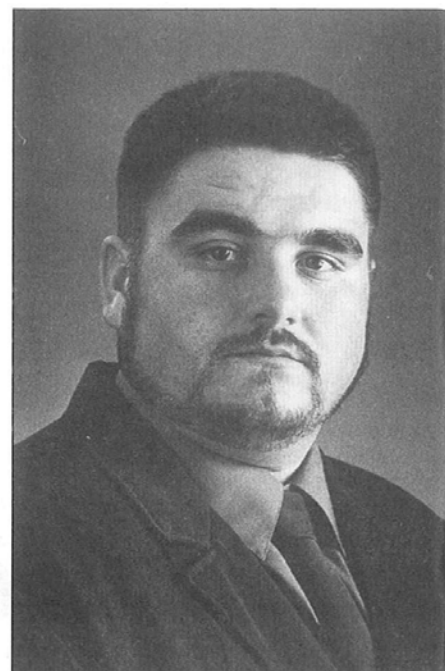
Владимир Марков

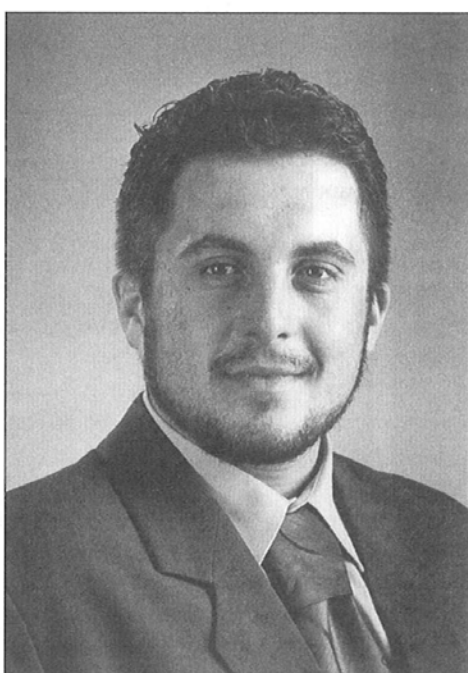
Саша Миленовић

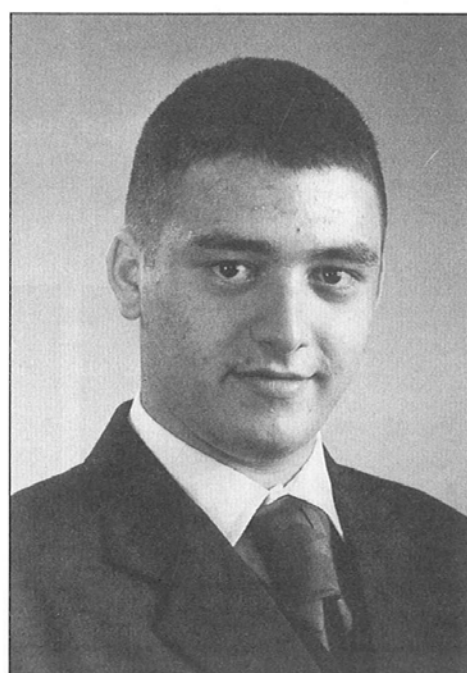
Милан Мијаиловић

Далибор Нићифоровић

Јован Панић

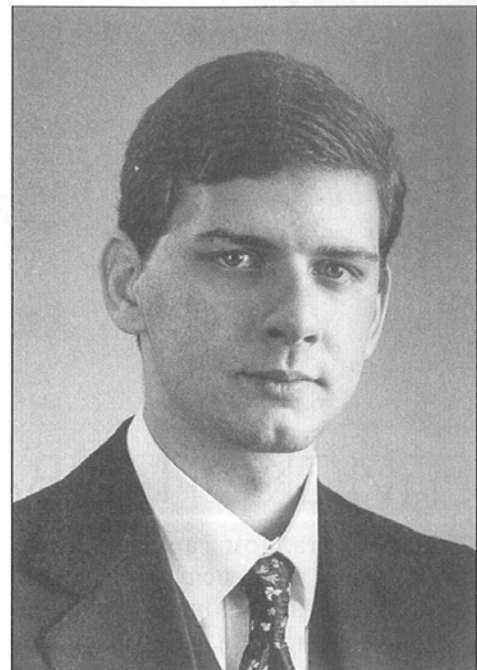
Слободан Пешић

Милош Савић

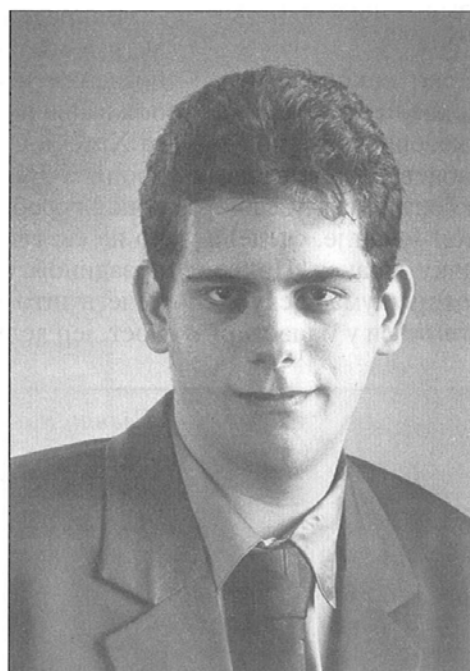
Марко Рафаиловић

Јован Салађанин

Александар Секулић

Душан Трифуновић

ЕПИСКОП ЈОВАН ОСВЕТИО НОВЕ АНТИМИНСИ

У свом сталном архијерејском старању да се испуни свако добро благодатно-канонске традиције у Цркви Христовој, Његово преосвештенство епископ шумадијски Господин Јован, након свога устоличења у торн епископа шумадијских, почео је са оживљавањем појединих важних момената у богослужбеном поретку и животу живог Богочовечанског организма и народа Божијег овде у Шумадији.

Како позитивно законодавство наше Српске цркве, тј. Устав (чл. 108 т. 5), и налаже, епископ треба да се брине и о снабдевању антиминса за сва богослужбена места у својој епархији. Епископ Јован је, следећи древну литургијску праксу Цркве, дао да се за Епархију шумадијску израде његови антиминси у манастиру

Каони у Епархији шабачко-ваљевској. Архимандрит Милутин, сада Преосвећени епископ аустралијско-новозеландски, израдио је 250 антиминса изузетног дизајна, који је препоручио епископ Јован, а копија су антиминса блаженопочившег патријарха српског Варнаве Росића, који их је из Скопља донео у Београд.

Ванредна је естетска вредност антиминса на чијој је сатенско-белој позадини изображена композиција полагања и обавијање Господа Исуса Христа у плаштаницу са текстом тропара Велике суботе. Нијансе и тонови сребрних боја који се изузетно на светлости преливају са белом позадином, одају специфичан осећај нечега што има и историјску вредност, јер делује благо патинирано.

Освећење ових антиминса епископ Јован је обавио у суботу, 1 априла 2003. године, у Светоуспешном саборном храму у Крагујевцу пре Свете архијерејске литургије. Сам чин освећења био је веома убудљив, обављен са сваком побожношћу, усрдношћу и торжеством.

Сви ранији антиминси су погинули, из њих су позајмљене свете мантије и уметнуте у нове антиминсе. Похрањени у Архијерејску ризницу. Тако да су за Васкрс сва богослужбена места у нашој Епархији имала нове антиминсе. Сваки антиминс је снабдевен епископским потписом, тако да свештеници могу, према древном литургијском пракси, на одговарачи начин, целивом епископског потписа, узимати благослов за служење.

Владимир А. Руменић, Њак

Година: XXV

Број: 3-4 (148-149), 2003

Издавач:

Српска православна епархија шумадијска

Издаје:

шест пута годишње

Уређује:

Одбор

Главни и одговорни уредник:

Драгослав Степковић,
протојереј ставрофор

Заменик главног уредника:

Негослав Јованчевић

Уредничко и администрација:

„Каленић“, 34000 Крагујевац,
Крагујевачког октобра 67

Телефон:

(034) 302-642, 371-150

Каленић

E-mail:

gci.kg@eunet.yu

Тираж:

3000 примерака

Припрема и штампа:

Графички центар **Интерагент**,
Крагујевац

Духови, слава Старе цркве у Крагујевцу

Епископ Г. Јован са полазницима
Школе црквеног појања *Корнелију у спомен*
у манастиру Јошаници

Освећење
темеља цркве
Свете Петке
Јагодини

Стогодишњица доласка краља Петра I Карађорђевића на престо

Црквени хор из Азање са својим владиком